

MARIESTAD

Samrådsredogörelse

Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040

Planinformation

Diarienummer: KS 2022/465

Planuppdrag: 2022-11-23, Ksau § 317

Lag: PBL (2010:900), SFS 2022:1122

Godkänd av kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-01-31

Inledning.....	5
Sammanfattning och huvudsakliga förändringar av planförslaget efter samråd	6
Inkomna yttranden och kommunens bemötande	14
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	14
Lantmäterimyndigheten	32
Västra Götalandsregionen	33
Trafikverket.....	35
Vattenfall.....	43
Tidans vattenförbund	43
Skogsstyrelsen	45
Vadsbo Hembygds- och fornminnesförening (VHoFf)	47
Fastighets AB Stenvalvet.....	49
Kulturallians Mariestad.....	49
Miljö- och byggnadsnämnden	51
Tekniska nämndens arbetsutskott	53
Räddningstjänsten Skaraborg.....	70
Vänsterpartiet	74
Centerpartiet.....	76
Miljöpartiet	77
Mariestads naturskyddsförening.....	78
Ellevio	83
SGI.....	85
Mariestads friluftsklubb	89
Sjötorps samhällsförening.....	91
Mariestads Enduroklubb	91
Svenska kraftnät	92
Hotell Aqva	92
Yttrande 1	93
Yttrande 2	94
Yttrande 3	95
Yttrande 4	95
Yttrande 5.....	97
Yttrande 6	97
Yttrande 7	98
Yttrande 8	101
Yttrande 9	102
Yttrande 10	103
Yttrande 11	104
Yttrande 12	106
Yttrande 13	106
Yttrande 14	108
Yttrande 15.....	109

Yttrande 16	111
Yttrande 17	111
Yttrande 18	111
Yttrande 19	112
Yttrande 20	115
Yttrande 21	117
Yttrande 22	118
Yttrande 23	118
Yttrande 24	120
Yttrande 25	121
Yttrande 26	132
Yttrande 27	132
Yttrande 28	134
Yttrande 29	134
Yttrande 30	135
Yttrande 31	139
Yttrande 32	140
Yttrande 33	140
Yttrande 34	141
Yttrande 35	141
Yttrande 36	143
Yttrande 37	144
Yttrande 38	145
Yttrande 39	145
Yttrande 40	147
Skövde kommun	149
Lidköpings kommun	149
Karlsborg kommun.....	150

Inledning

Mariestads kommun har beslutat att ta fram en ny fördjupad översiktsplan för Mariestad centralort. Beslut om uppdrag fattades av kommunstyrelsens arbetsutskott 2022-11-23 (§ 317). Den fördjupade översiktsplanen för Mariestad tas fram i enlighet med plan- och bygglagens (PBL) bestämmelser och innefattar bland annat samråd.

Samrådet utgör en del av processen för framtagande av fördjupad översiktsplan för Mariestad 2040. Samråd syftar till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan (3 kap. 8 § PBL). Förslaget till fördjupad översiktsplan har varit föremål för samråd under perioden 7 november 2023 till 4 december 2023.

Yttranden som inkommit under samrådet redovisas enligt ovanstående förteckning. Yttrandena återges i sin helhet och kommenteras därefter av kommunen. Personuppgifter har tagits bort i återgivningen. Det finns ingen inskriven skyldighet att kommunen ska tillmötesgå de synpunkter som framförs. Det är upp till kommunen att utifrån tillämpning av gällande bestämmelser i PBL att bedöma och avgöra om synpunkterna föranleder förändringar. I samrådsredogörelsen framgår vilka synpunkter som tillgodosetts samt vilka kommunen inte beaktat och skälen till detta. Detta redovisas under rubriken Kommunens bemötande och i kursiv text.

Allmänheten har beretts tillfälle att delta under planförfarandet under samrådsskedet. Samråd har genomförts under perioden 7 november till 4 december 2023. En kungörelse om samrådet publicerades i Mariestads-Tidningen den 8 november 2023. Planförslaget har varit tillgängligt för allmänheten på kommunens webbplats, utställt i Stadshuset och på Stadsbiblioteket under samrådet. Kommunen har genomfört flera presentationer av planförslaget under samrådet för föreningar och vid särskilt anordnade träffar. Kommunen har även bemannat utställningen i Stadshuset under samrådet och varit tillgängliga för att svara på frågor och föra dialog med allmänheten.

Sammanfattning och huvudsakliga förändringar av planförslaget efter samråd

En stor del av inkomna synpunkter handlar om att en alltför stor andel skog tas i anspråk för ny bebyggelse och att mer grönstruktur bör pekas ut för bevarande både ur hänseendena rekreation, skogsbruk och naturvärden. I synnerhet anges att skogen norr om Ullervad samt ”Snapenskögen” söder om Kinnekullebanan bör bevaras. Likaså återkommer synpunkter på att jordbruksmark pekas ut för ny markanvändning. Vidare förekommer ett flertal synpunkter om att dagvatten, miljökvalitetsnormer för vatten och skyfall inte hanterats, utretts eller prioriterats i tillräckligt stor omfattning, att trafikfrågan bör utredas och att en tydligare strategi/hantering av naturvärden och ekosystemtjänster borde inkluderas i planhandlingen. Andra synpunkter berör frågor så som parkeringsplatser i Katthavsviken, efterfrågan om mark för båtuppställningsplatser och markreservation för ny dragning av Kinnekullebanan längs med E20.

De främsta förändringarna i utpekad ny markanvändning är inom tätortsutvidningsområde Öst där ett större område i sydöst har tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. Detta innebär bland annat att en större del av skogen norr om Ullervad inte längre omfattas av ny markanvändning planförslaget. På grund av att laga kraftvunna detaljplaner inte redovisas i markanvändningskartan har även den nordvästra delen av området tagits bort då området omfattas av den nya detaljplanen för battericellsfabriken. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan ny markanvändning och järnvägen ökats till 150 meter och i det nordvästra hörnet har även ett mindre område tagits bort, även i Sydväst har ytorna för huvudsaklig markanvändning minskats något på den västra sidan och utökats med bostadsanvändning söder om Rödjan. Detta redovisas i markanvändningskartan.

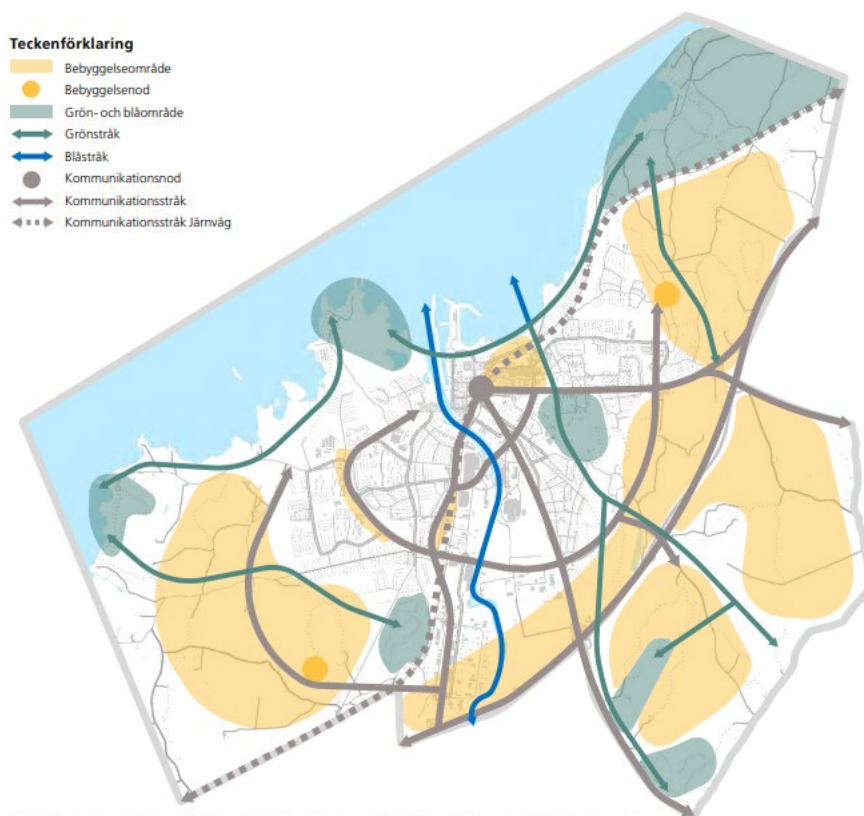
Kartor för utvecklingsstrategi har uppdaterats för att redovisa den justerade inriktningen för bebyggelsestruktur, kompletterats med fler grönstråk och kommunikationsstråk så som kopplingen mellan Stockholmsvägen och Hamnen via Katthavet har lagts till. Texter för utvecklingsstrategierna har utvecklats något och förtydligats.

I kapitlet Värden och hänsyn har främst styckena om strandskyddsområden, jordbruk, samhällsviktiga verksamheter, räddningstjänst samt erosion, ras och skred utvecklats och förtydligats.

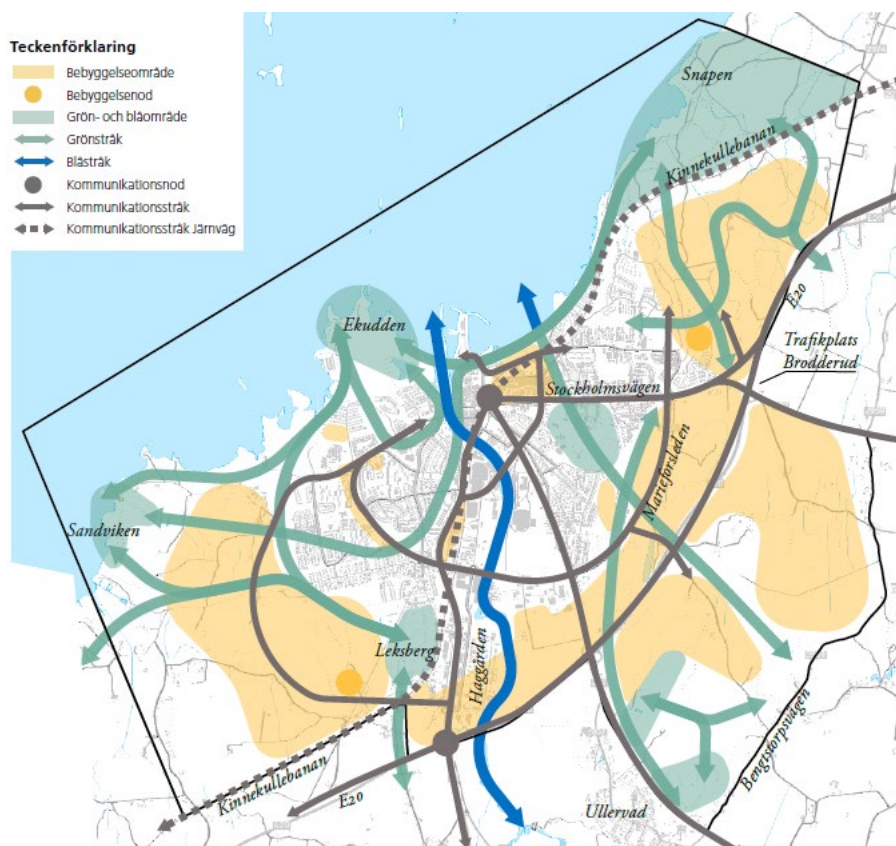
Vissa texter och inriktningar för utvecklingsområden har utvecklats och justerats. I område 1. (Tätortsutvidning norr) har bland annat grönstruktur och kulturmiljövärden lyfts fram tydligare och illustrationskartan har justerats och kompletterats med ett grönstråk som ansluter till faunapassagen över E20. I område 2. (Tätortsutvidning sydväst) har texten förtydligats med vikten av utveckling av grönstrukturen i fortsatt planering, avgränsningen mellan bostäder och vård/skola har justerats och gränsen flyttats norrut, illustrationsplanen har utvecklats något och justerats för att bättre reflektera beskrivningen av utvecklingen av området. I område 3. (Tätortsutvidningsområde öster) är den främsta förändringen att det södra området minskats kraftigt. I område 4. (Katthavet, stadsomvandling) har texten utvecklats för att bland annat tydliggöra vissa strategiska kopplingar för trafik, vikten av omsorgsfull gestaltning i en tät stad samt värdet av att använda viss befintlig karaktärsfull bebyggelse som en resurs i utvecklingen av stadsdelen. I område 8.a (Ekudden – Fiskgjusen 2) har vägledningen justerats för att tydliggöra behovet av ytterligare utredning av om och hur ny bebyggelse kan anpassas till riksintresset för kulturmiljö. I övriga utvecklingsområden har endast mindre justeringar gjorts.

Behovet av övergripande utredningar samt planprogram i efterföljande arbete har förtydligats i planhandlingen, bland annat i kapitlet Genomförande.

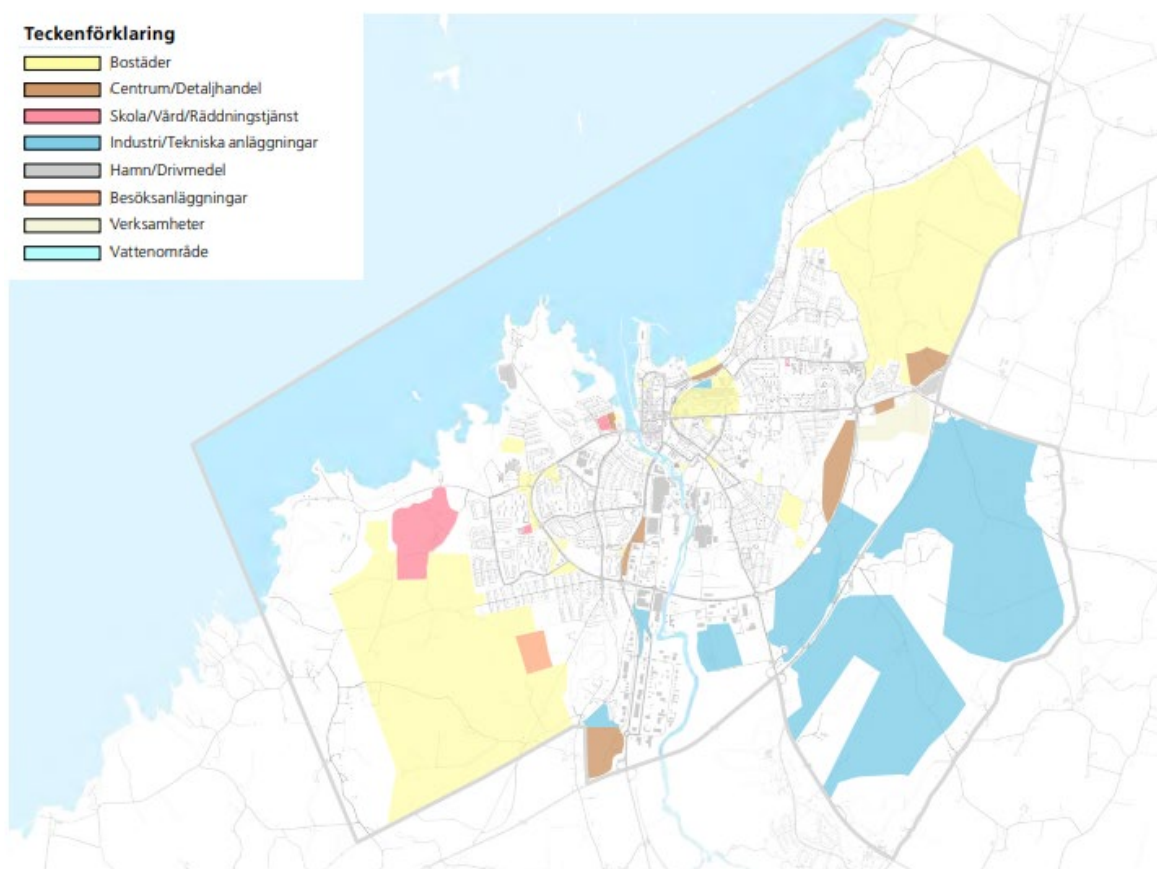
Miljökonsekvensbeskrivningen är uppdaterad baserat på de genomförda ändringarna av planförslaget.

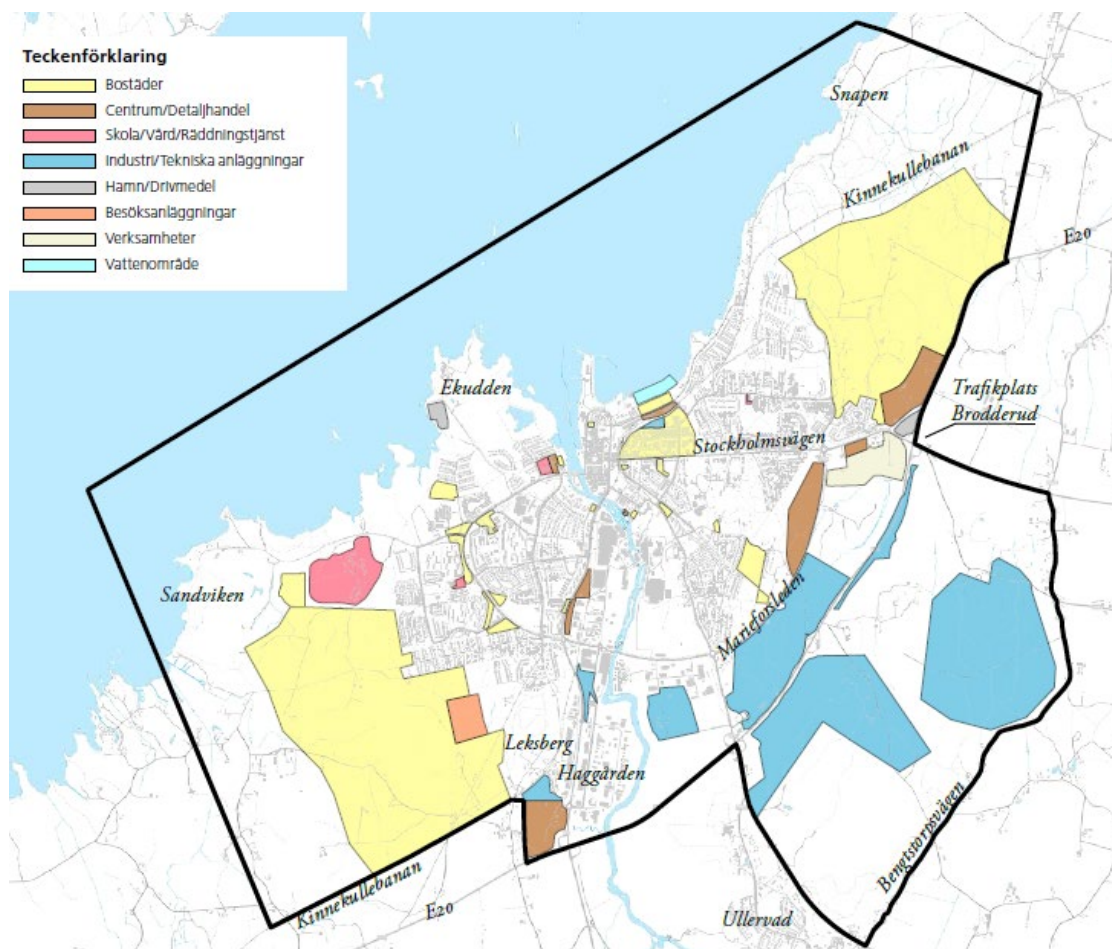
Kartan ovan visar utvecklingsstrategi från samrådsskedet (planbeskrivning s. 29).

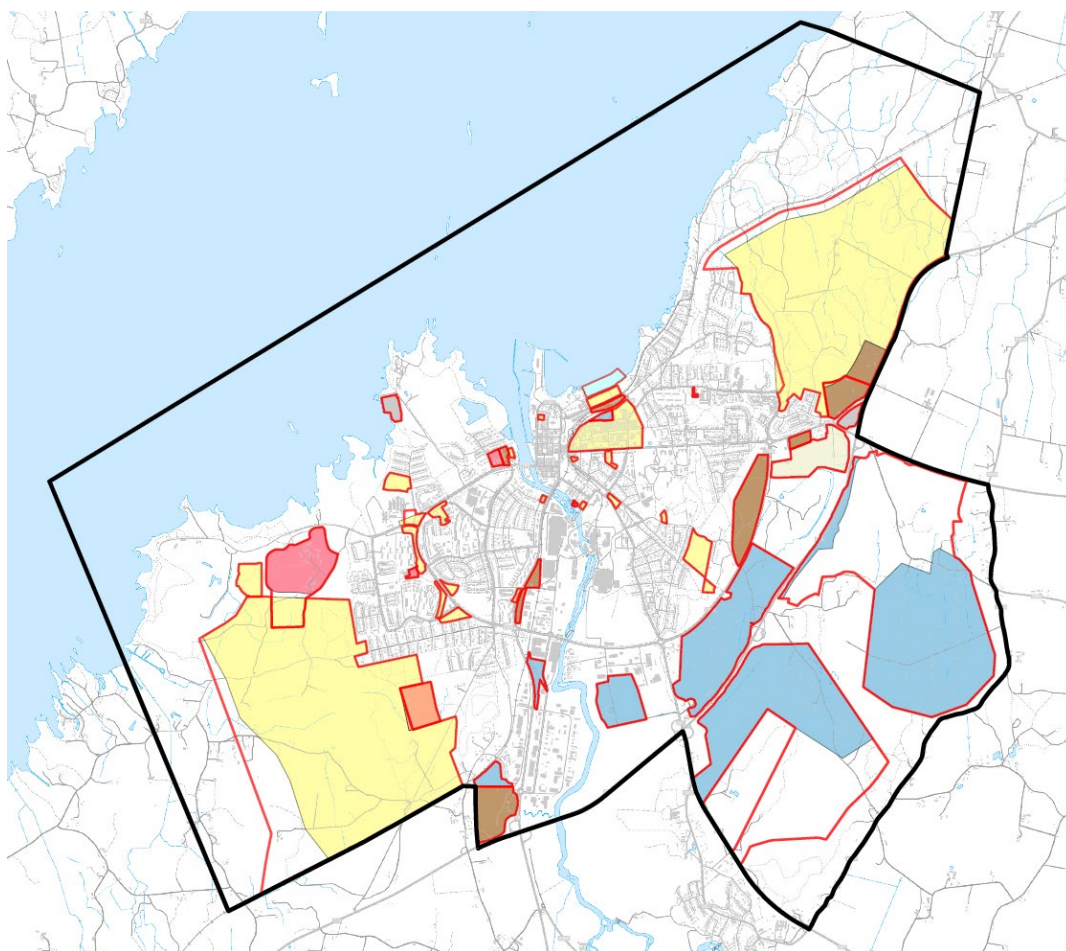
Kartan ovan visar utvecklingsstrategi till granskningsskedet. Förändringar till granskningen består bland annat av fler bebyggelseområden som motsvarar i samrådskedet utpekade markområden för ny markanvändning och som kvarstår i granskningsskedet, fler kopplingar och pilar i kommunikationsstruktur inklusive redovisning av kommunikationsnod vid trafikplats Haggården (väg E20/väg 26) samt flera nya grönstråk som utgör spridningssamband för blå- och grönstruktur. Bebyggelseområdet norr om väg 201/Ullervad har minskats och ersatts av grönstråk.

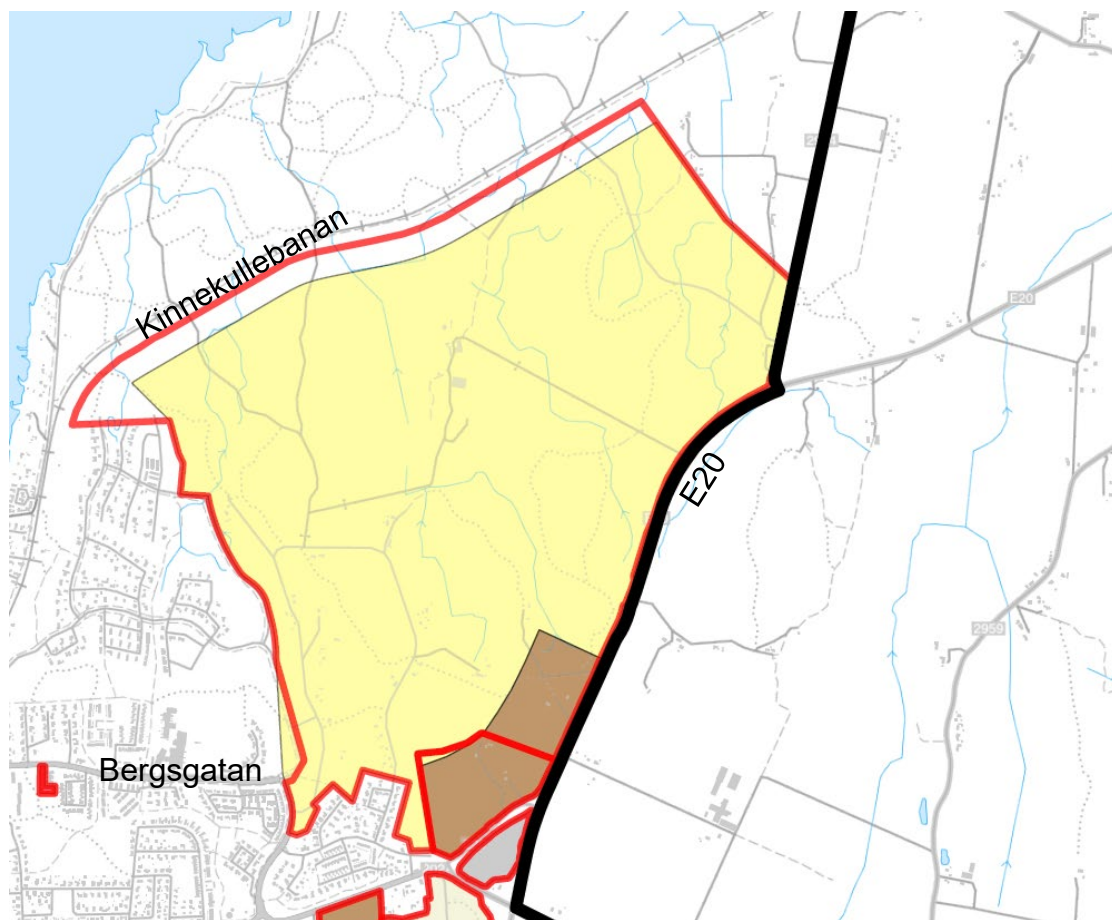
Kartan ovan visar mark- och vattenanvändningskartan från samrådskedet (planbeskrivning s. 75)

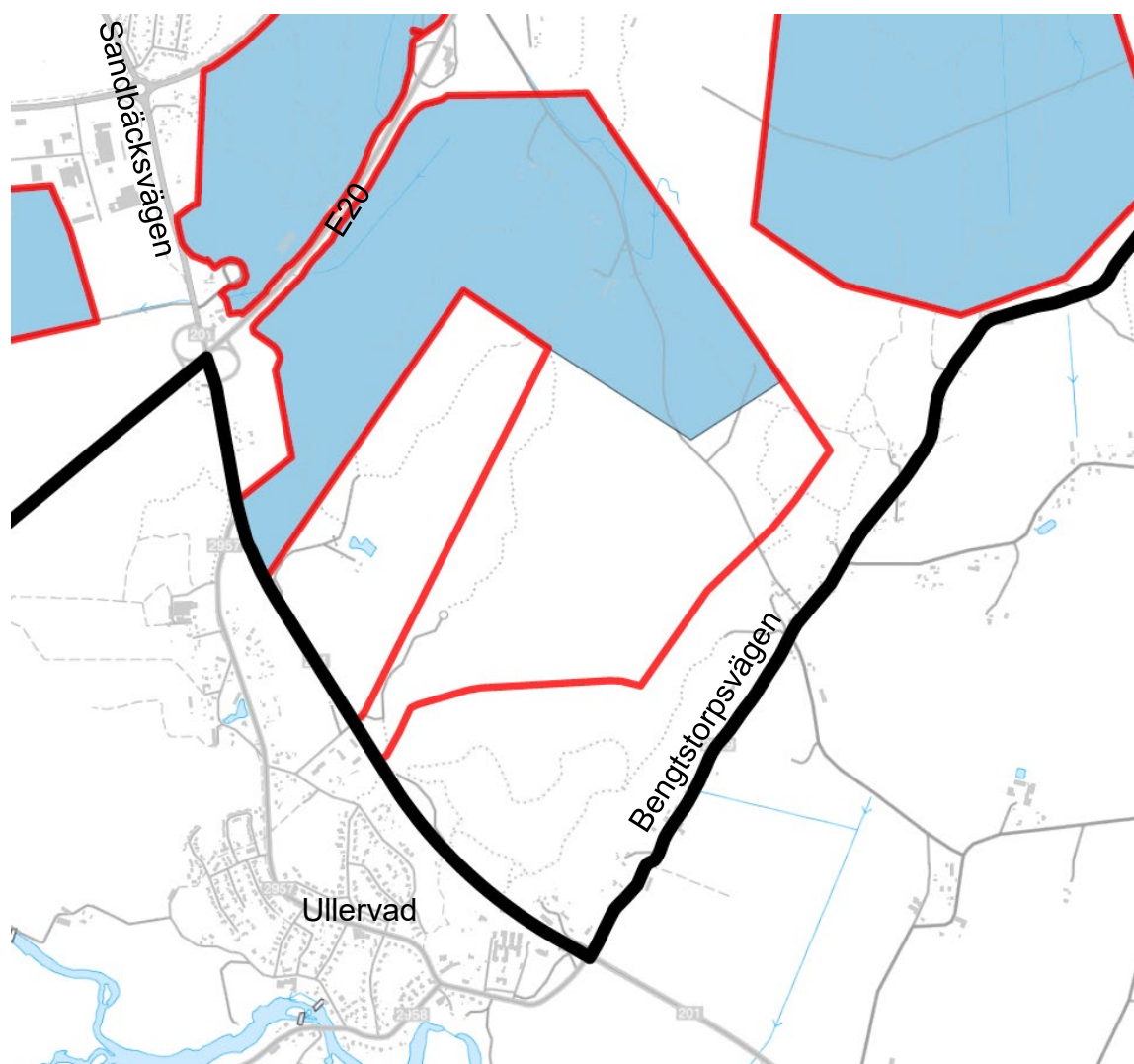
Kartan ovan (s. 9) visar mark- och vattenanvändningskartan till granskningskedet. Kartan har kompletterats med redovisning av gatunamn och stadsdelsnamn för att bättre lokalisera läsaren i kartan. I den norra delen har ny markanvändning för bostäder minskats genom att ange gränsen för bebyggelse till 150 meter från Kinnekullebanan samt att ett område norr om Sjölyckeån utgått. I östra delen av planen har området vid Korstorp utgått eftersom detaljplanen för Korstorp 2:1 m.fl. som ska möjliggöra byggnation av ny battericellsfabrik fått laga kraft samt för att upprätthålla principen om endast redovisning av ny markanvändning. I den södra delen av östra området har samrådet utpekat område för industri tagits bort. Området som minskats omfattar drygt 100 hektar. I det sydvästra området har området också minskats.

Kartan illustrerar förändringarna i utbredning av ny markanvändning. De röda linjerna visar utbredningen i samrådet och de färglagda ytorna är förslaget i granskningsskedet. De områden som omfattas av röd linje men inte är färglagda är områden som föreslogs ny markanvändning i samrådet men som tagits bort till granskningen.

Kartan visar förändringen av utbredning av markanspråk mellan samråd (röd linje) och granskning. I tätortsutvidningsområde Norr har markanspråket invid Kinnekullebanan minskats och området som sparas som grönområde har ökat till 150 från järnvägen vilket även motsvarar generellt riskhanteringsavstånd från järnväg med hänsyn till risker för farligt gods. Även ett område norr om Sjölyckan har utgått.

Kartan visar förändringen av utbredning av markanspråk mellan samråd (röd linje) och granskning. I tätortsutvidningsområde Öst har ett större område i sydöst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde.

Inkomna yttranden och kommunens bemötande

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Inledning

Mariestads kommun har ställt ut förslag till fördjupad översiktsplan Mariestad 2040 på samråd.

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 10§ plan- och bygglagen (PBL) vid samråd om översiktsplan särskilt:

ta till vara och samordna statens intressen,

ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. PBL som hänsyn bör tas till vid beslut om mark- och vattenanvändningen,

verka för att riksintressen tillgodoses – 3 och 4 kap. miljöbalken (MB), att miljökvalitetsnormer (MKN) enligt 5 kap. MB följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. MB,

verka för att mellankommunala frågor samordnas på lämpligt sätt samt

verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i PBL, om det behövs från allmän synpunkt.

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Trafikverket, Statens geotekniska institut (SGI), Skogsstyrelsen, Post och telestyrelsen, Svenska kraftnät och Lantmäteriet. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till fördjupad översiktsplan, Mariestad 2040. Planförslaget omfattar Mariestads tätort samt områdena nordost, öster och sydväst om tätorten. Mariestad förväntas utvecklas och genomgå en stor stadsomvandling i spåren av kommande satsningar inom industri och större etableringar, särskilt i samband med byggnation av en ny batterifabrik.

Kommunens befolkningsmål är att växa till 40 000 invånare år 2040, en ambition som innebär en genomsnittlig ökning från dagens ca 0,2 procent per år till som mest 6,9 procent per år under åren 2027 till 2030. Målet genererar ett bostadsbehov och är kopplat till en förväntad näringslivsutveckling och

företagsetablering i kommunen. Under de kommande 16 åren räknar kommunen med att det behövs 7000 till 10 000 nya bostäder.

Planförslaget behöver utvecklas enligt nedanstående synpunkter för att den ska ge en god vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Kommunen beskriver den demografiska utvecklingen som en prognos men också som en målsättning. Planförslaget bör kompletteras med ett underlag som visar vad som ligger till grund för en förväntad befolkningstillväxt. För att ta hänsyn till olika möjliga utfall kan kommunen arbeta med olika scenarier. Länsstyrelsen förordar även att kommunen redogör för en etappvis utbyggnad som bygger på analyser av olika möjliga scenarier för utvecklingen.

Planförslaget bör kompletteras med en karta som visar hela kommunen och planområdets läge i kommunen för att påvisa de strukturer och kopplingar som finns. Det hade även varit fördelaktigt att visualisera planerad etappindelning på karta.

Det bör framgå hur medborgare har fått påverka det aktuella planförslaget. Det bör även framgå om en prövning av barnets bästa har genomförts och om barn har varit delaktiga i processen. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att göra en bedömning om hur barn påverkas av planförslaget.

Det är positivt att ett helhetsgrepp tas och att de gröna och blå strukturernas roll för bland annat människors hälsa, biologisk mångfald och klimatanpassning lyfts. Strategin får däremot inget tydligt genomslag i kartan som visar föreslagen mark- och vattenanvändning på motsvarande sätt som strategin för bebyggelsestruktur. Det innebär att det blir svårt att utläsa vad strategin innebär för genomförandet av planen.

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) beskrivs att planförslaget bedöms medföra risk för stora negativa konsekvenser för rekreation och friluftsliv samt risk för stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald. Länsstyrelsen instämmer i MKB:s bedömning. För att minska påverkan kan en övergripande kartläggning göras av värden för natur och friluftsliv inom planområdet. Kommunen bör också överväga att skala ner de nya bebyggelseområdena, eller åtminstone ange prioriterade områden för ny bebyggelse för att planförslaget ska ge tydligare vägledning.

Länsstyrelsen vill påminna om att nuvarande lagstiftning och praxis är mycket restriktiv när det gäller exploatering inom strandskydd. För att strandskydd ska kunna upphävas måste någon av punkterna i 7 kap 18 c § miljöbalken vara tillämplig. Förutsättningarna för ett upphävande behöver motiveras i planförslaget.

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen för kulturmiljövård kan riskera att skadas påtagligt.

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att Miljökvalitetsnormer (MKN) för luft enligt 5 kap. Miljöbalken (MB) följs. Länsstyrelsen anser dock att planförslaget behöver bearbetas för att de planerade mark- och vattenanvändning följer MKN-vatten. När det gäller frågan om MKN-buller bör underlaget kompletteras för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning i frågan.

Av planförslaget framgår det inte tydligt hur den föreslagna utvecklingen av Mariestad förhåller sig till det strategiska arbetet som pågår i delregional nivå för Skaraborg. Planen kan exempelvis förtydligas med hur hänsyn har tagits till utvecklingsstrategin.

Utifrån nu kända förutsättningar kan Länsstyrelsen inte utesluta att det som föreslås i planen medför problem avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede kan ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL. Det gäller framför allt frågor som berör risker i samband med farligt gods, verksamheter och industrier, drivmedelstationer samt klimatrelaterade risker.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL Riksintressen

Kulturmiljövård (3 kap. 6 § MB)

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att kommunen har låtit ta fram en ytterst väl genomarbetad kulturmiljöutredning. Den hanterar på ett mycket bra sätt riksintresset för kulturmiljövården och inkluderar även influensområden (allmänna intresset kulturmiljövården) utanför riksintresseområdet. Länsstyrelsen förmedlar gärna detta angreppssätt som ett gott exempel.

Underlaget beskriver värden, bedömer konsekvenser och föreslår åtgärder för att tillgodose riksintresset och ta hänsyn till allmänna intresset kulturmiljövården. Precis som Länsstyrelsen i tidigare detaljplaneärenden har påtalat har institutionsbebyggelsen utmed Drottninggatan en särskilt tät anknytning till riksintressets innehåll – detta framgår även i underlaget. Väsentliga delar av underlaget är inarbetat i planförslaget på ett bra sätt.

Länsstyrelsen håller i stort med i underlagets och ställningstaganden i planförslaget, med undantag för den föreslagna nya markanvändningen norr om fängelset. Här anser Länsstyrelsen att risk för påtaglig skada på riksintresset inte går att utesluta. Bedömningen grundas dels på hur byggnadsvolymer skulle riskera att påverka upplevelsen/läsbarheten av fängelsets ursprungliga placering utanför stadsbebyggelsen, dels hur volymer skulle samspela med bebyggelsen öster om Tidån. Sett till översvämningsrisken skulle marknivåerna behöva höjas, vilket också kan påverka den kulturhistoriska helheten. Fängelset är byggnadsminne och har ett skyddsområde (se Infokartan) som i norr tangeras av förslagets markanvändning.

I övrigt vill Länsstyrelsen särskilt påminna om att ändrad markanvändning och framtida detaljplanering behöver hantera tillgodoseende av riksintresset och hänsyn till allmänna intresset kulturmiljövården (samt därtill allmänt god och

anpassad gestaltning) särskilt utförligt i kvarteren Renen, Kornet, Kassören samt tomten bakom Tingshuset.

Friluftsliv (3 kap. 6 § MB)

En stor del av Mariestads tätort och därmed en bit av planområdet ligger inom riksintresset för rörligt friluftsliv. Kommunen har tagit upp frågan om riksintresset men behöver tydliggöra sin bedömning om hur planförslaget påverkar riksintresset. Det bör uppmärksammas att i miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs att planförslaget bedöms medföra risk för stora negativa konsekvenser för rekreation och friluftsliv. Därmed kan inte påtaglig påverkan på riksintresset uteslutas.

Kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

Trafikverket har lämnat ett yttrande daterat 2024-01-05 som bifogas i sin helhet. I yttrandet tas frågan om riksintresse för kommunikations upp. Väg E20 och väg 26 är nationella statliga vägar och är utpekade som riksintressen för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Kinnekullebanan utgör riksintresse på sträckan från Mariestad station och norrut mot Gårdsjö.

Riksintressenas funktion får inte påverkas negativt när staden växer. Exploatering nära transportanläggningar får inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av dessa. Kommunen beskriver på s. 52 att den nationella och regionala transportinfrastrukturen är samhällsviktiga anläggningar som bör värnas i kommande planering. Trafikverket anser dock att planförslaget bör kompletteras med en bedömning av hur dessa riksintressen kan påverkas av tänkta exploateringar och vad som bör beaktas för att riksintressena inte ska påverkas negativt. Vidare delar Länsstyrelsen Trafikverkets synpunkter.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Buller

Länsstyrelsen kan inte bedöma om det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs eller ej. Det saknas en kartläggning av de vägar som omfattas av MKN-buller. Detta bör åtgärdas inför kommande granskning.

Vatten

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN-vatten enligt 5 kap. miljöbalken (MB) följs under förutsättning att följande synpunkter beaktas.

Kommunen har i planbeskrivningen identifierat värden och genom sina ställningstaganden angett vilka hänsyn som behöver tas för att begränsa påverkan på berörda ytvattenförekomster då kommunen utvidgas och befintlig bebyggelse förtätas. För att nå de högt ställda målen och medverka till att MKN-vatten kan uppnås är det dock viktigt att åtgärderna planeras på ett övergripande plan, över gränserna för respektive utvecklingsområden och över planområdet för kommande enskilda detaljplaner, och att ytor för dessa ändamål reserveras redan i ett tidigt skede. Genom samplanering av åtgärder för anläggande och bevarande av blågröna stråk, hantering av dagvatten och klimatanpassningsåtgärder kan

positiva synergieffekter skapas som minskar påverkan på recipienterna och bidrar till en god bebyggd miljö.

Planförslaget ska vara vägledande för fortsatt detaljplanering och behöver därför kompletteras med en övergripande plan som beskriver hur dagvatten och skyfall ska hanteras för att säkerställa att utbyggnaden är förenlig med beslutade MKN-vatten och av vattenförvaltningen identifierade åtgärder som behöver vidtas för att uppnå miljö kvalitetsmålen för vatten.

Regeringen har antagit nya etappmål gällande hållbar stadsutveckling, som omfattar etappmål för hållbar dagvattenhantering, gång- och cykeltrafik och integrering av stadsgrönka och ekosystemtjänster i urban miljö. Första etappmålet som gäller dagvatten är att alla kommuner senast 2023 ska ha integrerat en hållbar dagvattenhantering i planläggning av ny bebyggelse eller vid påtagliga ändringar av befintlig bebyggelse. Se mer information i Naturvårdsverkets vägledning¹.

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget inte är tillräckligt genomarbetat och konkret vad gäller dagvattenhanteringen i den planerade och befintliga bebyggelsen för att kunna vara vägledande i den fortsatta fysiska planeringen och därmed säkerställa att miljö kvalitetsnormerna kan följas.

Det saknas underlag och ställningstaganden angående påverkan på Tidan inom de planerade utvecklingsområdena 13 och 14. Länsstyrelsen anser att det inte går att utesluta otillåten påverkan på MKN för vattenförekomsten Tidan-Mariestad till Knutstorp som följd av planens genomförande, se vidare nedan.

Delområde 13 och 14 utpekade som utvecklingsområden som båda angränsar mot Tidan. Kommunen anger som strategisk princip att andelen hårdgjorda ytor ska minskas. Idag utgörs marken närmast Tidan av odlingsmark. Länsstyrelsen saknar en beskrivning av påverkan på Tidan och ställningstaganden avseende avledning och utsläpp av dagvatten från de planerade industriområdena men också påverkan på Tidans närområde. Vattenförekomsten Tidan- Mariestad till Knutstorp har idag måttlig ekologisk status. Kommunen behöver beskriva möjliga åtgärder, på kvalitetsfaktornivå som behöver vidtas enligt vattenförvaltningen för att uppnå god ekologisk status till 2039.

Luft

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Strandskydd

Kommunen har planerat för flera bebyggelseområden inom strandskydd, däribland områden vid Ekudden, Katthavsviken, Rödjan, stadskvarnen och del av det norra utbyggnadsområdet mot Snapen. Länsstyrelsen vill påminna om att nuvarande lagstiftning och praxis är mycket restriktiv när det gäller exploatering inom strandskydd. För att strandskydd ska kunna upphävas måste någon av

punkterna i 7 kap 18 c § miljöbalken vara tillämplig. Förutsättningarna för ett upphävande behöver motiveras i planförslaget.

För att Länsstyrelsen ska kunna godta en detaljplan för exploatering med bostäder/tätortsutveckling inom strandskydd med stöd av femte punkten i 7 kap 18 c § miljöbalken behöver kommunen dels på ett tydligt sätt motivera på vilket sätt bostäderna utgör ett angeläget allmänt intresse, samt tydligt kunna visa i en lokaliseringsutredning att behovet av bostäderna inte kan tillgodoses utanför strandskyddat område. I planförslaget har flera stora bebyggelseområden pekats ut, vilket antyder att det är fullt möjligt att bygga utanför strandskyddat område. Flera av detaljplanerna inom strandskydd har redan tidigare upphävts av Länsstyrelsen samt Mark- och miljööverdomstolen.

Av kartan och bildtexten på s. 46 får man intrycket att det är Länsstyrelsen som har gjort avgränsningen av strandskyddet mot gällande detaljplaner. Så är det inte. Det är lagstiftningen (MB) som reglerar att strandskydd inte gäller inom område som omfattas av äldre detaljplan, eller detaljplan där strandskyddet har upphävts.

På s. 42 i MKB står att ingen exploatering föreslås inom strandskyddade områden. Detta är missvisande, då flera av förslagen förutsätter nya detaljplaner som kommer att leda till att strandskydd inträder i berörda områden.

Mellankommunala frågor

I planförslaget nämns delregionala utvecklingsstrategin för Skaraborg. I denna strategi beskrivs ett befolkningsmål om 30 000 nya invånare till år 2030. Strukturbild Skaraborg, som innebär att Skaraborg ska betraktas som en nätverksstad beskrivs också. Det gemensamma arbetet inom Skaraborgs kommunalförbund som bland annat omfattar samhällsplanering inom bostadsförsörjning, infrastruktur, kollektivtrafik och energiförsörjning ger goda förutsättningar för en mellankommunal samverkan. Av planen framgår det inte tydligt hur den föreslagna utvecklingen av Mariestad förhåller sig till det strategiska arbetet på delregional nivå. Planen kan exempelvis förtydligas med hur hänsyn har tagits till utvecklingsstrategin.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Utifrån nu kända förutsättningar kan Länsstyrelsen inte utesluta att det som föreslås i planförslaget medför sådana problem avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede kan ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL.

Generellt om riskhantering

Länsstyrelsen bedömer att kommunen på en övergripande nivå har beaktat riskfrågor på ett bra och ambitiöst sätt. Bland annat genom den genomförda riskidentifieringen som omfattar riskobjekt, men också genom en ambition om att bygga robust både med avseende på tekniska och naturrelaterade risker.

Länsstyrelsen saknar dock en övergripande och mer tydlig riskvärderingspolicy/strategi som förtydligar hur kommunen avser hantera risker relaterade till den fysiska planeringen. Mer stöd om detta finns på PBL Kunskapsbanken².

Över lag redovisar kommunen enskilda riskkällor men ingenstans för en diskussion om överlagrad/aggregerad risk, alltså om det finns områden där flera olika riskkällor tillsammans bidra till förhöjd risk inom vissa områden. Detta behöver kommunen redovisa.

Samhällsviktiga verksamheter

Länsstyrelsen anser att det är positivt att kommunen redovisar samhällsviktig verksamhet i planförslaget. Länsstyrelsen bedömer dock att kommunen behöver förtydliga vilket urval av sådana verksamheter som redovisats; exempelvis har vård- och omsorgsverksamheter utelämnats i redovisningen.

Kommunen skriver vidare att samhällsviktiga verksamheter ska värnas i kommande planering. Länsstyrelsen bedömer att kommunen bör utveckla mer konkret vad detta innebär (det skulle kunna vara en del av den övergripande riskhanteringsstrategin).

Farligt gods

Kommunen redovisar ett ställningstagande om att bebyggelsen inte ska utvecklas på platser där risker till följd av farligt gods är oacceptabla. För att underlätta senare planering behöver kommunen dock beskriva vad som ska uppfyllas för att kommunen ska bedöma risken som acceptabel. Är det när nyttan är tillräckligt stor? Eller när fördelningen av nytta och risk är rättvis? Eller när det finns ett samtycke om risknivån bland de som exponeras? Detta är några aspekter som kan utgöra grund för diskussion om vad som ses som acceptabel risk. Kommunen skulle med fördel kunna lyfta denna fråga till en mer övergripande kommunal riskvärderingspolicy/strategi enligt ovan.

I MKB:n står det att det bör finnas ett bebyggelsefritt avstånd på minst 25 m till primära transportleder för farligt gods. Detta har kommunen dock inte redovisat som ställningstagande i planbeskrivningen. Det bör kommunen med fördel göra, dock vill Länsstyrelsen framhålla att det i Västra Götaland normalt är 30 meter bebyggelsefritt avstånd som gäller, och inte bara till primära farligt godsleder utan även sekundära (som utgångspunkt). Eftersom de sekundära farligt godslederna bland annat ansluter till sevesoverksamheter är trafiken inte försumbar och därmed bör god robusthet vara utgångspunkten. Det bör också noteras att det bebyggelsefria avståndet är en lämplig miniminivå, för känsliga verksamheter kan ett längre avstånd komma att krävas.

I MKB:n dras slutsatsen att konsekvenserna av planförslaget inte ändras om riskhanteringsavstånd kopplat till farligt gods tillämpas. Då inga avstånd presenteras mer än ett bebyggelsefritt avstånd på 25 m och att risker ska beaktas inom 150 m ska beaktas kan Länsstyrelsen inte följa logiken i denna slutsats. Ett

visst skyddsavstånd ger sällan en binär situation där det på ena sidan är ”riskfritt” och på andra sidan ”riskfyllt”. Det är på grund av osäkerheter och annat alltid en gråskala. Det innebär att även om ett skyddsavstånd säkerställs är det inte säkert att risknivån blir densamma som exempelvis nollalternativet.

Drivmedelstationer

I riskanalysen hänvisas till MSB:s handbok ”Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer” från 2015 vad gäller skyddsavstånd. Denna handbok är avsedd som vägledning till brandfarlig vara-lagstiftningen och inte för samhällsplanering. I samhällsplaneringen kan det vara nödvändigt att se till längre tidsperspektiv inkl. framtida förändringar och ta höjd för osäkerheter i större omfattning. Vidare utgår de avstånd som handboken presenterar från exempelvis att marken är plan och handboken beskriver att vid höjdskillnader kan både längre och kortare avstånd krävas. Sammantaget anser därför inte Länsstyrelsen att handboken är tillämplig som generell vägledning inom samhällsplaneringen eftersom det kan leda till en icke-robust (sårbar) planering.

Olycksrisk industri

I riskanalysen finns ett fokus på brandfarliga gaser och vätskor. Det kan dock även finnas anläggningar med giftig gas som kan ha påverkan på samhällsplaneringen. Giftig gas kan orsaka längre konsekvensavstånd än brandfarlig gas. Exempelvis har ”Kling Glass” inte studerats i riskanalysen, men det är en anläggning som kan ha en kylanläggning med ammoniak som, beroende på hur anläggningen är utformad, kan påverka omgivningen. Fler exempel kan finnas. Kommunen behöver beskriva hur de säkerställt identifieringen av anläggningar med giftiga gaser, t.ex. större kylanläggningar.

Klimatrelaterade risker, planerade områden

I MKB:n redovisas inte konsekvenserna med avseende på klimatrisker på grund av osäkerheter i bedömningen. Men från Länsstyrelsens perspektiv är inte osäkerheterna anmärkningsvärt större än exempelvis riskerna rörande olycksrisk – där MKB:n faktiskt tagit ställning. Eftersom MKB:n tydligt framför att planering föreslås inom ”riskområden” är det snarare tydligt att konsekvenserna är sämre jämfört med både nollalternativ och alternativ lokalisering. Länsstyrelsen anser att kommunen därmed bör redovisa denna bedömning tydligt. Det är samtidigt viktigt att trycka på att det finns osäkerheter i bedömningen, men det bör inte vara ett skäl till att inte redovisa bedömningen.

Vad gäller skyfall bör kommunen i planförslaget utveckla en helhetsstrategi för hur riskerna kan minskas. Skyfallsproblematik som påverkar ett helt avrinningsområde kan vara svår att lösa inom en enskild detaljplan, eftersom regleringen är styrd inom den aktuella planen. Därav är det fördelaktigt att denna fråga hanteras i planförslaget där det kan bli tydligt vilka delar av avrinningsområdet som har olika funktioner.

Bebyggelseplanering kan då ske på ett mer förutsägbart sätt och på platser som ur lämplighetssynpunkt är mest fördelaktiga. Det är fördelaktigt att på en översiktsplanenivå ta fram lösningar som hanterar problematiken för ett större område som inkluderar flera detaljplaner.

Klimatrelaterade risker i den byggda miljön

Enligt plan- och bygglagen ska kommunen i översiktsplanen redovisa kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Kommunen hänvisar vad gäller klimatrelaterade risker kopplade till stigande vattennivåer i Väner till en Klimatanpassningsplan från 2017, men behöver utveckla och tydliggöra i planförslaget i enlighet med ovan; och inte bara för stigande vattennivåer utan för alla nämnda klimatrelaterade risker.

Specifika kommentarer på vissa planerade områden:

Område 1

Bostadsbebyggelse med huvudsakligen småhus ligger nu närmst Kinnekullebanan respektive E20. Då befolkningstätheten är lägre jämfört med områden med huvudsakligen flerbostadshus blir följderna att antalet personer som samtidigt exponeras för en olycka mer begränsat. Samtidigt är det för småhus mycket svårare att införa riskreducerande åtgärder (exempelvis brandskyddad fasad, ventilationsåtgärder mm.) och byggnaderna i sig kan inte användas som skydd för bakomliggande markanvändning. Det innebär att småhus från detta perspektiv kan kräva längre skyddsavstånd. Detta bör kommunen ta i beaktan.

Område 2

Vad gäller delområde 2 konstateras det att utvecklingsområdets norra del ligger lågt i förhållande till Väner och att det finns risk för översvämning vid höga vattenstånd, och att skyddsåtgärder kan behöva utredas.

Kommunen anger som generellt ställningstagande att bebyggelsen ska anpassas efter vegetationen och topografin. Länsstyrelsen anser att denna princip även bör gälla för låglänta strandnära områden utmed Väner och att mark som riskerar att översvämmas bör lämnas oexploaterad, detta som ett led i att bibehålla fuktiga strandområden av värde för biologisk mångfald som också kan utgöra en viktig ekosystemtjänst för att buffra mot varierande vattennivåer i Väner.

Område 4

Inom området samverkar många olika riskkällor, främst farligt gods från väg och järnväg, översvämning Väner samt skyfall. Kommunen behöver väga den aggregerade/överlagrade risken mot nyttan av etableringen.

Område 6, 8, 11, 14

Närheten till Tidån kan vara problematisk från ett översvämningssperspektiv.

För område 14 behöver också risker relaterade till farligt gods beaktas.

Område 15, 17, 18

Närheten till farligt godsled behöver beaktas.

Industri- och trafikbuller och vibrationer

Bullerutsatta områden i dagsläget och vid planerade förändringar behöver kartläggas. Detta dels för att säkerställa goda miljöförhållanden, dels för att skapa god boendemiljö. Goda miljöförhållanden (2 kap. 3 § PBL) handlar om att skapa hälsosamma livsmiljöer. I översiktlig planering ska planeringen stäva efter att minska risken för negativ påverkan från buller.

God boendemiljö är ett helhetsbegrepp som syftar till att skapa god boendekvalitet såväl inne som ute. I arbetet med att uppnå en god boendemiljö är ljudmiljön en viktig faktor. För att skapa en så god boendemiljö som möjligt är det därför viktigt att redan tidigt i planeringsprocessen kartlägga bullerläget. Det är platsens egenskaper, såsom topografi, storlek, beskaffenhet, ljud-exponering med mera, som skapar förutsättningen för vilken typ av bebyggelse som kan komma att möjliggöras. Det innebär att buller kan ha en direkt inverkan på hur bostadsbebyggelsen och dess närmaste omgivning utformas.

Miljöfarlig verksamhet och Seveso

I riskbedömningen på sid 18 har de utgått ifrån Metsä Tissues gamla gränser. För den pågående utbyggnad av verksamheten som sker idag går fastighetsgränsen längre söderut (vid Marieforsleden) och riskavståndet bör utökas så att hela fastigheten inkluderas.

Riskavståndet på 100 meter runt verksamheten är ett minimiavstånd och där bör området inte vara planlagt för att uppmuntra stadigvarande vistelse för allmänheten. Detta har de frångått när det gäller område 6 och 16, se nedan.

Område 3

Där batterifabriken kommer att hamna bör det finnas ett väl tilltaget riskhanteringsavstånd till övriga industrier i området.

Område 6

Bostäder, område 6a, planeras inom riskhanteringsavstånd för Metsä Tissue. Det är tveksamt om det är en lämplig placering då det inte gjorts någon mer noggrann riskvärdering utan schablonvärden har använts. Inne på Metsäs område i norra delen, vid Tidån finns dessutom deras avloppsreningsanläggning vilken kan orsaka lukt till omgivningen. Detta bör vägas in i planering av bostäder men även för område 6b där det planeras för konferens och hotell.

Område 16

Det planeras för förtätning av bostäder inom riskhanteringsavståndet för Metsä i område 16a. Det är tveksamt om det är en lämplig placering då det inte gjorts någon mer noggrann riskvärdering utan schablonvärden har använts.

Förorenade områden

Länsstyrelsen har inga anmärkningar när det gäller hantering av förorenade områden.

Geoteknik

Statens geotekniska institut (SGI) påtalar i sitt yttrande att underlaget bör kompletteras med en beskrivning av vad ras och skred är samt hur klimatförändringen kan komma att påverka risken. Den nuvarande beskrivningen är allt för snäv och fångar inte in hur förutsättningarna kan förändras/förvärras för kommunen i och med ökade flöden i vattendrag och höjda vattennivåer i Väneren. Det är särskilt viktigt att identifiera slänter med stor geografisk utsträckning där förutsättningar för låg stabilitet kan finnas, samt områden med förutsättningar för kvicklera. Kommunen bör även belysa områden som behöver skyddas mot översvämning och där skydden kan innebära att geotekniska risker skapas.

Det bör även kompletteras med en beskrivning av vad erosion innebär för mark och vattenanvändningen.

Översvämningsförebyggande åtgärder, till exempel uppfyllnader och vallar, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket måste beaktas i kommande planarbete. Detta gäller både befintlig och tillkommande bebyggelse. Länsstyrelsen tillsammans med SGI noterar att det finns utpekade utvecklingsområden med förutsättningar för översvämningar. Länsstyrelsen hänvisar vidare till SGI:s yttrande i sin helhet.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

Bebyggelsestruktur och bostadsförsörjning

Prognos och målsättning

Kommunens befolkningsmål är att växa till 40 000 invånare år 2040, en ambition som innebär en genomsnittlig ökning från dagens ca 0,2 procent per år till som mest 6,9 procent per år under åren 2027 till 2030. Målet genererar ett bostadsbehov och är kopplat till en förväntad näringslivsutveckling och företagsetablering i kommunen. Under de kommande 16 åren räknar kommunen med att det behövs 7000 till 10 000 nya bostäder. Det innebär en byggtakt på ca 450–650 bostäder per år fram till år 2040. Detta kan jämföras med de senaste årens ca 65 byggda bostäder per år i hela kommunen. Många av de planerade bostäderna i planen är förtätningar eller utveckling av staden Mariestad. Det ger lite utrymme till utveckling i andra delar av kommunen och ställer höga krav på att samhällsviktiga funktioner klarar av en sådan befolkningstillväxt på en begränsad geografisk yta.

Kommunen beskriver den demografiska utvecklingen som en prognos men också som en målsättning. För att det ska bli tydligare vad som ligger till grund för

planen kan exempelvis kommunens demografiska utredning utvecklas som underlag till en prognos om framtida bostadsförsörjningsbehov.

Scenarion och etappvis utbyggnad

Företagsetableringar och näringslivsutveckling kan generera en befolkningsökning i kommunen och i staden där utvecklingen sker, men kan också spridas över ett större område, så även utanför kommunen. Etableringar och satsningar kan också ta längre tid än planerat. För att ta hänsyn till olika möjliga utfall rörande befolkningstillväxt kan Mariestads kommun i planförslaget visa hur ett förlopp med en långsammare utbyggnad kan te sig eller ett scenario där vissa satsningar inte kommer till stånd. Kommunen kan undersöka flera möjliga utvecklingar i befolkningstillväxt och därmed få olika utfall som kan ge differentierat behov.

Utifrån scenarion kan kommunen förslagsvis redogöra för en etappvis utbyggnad av Mariestad för att växa med hänsyn till behoven. I en etappvis utbyggnad kan det vara lättare att beakta förändringar och att pausa utbyggnaden utan att det påverkar befintlig bebyggelse och sedan invänta rätt läge att fortsätta följa planen. Detta för att undvika kostnader eller stå med tomma bostäder/ bostadsområden som är avskärmade från infrastruktur eller service. I en etappvis utbyggnad finns även möjlighet att ta hänsyn till andra osäkerheter, som att kommunen inte har full rådighet över marken inom planområdet.

Befintligt bostadsbestånd

Mariestads kommun kan även utveckla sin plan med fler marknadsperspektiv. Då kommunen planerar för många nybyggnadsprojekt måste också hänsyn tas till att de nya och befintliga invånarna i kommunen ska kunna efterfråga det som byggs. Planen innehåller generellt sett få skrivningar om hur befintligt bostadsbestånd och befintliga invånares boendesituation kan utvecklas. I förhållande till de stora förväntade företagsetableringarna kan också planen utvecklas med prognoser för en lägre utflytt av befolkning i åldrarna 20–65 år.

Sociala och ekonomiska konsekvenser

Den stadsutveckling som föreslås i planen fram till år 2040 innebär en stor förändring för Mariestad. Planen beskriver att utvecklingen ska ske på ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt och beskriver även mål som har betydelse för en hållbar utveckling. Det är positivt att en bedömning görs av de större investeringar i kommunal verksamhet som blir en följd av stadsomvandlingen. Utöver det saknas en samlad bedömning av planens sociala och ekonomiska konsekvenser. För att främja en hållbar utveckling av Mariestad bör planen kompletteras med en hållbarhetsbedömning eller konsekvensbedömning där de tre hållbarhetsperspektiven beskrivs samlat.

Grön- och blåstruktur

I planens utvecklingsstrategi beskrivs inriktningen för den övergripande grön- och blåstrukturen. Det är positivt att ett helhetsgrepp tas och att de gröna och blå strukturernas roll för bland annat människors hälsa, biologisk mångfald och klimatanpassning lyfts. Strategin får däremot inget tydligt genomslag i kartan som

visar föreslagen mark- och vattenanvändning på motsvarande sätt som strategin för bebyggelsestruktur. Det innebär att det blir svårt att utläsa vad strategin innebär för genomförandet av planen.

I MKB:n beskrivs att planförslaget bedöms medföra risk för stora negativa konsekvenser för rekreation och friluftsliv samt risk för stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald. Länsstyrelsen instämmer i MKB:s bedömning. För att minska påverkan kan en övergripande kartläggning göras av värden för natur och friluftsliv inom planområdet. Kartan som visar föreslagen mark- och vattenanvändning bör också kompletteras med användningar som visar de gröna och blå funktionerna såsom natur, friluftsliv, grönområden, park, grönstråk och vatten. På så sätt kan användningarna tydligare kopplas till befintliga värden inom planområdet och det blir tydligare vilka hänsyn som krävs för att minska och förebygga den negativa påverkan. Det kan exempelvis tydliggöras om befintliga grönområden behöver bevaras eller om nya grönområden eller stråk behöver tillskapas för att stärka grön-blåa värden och samband.

Det är också viktigt att visa hur grön- och blåstruktur hänger samman med grön infrastruktur utanför planområdet och om någon sådan koppling behöver bevaras. Genom att visa på samband över plangränsen kan också kumulativa effekter analyseras. Länsstyrelsens planeringsunderlag för grön infrastruktur i översiktsplan kan användas som ett stöd³. Läs mer under rubriken Tätortsnära grönområden här nedan.

Tätortsnära grönområden

En gradering av utbyggnadsområden bör göras där utbyggnad först sker i områden där de negativa effekterna på friluftsliv och andra ekosystemtjänster blir minst. De grönstråk som lämnas genom bebyggelsen behöver vara av sådan omfattning att de är funktionella för djur- och växtliv (50-100 m).

Enligt 3 kap 6 § miljöbalken ska behovet av grönområden i tätorter eller i närheten av tätorter beaktas särskilt. Framför allt tätortsnära grönområden i anslutning till Radbyn och Leksberg riskerar att påverkas i mycket hög utsträckning med en utbyggnad enligt planförslaget. Här är det viktigt med en gradering av utbyggnadsplanerna.

I och med exploateringen vid Korstorp (batterifabriken) har Volvo som kompensation för förlust av naturvärden åtagit sig att genomföra naturvårdshöjande åtgärder i ett skogsområde vid Rösslingen (se bild 1 här nedan).

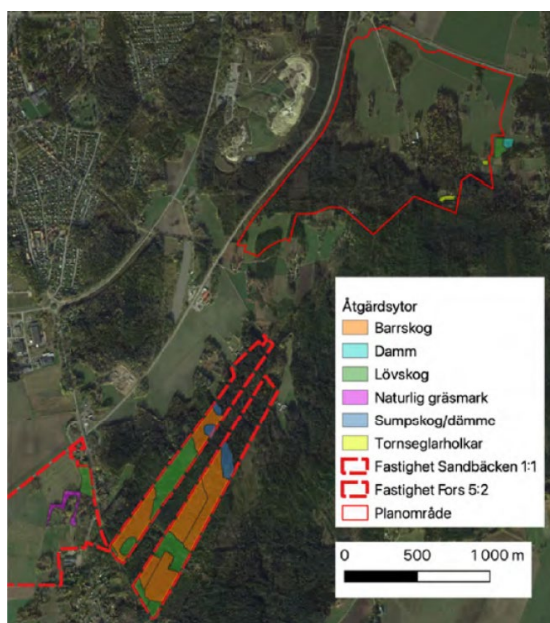

Bild 1 - Föreslagna kompensationsåtgärder i samband med exploatering på Korstorp

Området har valts bland annat på grund av närheten till biotopskyddsområdet som ligger i anslutning till elljusspåret i Ullervad, och syftet var att kompensationsområdet långsiktigt skulle ingå i ett större sammanhängande grönområde. Det är av stor vikt att de åtgärder som vidtagits inte påverkas negativt av kommande exploatering, och att nämnda skogsområden även fortsättningsvis får ingå i en sammanhängande naturmark utan barriäreffekter. Länsstyrelsen anser därför att det södra av de två föreslagna industriområdena ska tas bort. Möjligen kan viss exploatering ske utmed E20 utan att komma i konflikt med kompensationsområdet, men det får inte finnas barriärer mellan kompensationsområdet och skogsområdet österut. Det kommer också vara extra viktigt att säkra den gröna infrastrukturen i området som helhet.

Transportstruktur

De fysiska strukturerna för kommunikation beskrivs övergripande i planens utvecklingsstrategi. I planen finns däremot ingen analys av förutsättningarna för ett hållbart resande i förhållande till planförslaget. Det är svårt att utläsa hur utvecklingen påverkar det befintliga trafiksystemet och hur systemet kan utvecklas för att stödja ett hållbart resande i takt med att staden växer. Det är även svårt att utläsa vilka behov och brister som finns idag. Planen bör därför kompletteras med en övergripande trafikanalys som beskriver utvecklingsbehoven och möjligheterna för samtliga trafikslag.

Den föreslagna utvecklingen av nya arbetsplatser och bostadsområden i Mariestad kan med god planering sannolikt ge bra förutsättningar för resor med kollektivtrafik och cykel mellan hemmet och målpunkter som arbetsplatser, skola, service och knutpunkter för kollektivtrafik då avstånden är relativt korta. Utvecklingsmöjligheter för cykel och kollektivtrafik beskrivs inom vissa utvecklingsområden, men det finns ingen redovisning av systemet som helhet. För

att det ska bli attraktivt att gå och cykla, samt att ordna en effektiv kollektivtrafik behöver utvecklingen av infrastruktur och bebyggelse hänga samman. Trafikinfrastrukturens utveckling bör därför redovisas i sin helhet för olika trafikslag tillsammans med bebyggelsestrukturen. Detta kan exempelvis göras i kartan som visar föreslagen användning av mark- och vattenområden för hela planområdet.

Trafikverkets synpunkter

Trafikverket har lämnat ett yttrande daterat 2024-01-05 som bifogas i sin helhet. Utöver påverkan på riksintresse vill Trafikverket betona vikten av att tätorten inte utvecklas på ett sätt där de funktionellt prioriterade vägarna byggs in och får en begränsad framkomlighet eller sämre trafiksäkerhet.

Trafikverket tar också upp ett antal andra frågor så som kort svarstid, digital karta, farligt gods, dagvatten och skyfall, faunapassage och viltstråk. Trafikverket resonerar också om fysisk planering och hållbara transportsystem och utbyggnadordning, trafikstrategi och övergripande trafikutredning samt kommunen förslag på ett antal åtgärder i statlig infrastruktur, Kinnekullebanan och E20 och väg 201.

Vi rekommenderar att kommunen beaktar Trafikverkets synpunkter och fortsätta dialog med Trafikverket under det kommande planarbetet.

Totalförsvaret

Kommunen bör beskriva hur totalförsvarets intressen kan vägas in i planförslaget. MSB:s vägledning⁴ om totalförsvarets intressen i samhällsplanering kan vara ett lämpligt stöd i detta arbete.

Kulturmiljö

Kulturmiljöutredningen och MKB flaggar för risk för påverkan på kulturmiljövärden vid ändrad markanvändning inom område Nordost. Länsstyrelsen uppmanar kommunen att, som utredningen och MKB föreslår, låta ta fram ett fördjupat underlag. På så vis kan befintliga värden och strukturer utgöra inspiration vid utbyggnad i området.

Fornlämningar

Länsstyrelsen ser det som en brist att det inte framgår om man använt sig av Riksantikvarieämbetets nationella kunskapsunderlag Fornsök i Kulturmiljöutredningen. Utredningen nämner inte förekomst eller möjlig förekomst av fornlämningar inom berörda områden förutom i ett enstaka fall, i anslutning till Marieforsleden.

Länsstyrelsen vill informera om att en stor del av Mariestads inre/centrala del utgörs av fornlämning och är därmed skyddad enligt Kulturmiljölagens 2 kap. Markingrepp ska samrådas med länsstyrelsen och kan komma att vara tillståndspliktigt enligt samma lag.

Länsstyrelsen vill även informera om att för de delar som utgörs av större markområden som sedan tidigare inte tagits i anspråk för byggnation i någon form

kan krav komma att ställas på arkeologisk utredning inför projektering. Detta gäller framför allt område nordost, område sydväst samt område Ullervad i öst.

I planbeskrivning på s. 42 är rubriken Fornminnen. Denna bör ändras till Fornlämningar.

Här bör finnas ett tillägg kring nypåträffade/okända fornlämningar. Texten bör kompletteras med information om att samråd bör hållas med länsstyrelsen. Den som avser att uppföra en byggnad eller en anläggning eller genomföra ett annat arbetsföretag bör i god tid genom att inhämta information från länsstyrelsen ta reda på om någon fornlämning kan beröras av företaget och i så fall snarast samråda med länsstyrelsen. De områden som pekats ut som utvecklingsområden för bostäder ligger i flera fall inom områden med sannolikhet för att okända fornlämningar kan påträffas i samband med framtagande av detaljplaner eller liknande. Lämpligheten att bebygga dessa områden kan komma att prövas i en tillståndsprövning enligt Kulturmiljölagen.

Naturvård Artskydd

Underlag om skyddade arter saknas till stor del i underlaget. Stora områden som idag är naturmark föreslås för bebyggelse. En bild av var skyddade arter sannolikt finns kan spara tid genom att förgävesplanering undviks.

Vid Sandbäcken finns ett naturområde med ett flertal skyddsvärda träd. Här finns sannolikt många arter som är beroende av en fungerande grön infrastruktur genom området. Anpassningar behövs för att värna områdets naturvärden, lämpligen på ett sätt som samspelar med de gröna stråk som ska säkerställas genom området.

Belysning av naturmiljöer är ett hot mot nattaktiva djur, såsom fladdermöss. Kommunen bör ta fram riktlinjer för reglering av belysning av grönområden.

Generellt biotopskydd

Planläggning av jordbruksmark kräver stor hänsyn till objekt som omfattas av det generella biotopskyddet, såsom diken, stenmurar, odlingsrösen, åkerholmar mm. I första hand ska planområden anpassas för att undvika skada på dessa småbiotoper. Om det inte är möjligt får dispens för borttagande av biotoperna sökas hos Länsstyrelsen. För att dispens ska kunna medges krävs särskilda skäl. Kommunen ska då kunna visa varför det inte går att anpassa planområdet så att skada undviks. Om dispens medges förenas denna normalt sett med villkor om kompensation, då småbiotoper får återuppbyggas på annan plats. Redan på denna översiktliga nivå är det lämpligt att göra en bedömning av hur skada på biotopskyddade objekt kan undvikas, och eventuellt även hur oundviklig skada ska kunna kompenseras. Kompensation sker lämpligen på ett sätt som stärker den gröna infrastrukturen och skapar ekosystemtjänster för stadens invånare.

Ekosystemtjänster

Kopplat till Sveriges miljömål har tidsatta etappmål tagits fram som pekar ut viktiga steg som krävs för att nå målen. Etappmålet integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer⁵ innebär att en majoritet av landets kommuner senast år 2025 ska ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter. Det är positivt att kommunen har beslutat att tillämpa principen 3-30-300 i planeringen. Principen tydliggör behoven av grönska både för människors hälsa och för de ekosystemtjänster vi är beroende av och kan utgöra en bra grund för planering av stadens grönstruktur.

Ekosystemtjänster är de nyttor och tjänster som naturen tillhandahåller, såsom luft- och vattenrening, temperaturreglering, bullerdämning, pollinering, produktion av livsmedel och andra varor och estetiska värden. Kommunen behöver ha en övergripande plan för hur man på ett kostnadseffektivt sätt kan skapa robusta och attraktiva bebyggda miljöer, och även i ett landskapsperspektiv ta tillvara och främja livsviktiga ekosystemtjänster som är långsiktigt hållbara.

Kommunen behöver analysera vilka ekosystemtjänster som är särskilt viktiga att jobba med i tätorten.

Läs mer på Boverkets hemsida⁶ om ekosystemtjänster.

Ekologisk kompensation

Kommunen bör redovisa en plan för ekologisk kompensation. Exploateringar där skada på natur-, kultur och friluftsvärden (trots optimal lokalisering och skyddsåtgärder) inte kan undvikas bör kompenseras, för att undvika förlust av viktiga ekosystemtjänster och försämrade grön infrastruktur. För att kompensationsåtgärderna ska bli kostnadseffektiva är det viktigt att kommunen har kunskap om vilken typ av åtgärder som behövs och i vilka områden de gör störst nytta. För kommunens del sparar det tid och resurser om det redan från början finns en plan för vilken typ av kompensations-åtgärder som ska prioriteras. Generellt sett är åtgärder som bygger på den befintliga gröna infrastrukturen, inom eller i anslutning till befintliga värdestrakter, mest kostnadseffektiva.

Övrigt om natur

Delar av skogsområdet vid Metsä, som utgjorde nyckelbiotop, är numera avverkat. Kartan bör uppdateras så att nyckelbiotopen omfattar det kvarvarande skogsområdet.

Jordbruksmark

Jordbruksmark får tas i anspråk endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Länsstyrelsen instämmer i de slutsatser som dras i MKB:n, där det framhålls att kommunen varken tillräckligt motiverat väsentligt samhällsintresse eller visat alternativ lokalisering som inte ligger på jordbruksmark. Kommunen skriver i planbeskrivningen att man avser att utreda inanspråktagandet av jordbruksmark i kommande detaljplaner.

Eftersom planen pekar ut stora arealer jordbruksmark hade det varit önskvärt att redan i planförslaget utreda lokaliseringen enligt 3 kap 4 § miljöbalken. Då skulle kommunen inte behöva göra sådana utredningar i varje enskild detaljplan. Att utreda ianspråktagandet av jordbruksmarken på detaljplanenivå kommer på sikt medföra merarbete, i jämförelse med om utredningen görs redan i planförslaget. Dessutom tenderar utredningar av alternativa lokaliseringar i detaljplaneskedet bli begränsade.

Med tanke på planens omfattning bör kommunen inte ha en allt för snäv avgränsning i sin lokaliseringsutredning. Det kan exempelvis finnas andra placeringar inom kommunen som inte ligger i Mariestads tätort som kan utgöra lämpliga alternativ.

Markavvattningsföretag

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det inom planerade förtättnings-, utbyggnads- och utvecklingsområden finns ett antal markavvattningsföretag som kommunen behöver hantera. Vid ändrad markanvändning, nya fastighetsbildningar och avstyckningar finns behov av att utreda om dessa markavvattningsföretag ska omprövas eller avvecklas. Kommunen behöver i samband med eventuella omprövningar ta ställning till om vattenanläggningarna, diken ska vara kvar och vem som i så fall ansvarar för fortsatt drift och underhåll.

Avlopp

Finns möjlighet/kapacitet till anslutning till kommunala nätet för respektive delområde? Om särskilda behov finns för ett delområde så ska det beskrivas.

Avfallshantering

Avfallshantering är en samhällsviktig verksamhet. Det saknas en övergripande beskrivning och bedömning om hur avfallshanteringen kan lösas utifrån planerade förändringar. Det finns inte heller någon beskrivning av kommunens Avfallsplan. Om särskilda behov finns för ett delområde så ska även det beskrivas.

Miljökonsekvenser

En hållbarhetsbedömning med MKB för strategisk miljöbedömning har tagits fram för samrådsförslaget. Länsstyrelsen yttrade sig i avgränsningssamråd daterat 2023-06-01. Processerna med planförslag och hållbarhetsbedömning löper parallellt och planförslaget kommer att bearbetas ytterligare för att utforma ett genomarbetad förslag och minska risken för betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att fortsatt beakta de rekommendationer och åtgärdsförslag som anges i MKB i enlighet med våra synpunkter ovan.

Kommunens bemötande

Länsstyrelsens yttrande är av stor vikt för kommunens arbete med utvecklingen av staden. Yttrandet inkom till kommunen den 15 januari 2024 det vill säga efter samrådstiden avslutats. Av denna anledning har kommunen inte haft möjlighet att fullständigt bantera och bemöta yttrandet. Några av de ändringar och justeringar i planen som genomförts och har koppling till länsstyrelsens yttrande är:

- Text om jordbruksmark, strandskydd och erosion, ras och skred har utvecklats.
- En bearbetning av inriktningen och redovisning för utvecklingen av kvarteret Fiskegusen i förhållande till riksintresse kulturmiljövård. Syftet med bearbetningen är att utvecklingen ska anpassas och ske på ett vis så den inte riskerar att innebära påtaglig skada eller risk för påtaglig skada.
- Inom tätortsutvidningsområde Öst har ett större område i sydöst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. Detta skapar bättre förutsättningar för de naturvärdeshöjande åtgärder i ett skogsområde vid Rösslingen kopplade till förlust av naturvärden till följd av exploateringen vid Korstorp (battericellsfabriken).
- I tätortsutvidningsområde norr har planbeskrivningen kompletterats med redovisning att fördjupat kulturmiljöunderlag ska tas fram i fortsatt planeringsarbete
- Behovet av utredningar och arbeten i efterföljande arbete som omfattar ett större omland har förtydligats. Så som åtgärdsprogram kopplats till miljö kvalitetsnormer för vatten, skyfallsutredningar och dagvattenutredningar.

Lantmäterimyndigheten

Lantmäteriet har av nedanstående skäl inte granskat den aktuella översiktsplanen och lämnar därför inga synpunkter. Lantmäterimyndigheten har ingen lagstadgad skyldighet att granska översiktsplaner och dessa berör normalt sett endast indirekt Lantmäteriets kommande arbete. Många av de ställningstaganden som beskrivs i översiktsplaner kommer i och för sig att innebära förändringar i fastighetsindelningen eller att fastighetsanknutna rättigheter (servitut, ledningsrätter, gemensamhetsanläggningar etcetera) kommer att bildas eller ombildas. Omfattningen av dessa behov kommer dock att konkretiseras i senare skeden, till exempel då områden detaljplanläggs. Lantmäteriet genomför däremot granskning i detaljplaneprocessen.

Kommunens bemötande

Yttrandet noteras.

Västra Götalandsregionen

Västra Götalandsregionen har tagit del av samrådshandlingen för Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040. Avdelningen för Regional samhällsplanering yttrar sig utifrån infrastruktur- och kollektivtrafiknämndens ansvarsområden. Yttrandet har stämts av med Västtrafik och deras synpunkter har arbetats in i remissvaret.

Regionala mål och strategier, utgångspunkter för yttrandet

I Västra Götaland har det i bred samverkan tagits fram ett flertal mål och strategier som är regionens och kommunernas gemensamma prioriteringar för regionens utveckling.

Övergripande är Vision Västra Götaland – Det goda livet. Västra Götaland ska vara en attraktiv region att bo, verka och leva i och invånarna i Västra Götaland ska ha bra förutsättningar att ta del av arbete, utbildning och livskvalitet. Målet i den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 är *Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.*

En av de långsiktiga prioriteringarna i utvecklingsstrategin är att *knyta samman Västra Götaland* – för hållbar och förbättrad tillgänglighet. Yttrandet utgår i första hand från Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland och Regional plan för transportinfrastrukturen. Västra Götalandsregionens långsiktiga mål för persontransporter är att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland. Målet för godstransporter är att vara en internationellt och nationellt ledande hållbar logistikregion med utvecklad intermodalitet.

Det är vid byggande av områden för bostäder och verksamheter som förutsättningarna för transportsystemet läggs fast. Att våra transporter idag använder mycket energi, samt ger stora utsläpp av koldioxid och andra emissioner är delvis en konsekvens av vår utspridda bebyggelsestruktur.

Om ny bebyggelse koncentreras till befintliga orter och längs stråk ger det möjlighet för fler att använda cykel, gång och kollektivtrafik för sina resor.

Synpunkter på Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040

Den fördjupade översiktsplanen finns tillgänglig i på Mariestads kommuns hemsida, men också utskrivet att läsa i kommunens stadshus. Västra Götalandsregionen ser positivt på den omfattande utveckling som sker i Mariestad med både nyetablering och utökning av verksamheter. Den fördjupade översiktsplanen är ett viktigt dokument för att möjliggöra nödvändig byggnation av nya bostäder, verksamheter och samhällsservice i kommunen. Det är bra att den fördjupade översiktsplanen är så expansiv för att möta utvecklingen.

Nedan redovisas ett antal generella och specifika synpunkter på planen ur ett infrastruktur- och kollektivtrafikperspektiv.

Den fördjupade översiktsplanen saknar till stora delar resonemang kring kollektivtrafikens roll i att öka och främja det hållbara resandet och dess roll som samhällsviktig funktion. Angående de förtättningsområden som föreslås i planen i avsikt att skapa nya bostäder så är det positivt att förtätningen sker i närhet av befintlig kollektivtrafik. Det är en större utmaning i att på ett attraktivt sätt, med kollektivtrafik, kunna koppla ihop de nya områdena för tätortsutvidgning med den befintliga strukturen i tätorten och med viktiga målpunkter såsom större arbetsplatser, resecentrum mm. Här finns ett stort behov av att Västtrafik gemensamt med kommunen fortsätter titta på förutsättningarna för att kunna utveckla en gen, snabb och attraktiv kollektivtrafik som kan möta resbehoven i staden.

Det skulle vara fördelaktigt att fortsätta planeringen av de två stora utbyggnadsområdena 1 och 2 genom att arbeta med planprogram. Detta skulle ge förutsättningar för att planera områdenas struktur mer detaljerat än vad som kan göras i en fördjupad översiktsplan, men samtidigt på en systemnivå som inte kan göras på detaljplanenivå. Det finns ett behov av fortsatt dialog kring områdenas detaljplanering och infrastruktur där det till exempel kan finnas behov av vändmöjligheter eller annan infrastruktur för kollektivtrafiken. Västtrafik behöver ges möjlighet att kontinuerligt vara delaktiga i det fortsatta arbetet.

Det är också viktigt ur ett kollektivtrafikperspektiv i vilken ordning utbyggnad sker. En områdesvis sammanhållen utbyggnad är ur kollektivtrafikperspektiv att föredra, då det ger ett samlat resandeunderlag och bättre möjligheter att kunna utveckla kollektivtrafiken i jämn takt med hur staden växer.

Det är positivt att gång och cykel lyfts fram som det primära färd sättet när det gäller korta resor, men det saknas en sammanhängande bild över cykelnätet och hur detta i de olika stadsdelarna kan kopplas ihop på ett attraktivt sätt med viktiga målpunkter.

Det framgår inte om kopplingen mellan Marieforsleden och område 3 för arbetspendling skulle vara dedikerad vissa trafikslag. En möjlighet är att nyttja den kopplingen primärt för de hållbara färd sätten – gång, cykel och kollektivtrafik för att erbjuda attraktiva och gena resvägar mellan centrala Mariestad och verksamheterna på östra sidan av E20.

Det är viktigt att kopplingen till resecentrum blir tydlig och utvecklas, eftersom det finns begränsningar i framkomligheten för kollektivtrafiken i området. Det blir också begränsande för utvecklingen av kollektivtrafiken när det numera (sedan Marieholmsbron stängts av för tung trafik) enbart finns ett par vägar till och från resecentrum vilket gör att Nygatan på sträckan Stockholmsvägen - Resecentrum blir en flaskhals.

Kommunens bemötande

Kommunen värdesätter att Västra Götalandsregionen ser positivt på kommunens arbete för den omfattande utveckling som sker och planeras.

Kommunen anser att kollektivtrafiken har en väldigt stor och viktig roll i att öka och främja det hållbara resandet. Kollektivtrafikens betydelse och prioritering kommer tas med i fortsatt arbete med utveckling av staden. Som en del av planens genomförande planeras ett trafikprogram/ mobilitetsutredning eller likvärdigt tas fram. Den fördjupade översiktsplanens inriktning kommer utgöra grund för arbetet med hur samtliga transportslag ska utvecklas till 2040.

Kommunen för löpande dialog med Västtrafik om utveckling och utbyggnad av kollektivtrafiken i staden och kommer fortsatt göra det i vidare planeringsarbete.

Kommunen delar uppfattningen om fortsatt planering av områdena 1 och 2 i program, strukturplan eller motsvarande för bland annat hantering av infrastruktur för kollektivtrafik. I ett sådant arbete kommer Västtrafik involveras.

Redogörelsen för önskvärd utbyggnad utifrån kollektivtrafikperspektiv noteras och tas med i fortsatt planeringsarbete.

Redovisning av gång- och cykelnät och hur detta kan utvecklas som en del i genomförande av nybyggnation kommer tas med i det planerade arbetet med trafikprogram/ mobilitetsutredning.

Kommunen har inte vid den fördjupade översiktsplanens framtagande bedömt att kopplingen mellan Marieforsleden och område 3 enbart ska användas för vissa dedikerade trafikslag. Kommunens bedömning är att alla trafikslag bör rymmas och vara utgångsläget i fortsatt arbete. Det utesluter dock inte analyser och studier av olika scenarion i det fortsatta arbetet.

Kommunen delar uppfattningen att kopplingen till resecentrum är viktig och utvecklas och omhändertas i fortsatt arbete.

Trafikverket

1. Ärende

Mariestads kommun har tagit fram ett förslag till fördjupad översiktsplan för Mariestad. Planförslaget syftar till att möjliggöra en utveckling av staden med nya bostäder, kommersiell och offentlig service, nya industriområden och utveckla stadens allmänna platser. Detta för att skapa förutsättningar för att nå målsättningen om 40 000 invånare till 2040 samt förutsättningar för nyetablering och utveckling av verksamheter och industri. Bedömningen är att det kommer att behövas cirka 7 000 nya bostäder för att tillgodose bostadsbehovet. Den fördjupade översiktsplanen möjliggör dock bostads-bebyggelse av ca 11 200 bostäder för att säkerställa att behovet uppfylls.

Planförslaget omfattar Mariestads tätort samt områdena nordost, öster och sydväst om tätorten. Inom dess geografiska avgränsning ersätter den fördjupade översiktsplanen den gällande, kommunövergripande översiktsplanen (ÖP 2030). Stadens tillväxt före-slås ske enligt tre principer: (1) Tätortsutvidgning österut, norrut samt åt sydväst; (2) Förtätning i den redan byggda miljön, samt; (3)

Stadsomvandling av det centralt belägna industrioch verksamhetsområdet Katthavet.

Planområdet berör statlig infrastruktur i form av E20, Kinnekullebanan, väg 26, väg 201 och väg 202.

2. Trafikverkets synpunkter

2.1 Kort svarstid

Trafikverket anser att samrådstiden har varit för kort i aktuellt ärende. Trafikverket anser att kommunens pressade tidsplan är problematisk, då det medför att flera strategier och utredningar, som med fördel tas fram parallellt med översiktsplanarbetet, saknas. Vidare innebär det att många frågor som är mest lämpade att utreda på en översiktlig nivå lämnas till kommande detaljplanarbeten. Detta riskerar att göra respektive detaljplan mer tungrodd än vad som hade varit fallet om den fördjupade översiktsplanen gav ett bra stöd för fortsatt planläggning.

2.2 Digital karta

Trafikverket anser att den digitala kartan ger en god överblick över planerad markanvändning inom FÖP-området. Den innehåller dock begränsad information vilket också framgår i texten, och ska enbart ses ett komplement till samrådshandlingen.

Det finns vissa saker i kartan som saknas eller som hade kunnat förtydligas. Trafikverket noterar exempelvis att en pil saknas på väg 26 i riktning mot Skövde på lagret Kommunikationsstråk och undrar vad som är anledningen till det. Vidare saknas ungefärlig placering av passager över Kinnekullebanan, och planerna på en eventuell trafikplats nämns inte vid den nya vägkopplingen norr om Rattugglan. Trafikverket anser även att ett grönstråk måste läggas till över Tåtortsutvidgning norr för att säkerställa yta för viltstråket väster om den faunabro som byggs i projektet E20 förbi Mariestad – se mer under avsnitt 2.5.

2.3 Riksintressen, funktionellt prioriterat vägnät och farligt gods

2.3.1 Riksintressen

Väg E20 och väg 26 är nationella statliga vägar och är utpekade som riksintressen för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Kinnekullebanan utgör riksintresse på sträckan från Mariestad station och norrut mot Gårdsjö. Det framgår i kartan på s. 52 i samrådshandlingen att Kinnekullebanan bara är riksintresse norrut från Mariestads station, men detta bör även förtydligas i texten. Även den del av banan som inte är riksintresse är dock fortsatt ett viktigt stråk för regional tågtrafik.

Riksintressenas funktion får inte påverkas negativt när staden växer. Exploatering nära transportanläggningar får inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och

framtida utveckling av dessa. Kommunen beskriver på s. 52 att den nationella och regionala transportinfrastrukturen är samhällsviktiga anläggningar som bör värnas i kommande planering. Trafikverket anser dock att planförslaget bör kompletteras med en bedömning av hur dessa riksintressen kan påverkas av tänkta exploateringar och vad som bör beaktas för att riksintressena inte ska påverkas negativt.

2.3.2 Funktionellt prioriterat vägnät (FPV)

Trafikverket har, i samråd med i första hand länsplaneupprättarna, tagit initiativ till att peka ut vilka vägar som är viktigast för tillgänglighet ur ett nationellt och regionalt perspektiv. Dessa vägar kallas för funktionellt prioriterat vägnät (FPV). Fyra funktioner har utgjort underlag för utpekandet och dessa är: godstransporter; långväga personresor med bil; dagliga personresor med bil, och; kollektivtrafik med buss. En väg kan ha mer än en viktig funktion. Inom planområdet utgör E20, väg 26, väg 201 och 202 funktionellt prioriterade vägar utifrån samtliga fyra funktioner. Trafikverket vill betona vikten av att tätorten inte utvecklas på ett sätt där de funktionellt prioriterade vägarna byggs in och får en begränsad framkomlighet eller sämre trafiksäkerhet.

2.3.3 Farligt gods

Väg E20, väg 26, väg 201, väg 202 och Kinnekullebanan är utpekade transportleder för farligt gods. Trafikverkets inriktning är att det ska vara möjligt att transportera farligt gods på alla statliga järnvägar, vilket innebär att farligt gods skulle kunna transporteras på hela Kinnekullebanan även om godstrafik enbart kör från Mariestads station och norrut idag. Detta är också något som kommunen tar höjd för i planhandlingarna.

Trafikverket noterar att ett riskhanteringsavstånd på 150 meter från farligt godsled har applicerats i enlighet med Länsstyrelsens policy. Vid kommande detaljplanering och lovgivning inom riskhanteringsavståndet behöver kommunen ta fram det underlag som behövs för att kunna påvisa att risken är acceptabel. Vidare behöver riskutredningar tas fram i den fortsatta planeringen av all verksamhet som hanterar brandfarliga/explosiva/giftiga ämnen i närheten av statlig infrastruktur.

2.4 Dagvatten och skyfall

Trafikverket noterar, liksom Ekologigruppen, att planförslaget medför stora tillkommande ytor med hårdgjord mark. Detta ställer stora krav på dagvatten- och skyfallshanteringen, som med fördel utreds på en övergripande nivå och inte enbart inom ramen för respektive detaljplan.

Det är bra att kommunen har ett ställningstagande om att följa länsstyrelsens rekommendationer på området, men vikten av att inte bara arbeta med riskhantering för en särskild bebyggelse genom dess lokalisering utan också att bebyggelsen inte "orsakar skada" (som det står i länsstyrelsens

rekommendationer) för omgivningen, hade kunnat betonas ytterligare. Det kan vara svårt att beakta summan av tillkommande exploateringar i en enskild detaljplan. Trafikverket vill framföra att den totala mängden av ny hårdgjord yta inte får medföra en förvärrad negativ påverkan på statlig infrastruktur vid översvämningar.

2.5 Projekt E20 Förbi Mariestad – faunapassage och viltstråk

Trafikverket bygger om E20 förbi Mariestad till mötesfri väg. Det innebär att vägen får mitträcke och att det blir två körfält i vardera riktningen. Utbyggnaden av E20 förbi Mariestad är uppdelad i två delar: Hindsberg–Muggebo och Muggebo–Tjos. Vägplanerna för båda etapperna har vunnit laga kraft. Byggstart planeras till 2024 och etapperna beräknas vara färdigbyggda under 2027.

På delen Muggebo–Tjos vid läget för Tätortsutvidgning norr kommer en stor faunabro byggas över E20. Placeringen har valts baserat på att det är en lämplig miljö för större vilt och att det är ett befintligt viltstråk med många viltpassager idag. Faunapassagens funktion måste säkerställas i fortsatt planering. Mer konkret innebär det att kommunen måste säkerställa att viltstråket väster om bron inte inskränks vid fortsatt planering av Tätortsutvidgning norr. Trafikverket anser att hänsyn till viltstråket behöver beskrivas i planhandlingarna och att det även ska synliggöras i kartan som ett grönstråk genom Tätortsutvidgning Norr.

2.6 Fysisk planering och hållbara transportsystem

2.6.1 Allmänt

För att det ska bli möjligt att nå målen om ett tillgängligt transportsystem, minskad klimatpåverkan och minskad energianvändning samt verka i enlighet med EU:s transportpolitik behöver samhällsplaneringen inriktas på att minska bilberoendet. Både bostäder och arbetsplatser bör lokaliseras så att det är gång- och cykelavstånd antingen till målpunkterna eller till en attraktiv och välförsörd knutpunkt för kollektivtrafik. Externa handelsområden och arbetsplatsområden tenderar att öka trafikarbetet och bilberoendet, och utestänger ofta personer som inte har tillgång till bil.

Aktuellt planförslag kommer att sätta stor press på befintlig infrastruktur. Trafikverket noterar att kommunen planerar för stora utvidgningar av tätorten, däribland två bostadsområden i norr och sydväst samt stora arealer av industrimark utmed och på östra sidan av E20. I Tätortsutvidgning öster ingår även Volvos battericellsfabrik som kommer att medföra mycket arbetspendling både inom och till/från kommunen.

Det framgår att kommunen syftar till att utforma trafikinätet i Tätortsutvidgning norr, öster och Sandbäcken för att ge möjlighet till gena färdvägar med god framkomlighet till respektive trafikplats i syfte att stärka tillgängligheten till E20. Det framgår också i kartan att befintliga kommunikationsstråk ska anpassas för en ökad trafik. Detta riskerar att förstärka bilens ställning i Mariestad om det inte

samtidigt finns en tydlig plan för hur man ska planera för och prioritera kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik – se mer under avsnitt 2.6.3.

2.6.2 Utbyggnadsordning

Trafikverket noterar att kommunen planerar för en överkapacitet avseende ny bostads-bebyggelse genom att möjliggöra för ca 11 200 bostäder. Då Tätortsutvidgning norr och sydväst sammanlagt bedöms kunna inrymma 6000 bostäder innebär det att nästan hela målet om 7000 nya bostäder inryms i de nya tätortsutvidgningarna.

Trafikverket anser att man bör satsa på förtätning och ny bebyggelse i kollektivtrafik-nära lägen med goda möjligheter att gå och cykla. Kommunens planerade omvandling av Katthavet ligger i linje med detta, och det är positivt att kommunen har ambitionen att främja hållbara transportslag och begränsa bilåkandet i delar av området.

Då det inte finns någon prioriteringsordning för utbyggnaden inom planområdet ser Trafikverket dock en risk för utsmetad bebyggelse utanför stadens centrum som ökar bilberoendet. Detta då det kan vara lättare att bygga villamattor än att förtäta i befintlig miljö. Hur avser kommunen att se till att förtätning sker i första hand? Trafik-verket anser att kommunen bör ta fram en utbyggnadsordning för att styra utvecklingen till att staden växer inifrån och ut.

2.6.3 Trafikstrategi och övergripande trafikutredning

Trafikverket anser att en kommunal översiktsplan bör innehålla en långsiktig strategi med ett helhetsgrepp kring trafikfrågor. En trafikstrategi togs inte fram i samband med gällande översiktsplan, och kommunen har meddelat att en trafikstrategi inte heller kommer att tas fram som en del av den fördjupade översiktsplanen. Trafikverket vill fortsatt poängtera vikten av en trafikstrategi som visar hur kommunen avser att planera för och prioritera mellan transportslagen när staden växer. För att styra utvecklingen mot ett hållbart resande till förmån för gång-, cykel- och kollektivtrafik bör kommunen konkretisera sina målsättningar på trafikområdet.

Trafikverket kan inte utifrån planförslaget ta ställning till hur föreslagen markanvändning kommer att belasta den statliga väginfrastrukturen. Trafikverket anser att kommunen bör ta fram en övergripande trafikutredning som visar på vilka brister och be-hov som kan uppstå i transportsystemet till följd av planförslaget. Utredningen kan även fungera som ett bra underlag inför kommande detaljplanering.

2.7 Förslag på åtgärder i statlig infrastruktur

2.7.1 Allmänt

Kommunen föreslår ett antal åtgärder i statlig infrastruktur. Trafikverket vill förtydliga att det inte finns aktuella planer eller utredningar för dessa åtgärder hos

Trafikverket. Åtgärder på statlig infrastruktur till följd av kommunal exploatering finansieras generellt sett inte genom nationell eller regional plan – detta är istället avhängigt de nyttor som tillskapas och om åtgärden är en utpekad brist. Om föreslagna åtgärder vid vidare utredning bedöms lämpliga behöver de därför sannolikt bekostas med 100 % medfinansiering av kommunen. Mer information finns på Trafikverkets hemsida: <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/samspel-mellan-trafik-och-bebyggelse/Samverkan-i-samhallsplaneringen/>

Generellt anser Trafikverket att alla behov av investeringar i infrastrukturen ska plane-ras utifrån fyrstegsprincipen, som är ett för Trafikverket centralt förhållningssätt och en planeringsmetodik för att hushålla med resurser och minska transportsystemets negativa påverkan. Mer information om fyrstegsprincipen finns på Trafikverkets hem-sida: <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/Planerings--och-analysmetoder/fyrstegsprincipen/>

Trafikverket vill även informera om att alla större åtgärder inom nationell och regional plan måste föregås av ett åtgärdsval. Den formella vägen för kommuners önskemål om större åtgärder är via de forum som används för att förbereda kommande planrevideringar, d.v.s. genom de regionala planupprättarna och kommunalförbund.

2.7.2 Kinnekullebanan

Nya gång- och cykelpassager och behov av stängsling m.m.

I tätortsutvidgning norr samt sydväst planeras för två stora områden för bostäder utmed Kinnekullebanan. När kommunen planerar för bostadsområden invid järnväg kan det uppkomma behov av säkra passager och stängsling till följd av ökad risk för spår-spring. Trafikverket bygger inga nya korsningar i plan idag utan enbart planskildheter.

Kommunen har det yttersta beslutsansvaret för uppförande av stängsel utmed järnväg inom kommunens område enligt lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m. Då Tätortsutvidgning norr och sydväst ligger utanför stationsområdena bekostas eventuellt anordnande, tillsyn och underhåll av stängsel till 90 % av kommunen och 10 % av Trafikverket enligt denna lag. Trafikverket genomför sedan åtgärden efter att medfinansieringsavtal tecknats.

För tätortsutvidgning norr framgår det i samrådshandlingen att man bör utreda möjligheten till en planskild korsning för gående och cyklister som korsar Kinnekullebanan för att stärka tillgängligheten mellan utvecklingsområdet och Snapan samt Väneren. Trafikverket ställer sig positiva till att kommunen utreder och bekostar en eventuell planskildhet, som i sådana fall behöver samordnas med utökad stängsling utmed Kinnekullebanan. Det framgår dock inte i handlingarna om kommunen avser att bygga om en befintlig plankorsning till en planskildhet eller om en ny planskild passage önskas utöver de passager som redan finns. Detta bör förtydligas till granskningsskedet.

Vid Mariestads spårområde föreslår kommunen en planskild korsning för gående och cyklister mellan Bangatan och stationsområdet som förbinder området Katthavet med centrala staden. Då Bangatan är lång framgår det inte tydligt om kommunen avser planskildheten söder om resecentrum som Trafikverket har tagit fram en funktionsutredning för, eller om kommunen önskar utreda och finansiera ännu en planskild gång- och cykelpassage på denna sträcka. Detta bör förtydligas i granskningshandlingen.

Rivning av industrijärnvägsspår

Kommunen föreslår att industrijärnvägsspåret som ansluter till Kinnekullebanan i norra Haggården bör rivas då det inte används. Kommunen äger spåret och Trafikverket äger spårväxlaren. Trafikverket noterar att kommunen initierar processen i samråd med Trafikverket och emotser vidare dialog.

2.7.3 E20 och väg 201

Utmed E20 föreslås bland annat flera nya industriområden – dels på västra sidan i områdena Sandbäcken och Sund, och dels på östra sidan i det som beskrivs som Tätortsutvidgning öster.

Förstärkning av barriärer

För att bibehålla god framkomlighet på det regionala och nationella vägnätet anser Trafikverket att exploateringar i första hand ska ske på den sidan av vägen som befintlig bebyggelse finns så att inte nya barriäreffekter uppstår. Samrådshandlingen uttrycker ett fokus på att överbrygga barriärer, men kommunen ska samtidigt vara medveten om att tätortsutvidgningen på östra sidan av E20 medför att kommunen förstärker den barriär som E20 utgör.

Befintlig sträckning av E20

För tätortsutvidgning norr anger kommunen att den nuvarande E20-sträckningen planeras att göras om till lokalväg i samband med ombyggnationen av E20, vilket ger möjlighet till en väganslutning till området österifrån. Trafikverket vill framhålla att det inte finns ett statligt intresse i lokalvägar och att vägen därmed bör övergå till kommunalt väghållarskap, i synnerhet mot bakgrund av planerna på exploatering i området. Så länge som vägen är statlig kommer Trafikverket hålla sig restriktiva till kommunal exploatering som medför en förändrad användning av vägen med nya väganslutningar och ökad trafikbelastning. Mer information om processen för ändrat väghållarskap finns på Trafikverkets hemsida: <https://www.trafikverket.se/for-dig-i-bran-schen/vag/vaghallaransvar/>

Gång- och cykelpassage vid Tidans korsning med E20

Trafikverket noterar att kommunen har planer på att skapa ett gång- och cykelstråk utmed Tidan från badhuset och via åns korsning med E20 vidare till Ullervad. Vid framtida utredning av en passage över/under E20 behöver kommunen initiera dialog med Trafikverket.

Ny koppling över E20 samt trafikplats norr om Rattugglan

För tätortsutvidgning öster föreslår kommunen att man bör utreda

förutsättningarna för en ny koppling över E20 norr om Rattugglan mellan Marieforsleden och utvecklingsområdet. Det står också att förutsättningarna behöver samordnas med den pågående planeringen av området Sandbäcken samt det framtida behovet av ett nytt trafikmot. Med det sistnämnda menar kommunen att det finns ett behov av en ny trafikplats på E20 norr om Rattugglan som ansluter till Volvo-etableringen och området Sandbäcken söderifrån.

Trafikverket anser att det behöver förtydligas om kommunen föreslår både en plan-skild koppling över E20 och en ny trafikplats norr om Rattugglan, eller bara ett av de alternativen. I projektet för E20 förbi Mariestad bygger Trafikverket en ny bro för en-skild väg norr om Rattugglan, men denna är inte anpassad för det ändamål och de trafikmängder som kommunen tänker sig. Vidare delar Trafikverket inte bilden av att det skulle behövas ännu en trafikplats på E20 förbi Mariestad. Trafikverket har under detaljplaneprocessen för Volvos battericellsfabrik (Detaljplan för Korstorp 2:1 mfl) fram fört att det kan vara lämpligt med en anslutning till etableringen söderifrån som ansluter till trafikplats Ullervad via väg 201, i första hand utifrån ett sårbarhetsperspektiv och åtkomsten till området för räddningstjänst. Trafikverket har dock aldrig åsyftat att anslutning söderifrån skulle ske genom en ny trafikplats på E20.

E20 förbi Mariestad byggs om nu och en eventuell trafikplats finns inte med i genom-förda ÅVS:er eller kommande planer. Trafikverket har även i tidigare dialog med kommunen meddelat att en trafikplats i det läget skulle hamna för nära övriga trafikplatser. Kommunen behöver kunna hantera trafiken på andra sätt.

Anslutning till väg 201

För den södra delen av Tätortsutvidgning öster anger kommunen att området bör väganslutas till väg 201 och kopplas an till Trafikplats Ullervad, samt att anslutning till allmänt vägnät av utökningen av området för battericellsfabriken behöver utredas vidare. Som nämnt ovan anser Trafikverket att även den norra delen av Tätortsutvidgning öster behöver anslutas via väg 201 till Trafikplats Ullervad, och att det är detta förslag som kommunen bör bygga upp sitt fortsatta utvecklingsarbete kring.

3. Sammantagen bedömning

Trafikverket anser att ovanstående synpunkter och upplysningar ska omhändertas till kommande granskning av den fördjupade översiktsplanen.

Trafikverket emotser fortsatt deltagande i ärendet.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkter och information. I kartan för kommunikationsstruktur har pil mot Skövde/väg 26 lagts till i planbeskrivningen. Texten i planbeskrivningen har kompletterats med redovisning av koppling norr om Rattugglan. I tätortsutvidningsområde Norr har ett grönstråk lagts till kopplat till viltpassagen/faunabron över E20, kopplingen till viltpassagen/faunabron är även förtydligad i text. I planbeskrivningen har det även förtydligats att det är en ny passage över Kinnekullebanan som föreslås och inte en ombyggnation av en befintlig passage.

Kommunen kommer ta hänsyn till riksintressen för kommunikationer i vidare planeringsarbeten och inom ramen för till exempel detaljplanering anpassa bebyggelse för att inte påverka riksintresset.

Kommunen avser i efterföljande arbete att ta fram en mobilitetsutredning för staden samt arbeta med en utbyggnadsordning.

Kommunens bedömning är att om trafiken från de utpekade exploateringsområdena öster om E20 innebär en för stor belastning på befintliga trafikmot så kan det finnas behov av att utreda ett nytt mot norr om Rattugglan.

Vattenfall

Vattenfall Eldistribution har tagit del av samrådshandlingarna för fördjupad översiktsplan för Mariestads och lämnar följande yttrande.

Vattenfall Eldistribution har inga elanläggningar inom området. Vattenfall Eldistribution har inget att erinra.

Kommunens bemötande

Yttrandet noteras.

Tidans vattenförbund

Tidans Vattenförbund anför följande:

Dagvatten

Tidans vattenförbund vill betona vikten av att arbete görs för att implementera Västerhavets åtgärdsprogram i berörda kommunala planer och program. Under vattenrådets dagar 2023 10–11 oktober så underströk Västerhavets vattenmyndigheten att i samband med planering och framtagande av åtgärder ska kommunens arbete se till avrinningsområdets helhet och inte till administrativa gränser. I planförslaget omfattar avrinningsområdet för Tidan en yta om ca 26 km² som även sträcker sig utanför planområdet. Åtgärder inom planområdet ska väga in övergripande problem som förekommer i hela avrinningsområdet.

Förändrat klimat kan medföra ökad belastning på vattenförekomsterna i avrinnings-området som kan leda till sämre statusklassning. Därför är det viktigt att de tekniska lösningar som planeras för framtida klimatanpassningar ska ta hänsyn till att Tidans ekosystemtjänster måste bibehållas eller förbättras. Ökande vattennivåer i Tidan ställer krav på förbättrad dagvattenhantering så att inte föroreningar sprids ut i Tidan och Vänern. En naturlig strandzon bör lämnas fri så att högre vattennivåer kan ske utan att det skapar konflikter mellan bebyggelse och naturmiljö.

Avrinning av dagvatten och vatten i samband med skyfall behöver studeras för tätortsområdet som helhet eftersom det kan bli stora förändringar av flöden och vattennivåer i hela avrinningsområdet. Ytor för att hantera vatten kan, åtminstone översiktligt, behöva pekats ut i planen. Exempelvis så finns det i planen utmarkerade områden för planerad skogsavverkning i större skala. Effekterna av ytavrinningen i samband med dessa åtgärder behöver kartläggas noggrannare. Detta för att minska näringsbelastning och transport av andra förekommande ämnen till Tidan.

Ett ställningstagande om att utsläppen till Tidan av fosfor och prioriterade ämnen enligt vattendirektivet från dagvattenhanteringen inte ska öka efter genomförande av planen jämfört med nuläget bör övervägas. Tidan klarar idag inte god ekologisk status avseende näringspåverkan och inte god kemisk status avseende PFOS.

Natur- och rekreationsvärden

De förslag till åtgärder som framförs i utförd miljökonsekvensbeskrivning bedöms ge goda förutsättningar för en hållbar planering och bör tas med i det fortsatta planarbetet. Som ett led i detta så anser Tidans vattenförbund att det är av stor vikt att planarbetet sker i samverkan med berörda aktörer och att perspektivet från Västerhavets vattenmyndighet om att inte begränsa sig till administrativa gränser för en kommun används. Om hela Tidans avrinningsområde vägs in i planarbetet så ger detta möjlighet till en helhetsbild för lämpliga åtgärder som ger större effekt för befintliga och kommande biotoper i och kring Tidan.

Kompensation för förlorade natur- och rekreationsvärden bör införas i planen som en del av tillämpningen av metoden ”Skadelindringshierarkin”. Denna metod omnämns i det antagna programmet för blå- och grönstruktur.

Det framtagna programmet för blå- och grönstruktur som fastställts av fullmäktige är ett viktigt instrument för att Tidans funktion som blått stråk inte ska försvagas. Vattendraget Tidan letar sig fram genom lågpunkter i terrängen och utgör viktiga element i landskapet. Det finns flera partier med strömmande vatten som gynnar flera fiskarter och även fåglar. Vatten såsom Tidan ingår i de blå stråken i landskapet och Tidan är det enda blåa stråket i Mariestads tätort. Den är därmed viktig att bevara för både växt- och djurliv samt rekreation.

Tidans vattenförbund föreslår att de strand och vattenområden som inte ligger inom Tidans kvillar (biotopskyddsområde), där Länsstyrelsen fastställt skötsel föreskrifter, ska få egna skötselplaner eller liknande där åtgärdsförslag i

form av faunapassager, åtgärder för bekämpning av invasiva arter med mera redovisas. Detta med anledning av områdenas höga natur och rekreationsvärden.

Strandområden runt Tidan bör inte påverkas så att de långsiktiga syftena med strand-skyddsföreskrifterna riskerar att inte kunna uppnås. I planförslaget så anges det att strandskyddet ska värnas så att allmänhetens tillgänglighet till stränder inte försämras och att växt- och djurlivet inte påtagligt skadas. I dagsläget är det svårt för allmänheten att ta sig till vissa delar av Tidans strandområde på grund av nuvarande markanvändning.

För att tillgodose syftena så bör man se strandområdena ur ett långsiktigt perspektiv där flera enstaka förändringar av markanvändning kan påverka Tidans växt- och djurliv på ett negativt sätt. Vidare så bör spridningskorridorer mellan vatten och land hållas öppna så att arter kan förflytta sig till andra områden utmed Tidan och till andra anliggande vattenförekomster. Planens syften borde fokusera på att förbättra nuvarande situation för växt- och djurliv i stället för att endast bevara nuvarande status.

Kommunens bemötande

Kommunen planerar att ta fram ett lokalt åtgärdsprogram med syfte att öka vattenkvaliteten i Tidan och skapa förutsättningar för exploatering. I det kommande arbetet involverar kommunen gärna Tidans vattenvårdsförbund och övriga berörda kommuner i arbetet. Kommunen är medveten om den särskilda problematiken för Tidan med fosfor och anser hantera detta i det vidare arbetet med åtgärdsprogrammet.

Kommunen är positiv till att öka tillgängligheten för allmänheten längs Tidan och vill verka för det i fortsatt planering och utveckling.

Kompensation för förlorade natur- och rekreationsområden hanteras i varje enskilt fall och ärende och det är möjligt att tillämpa den så kallade skadelindringshierarkin. Kommunen bedömer inte att ett särskilt ställningstagande om detta är nödvändigt i den fördjupade översiktsplanen.

Kommunen noterar många av förbundets informativa synpunkter tar med dessa i vidare arbeten.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har följande synpunkter på presenterat underlag.

Åtgärder som kan skada ett biotopskyddsområde kräver dispens från den myndighet som bildat biotopskyddsområdet. Det norra biotopskyddsområdet är beslutat av Länsstyrelsen. De är då tillsynsmyndighet och de som beviljar dispens. Det södra biotopskyddsområdet är beslutat av Skogsstyrelsen, vilken då är tillsynsmyndighet och beviljar dispens.

Värdekärnor är områden med höga naturvärden och nyckelbiotoper är värdekärnor och i de allra flesta fall är naturvärdesobjekten också det. För att förenkla bilden räcker det om ni använder rubriken värdekärna och beskriver att

nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt ingår där. Det är också tillräckligt om värdekärnorna redovisas i kartan.

Nyckelbiotopsinventeringen är numera avslutad och inga nya objekt registreras. Begreppet nyckelbiotop är också något som diskuteras mycket nu och vi vet inte riktigt nu var det kommer att landa, därför kan det vara klokt att inte låta begreppet ta alltför stor plats.

Ett luddigare begrepp är naturvärdesobjekten som egentligen inte har något tydligt namn. Både objekt med naturvärden, naturvärden och naturvärdesobjekt används. Ni har använt de båda första vilket kan bli förvirrande. Naturvärdesobjekten är en del av nyckelbiotopsinventeringen och nyregistreras inte länge. Vid fältbesöket i samband med inventeringen gjordes bedömningen att naturvärdena inte riktigt var så höga att de kunde klassas som nyckelbiotop. Många objekt registrerades för 20-30 år sedan. Mycket har hänt i skogen och i många fall har naturvärdena ökat sedan dess och skulle idag klassas som en nyckelbiotop.

Sumpskogsinventeringen består av flygbildstolkade uppgifter och har sällan inventerats i fält. Tolkningen gjordes till stora delar under 90-talet och uppgifterna har inte uppdaterats sedan dess. Det betyder att underlaget i sumpskogsskiktet är ganska osäkert.

Under rubriken Konsekvenser för skogsbruket i miljökonsekvensbeskrivningen är vi överens om de två inledande meningarna. Resterande delen av det stycket behöver ni fundera igenom. Skogsbruk är en av våra största näringar och enligt Miljöbalken 3 kap. 4 § ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk. Detta har ni skrivit om längre ner. Även i produktionskog där skogen inte har några högre naturvärden innebär exploatering generellt en negativ påverkan på olika naturvårdskvaliteter som finns i den brukade skogen, samt att en fragmentering av skogen kan ge barriäreffekter.

Vid förtätning och utvidgning av stadsmiljöer finns risk att närskogar exploateras. Med närskog menas den skog som ligger närmast bebyggelse (ca 200-300 m), som är mest tillgänglig och som människor vistas i regelbundet. Närskogen har stor betydelse för människors livsmiljö, lekmiljö och naturvistelse. Att kunna gå in i en skog dagligen eller se en skog genom fönster och från uteplatser är upplevda värden som bidrar positivt till hälsa och välbefinnande. Närskogen är särskilt betydelsefull för barn, äldre och andra som inte tar sig så långt från bebyggelsen. Dess värden är ofta lokalt unika eftersom likvärdiga miljöer med motsvarande tillgänglighet ofta saknas. I närskogar är uppehållsplatser, stigar och leder viktiga komponenter.

Vi har inte tittat närmare på om föreslagna exploateringsområden krockar med andra intressen men Skogens pärlor ger bra vägledning om var det finns hänsyn att ta. Utebliven träff i Skogens pärlor utesluter inte förekomst av odokumenterade värden inklusive hänsynskrävande biotoper. Det är därför viktigt

att ni själva gör en inventering som belyser områdenas kvaliteter i samband med detaljplanering.

Kommunens bemötande

Planbeskrivningen har kompletterats med information om vilken myndighet som beslutat och vilken myndighet som beviljar dispens för biotopskyddsområde Tidans kvillar respektive Rösslingen.

Beskrivning av nyckelbiotoper flyttas till rubriken Värdekärnor enligt Skogsstyrelsens förslag.

Planbeskrivningen har uppdaterats med information om att nyckelbiotopsinventeringen är avslutad och inga nya objekt registrerats.

Planbeskrivningen kompletteras med information om sumpskogsinventeringen enligt Skogsstyrelsens yttrande.

Fördjupad inventering och värdering av naturvärden kommer ske i samband med vidare program- och detaljplanering.

Vadsbo Hembygds- och fornminnesförening (VHoFf)

Planförslaget innehåller ett gediget material som underlag för en omvälvande förändring i Mariestads framtida utveckling. Fokus ligger naturligen på de nu kända extrema behoven med planeringshorisonten 20 år. Omgivningspåverkan har konstaterats bli mycket stor. Skulle en oförutsebar annan verklighet inträffa kan skadorna vara omöjliga att åtgärda. Alternativa vägval borde därför ständigt hållas öppna. Särskilt gäller detta inom stadens utvidgningsområden och i anslutning till de områden som har historiska nyckelvärden.

Remisstiden har varit kort. Endast några punkter har kunnat kommenteras där Vadsbo Hembygds- och Fornminnesförening tidigare har gjort egna överväganden.

TÄTORTSUTVIDGNING NORR

Med detta planområde överskrids gränsen för Mariestads historiskt avsatta stadsområde - gränsen mot Berga socken. Inom denna gränzon finns särskilda minnen bevarade i fastighetsstrukturen och platsnamnen. Runt Törnbergavägen ligger sämskmakare Törnbergs nolhage, Skräddarhagen, Lövhagen m.fl vilka erinrar om gamla ägare till stadens odaltomter. Fastighetsgränserna förblev orörda när Nolskogen i övrigt styckades upp i långsmala skiften på 1700-talet och lotterna delades på stadens tomter på samma sätt som jordbruksmarken var skiftad. Törnbergavägen är den västra delen av en idag attraktiv vägslinga norr om Krontorp. Här finns flera små torpliknande ställen med hävdade ytor och avgränsade med vackra stenmurar. De påminner om den gamla miljön på landsbygden. Karaktären med vegetation och stenmurar förtjänar att bevaras.

Området kan möjligen inordnas i en ny grön zon mellan stadsdelar men vägen bör inte göras till en stadsgata.

Dokumentation av området är angelägen.

NÅGRA I PLANEN UTPEKADE DELOMRÅDEN

Radbyn är ett speciellt område med unik koppling till den tidiga bruksmiljö som uppstod när industrialismen utvecklades i Mariestad. Byn behöver allt framgent visuellt kunna skiljas från angränsande områden, gärna med skogsridå. Ny bebyggelse inom område 9a mot Brätenvägen borde bli mindre eller utgå. Radbyvägen bör inte vara genomfartsväg. Byns karaktär har redan skadats.

Muggebovägens historiska betydelse som gammal landsväg bör uppmärksammas.

Inom område 16b öster om Grangärdet bör den brantare zonen mellan de långsträckta terrasserna i Tidandalens östra sluttning avteckna sig mot skog.

Kommunens bemötande

Kommunen delar beskrivningen att det är viktigt att fortsatt planering sker med utgångspunkt i de behov som föreligger och att felaktig planering kan innebära förändringar av miljön som inte kan återskapas. Därför är det viktigt att planen hålls ajour genom den kontinuerliga översiktsplaneringen. Därmed hålls även alternativa vägnal öppna för framtiden. Den 1 april 2020 började en ändring i plan- och bygglagen gälla vilken innebar förändringar i hur kommunen ska arbeta för att hålla översiktsplanen aktuell. Det tidigare kravet på kommunalt beslut om bedömning av översiktsplanens aktualitet har ersatts med något som kallas planeringsstrategi. Planeringsstrategin fokuserar på de strategiska frågor som leder mot målen i kommunens vision med utveckling av den fysiska miljön. Genom kontinuerligt arbete med planeringsstrategin kan förändrade planeringsförutsättningar hanteras. Genom lagändringen ges översiktsplaneringen en högre status med syfte att öka översiktsplaneringens betydelse.

Kommunen har behövt hålla en relativt kort remisstid på grund av tidplanen för den fördjupade översiktsplanens framtagande. Granskningstiden kommer vara två månader och kommunen emotser ytterligare synpunkter och medskick för fortsatt planering av VHoFf.

VHoFf bisitter en stor mängd kunskap om staden som kommunen gärna tar fortsatt del av i vidare planerings- och utvecklingsarbeten.

Bevarande av karaktären med vegetation och stenmurar och förhållningssätt för ny bebyggelse i tätortsutvidgning norr i anslutning till Törnbergavägen tas med i fortsatt arbete. Planbeskrivningen kompletteras med redovisning om inriktning för bevarande och förhållningssätt för ny bebyggelse.

Planen kompletteras med att ny bebyggelse i anslutning till Radbyn ska utformas med hänsyn till områdets historia och läsbarhet. Trafiksituationen i Radbyn med omnejd är komplex och kommunen kommer i fortsatt arbete studera vidare hur trafik till och från området kan ske. Utifrån byns karaktär och historik är det önskvärt att Radbyvägen inte är genomfartsväg.

Muggebovägens historiska betydelse som gammal landsväg lyfts i planbeskrivningen. Inriktning för utveckling av område 16b kompletteras med att den branta zonen ska utgöras av vegetation.

Fastighets AB Stenvalvet

Som ägare till Fiskgjusen 1 lämnar Fastighets AB Stenvalvet här synpunkter på Mariestads kommuns förslag till fördjupad översiktsplan för berörd fastighet. Inom Fiskgjusen 1 bedriver idag Polisen, Kriminalvården och Lantmäteriet verksamhet. Det finns två byggnader på fastigheten varav den östra kontorsbyggnaden till största delen står vakant. I förslaget till fördjupad översiktsplan föreslås fastigheten planläggas och utvecklas med centrumverksamhet i den östra delen samt med samhällsviktiga verksamheter (ex. ambulans- och brandstation) på den västra delen. Stenvalvet är ett fastighetsbolag med inriktning på förvaltning och utveckling av fastigheter med samhällsviktig infrastruktur. Vi ställer oss positiva till att delar av Fiskgjusen 1, i nära anslutning till nuvarande polis- och häktesbyggnad, kan vidareutvecklas med samhällsviktig verksamhet, vi har dock ingen kännedom om behov och planering avseende ev. ny brand- eller ambulansstation.

Med bakgrund i sitt centrala och lättillgängliga läge, samt att fastigheten har förhållandevis mycket obebyggd mark, tycker vi att översiktsplanen för Fiskgjusen 1 inte ska begränsas till föreslagna ändamål. Vi anser att fastigheten har potential att utvecklas för fler ändamål som exempelvis vård- och omsorgsboende, skola och bostäder. Det är viktigt att den östra delen och att byggnaden i den delen, som till stora delar står vakant, ges en stor flexibilitet och inte begränsas till centrumverksamhet, liksom att kommunen beaktar potentialen i den obebyggda marken och möjliggör för förtätning inom fastigheten.

Kommunens bemötande

Kommunen bedömer att Fiskgjusen 1 med det centrala läget och låg exploateringsgrad kan vara lämplig för flertalet användningslag och kan utvecklas med ny bebyggelse. Till granskningsskedet har utvecklingsområde 8b kompletteras enligt synpunkterna.

Kulturallians Mariestad

Kommunens fördjupade översiktsplan är omfattande och tydlig. Föreningen ser positivt på framtagandet och den till stora delar välgrundade och välskrivna planen. Dock beklagar vi avsaknaden av beskrivning av hur expansionen ska ske i förhållande till utveckling av framtida kulturliv. Kulturvården nämns men konkretiseras inte i skrivningarna. Vi saknar också beskrivning av de kulturella värdena och hur staden planerar för offentlig konstnärlig gestaltning som del av byggnadsplaneringen. Vi vill hänvisa till utdrag ur översiktsplanen ... *Politik för gestaltad livsmiljö, Propositionen Politik för gestaltad livsmiljö (Prop. 2017/18:110) är en samlad nationell arkitekturpolicy. 2018 antog Sveriges riksdag följande mål ur propositionen: "Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön."* Målet följs av ett antal så kallade delpreciseringar som belyser

viktiga förhållningssätt, exempelvis att hållbarhet och kvalitet inte ska ställas under kortsiktiga ekonomiska överväganden. Det politiska målet slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag ... I efterföljande texter i översiktsplan kan vi inte se att denna policy följs upp. Vi emotser ett förtydligande hur kommunen tänkt sig att omsätta densamma i stadens utveckling. Kulturallians Mariestad har med stort stöd från medlemsföreningar och medlemmar pekat ut kvarteret Renen 13 med den gamla brandstationen som lämplig för utveckling av ett framtida samlat kulturcentrum som idag saknas i staden. Vi kan inte heller se att kommunen pekar ut alternativt område för sådan utveckling. En sådan centrumnära verksamhet saknas idag. Vi påminner om en tidigare genomförd förändring vid gamla torget som i hög grad påverkade stadslivet. Det tidigare rika kulturlivet med många aktiviteter som tidigare bedrevs i Bertha Petterssons hus bidrog till ett levande centrum och lockade många besökare. Byggnadens omgestaltning till bostäder har förändrat stadsbilden. Då var kommunen inte framsynt nog att ta tillvara möjligheten att förvalta ett centralt besöksmål. Nu finns återigen en möjlighet att utveckla den kommunalt ägda brandstationen till centralt besöksmål och aktivitetsnod för lokala aktörer. Vi ser med oro på planen att brandstationen skall ersättas av bostäder.

Vi påminner återigen om Kulturalliansens inlämnade förslag Kulturbron, för en levande stad, ett levande centrum, en variationsrik stad och väl gestaltad stad. Förslaget pekar ut förutsättningar för en samlingsplats som främjar möten mellan människor och ett besöksmål som kan locka långväga gäster. Inom kulturlivet finns många entreprenörer med kunskaper och innovativa förslag väl värda att ta tillvara. Vi vill delta och bidra i utvecklingen av Mariestads kulturliv och i gestaltningen av staden!

Kulturalliansen vill också påminna om samarbetsavtalet och därmed en förväntan om att utgöra remissinstans i utvecklingen av Mariestad i enlighet med avtalet.

Kommunens bemötande

Den fördjupade översiktsplanen syftar främst till att ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön, mark och vattenanvändning och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Planen är per definition väldigt övergripande/översiktlig och innefattar inte detaljerad eller specifik redovisning av kulturliv.

Kommunen har inte för avsikt att hantera den nationella arkitekturpolicyn Politik för gestaltad livsmiljö specifikt i den fördjupade översiktsplanen utan anser istället att kommunens arbete med gestaltad livsmiljö bättre kan hanteras i ett kommunalt program eller policy. Fortsatt arbete med genomförande av planen ska ske så målet om den väl gestaltade staden uppnås.

Den fördjupade översiktsplanen bedöms inte motverka möjligheten att etablera ett eventuellt framtida samlat kulturcentrum i staden. Beslut om kulturcentrum i kommunal regi fattas inte i den fördjupade översiktsplanen utan i annan ordning.

Miljö- och byggnadsnämnden

Dagvatten

Avrinning av dagvatten och vatten vid skyfall behöver studeras för tätortsområdet som helhet eftersom det kan bli stora förändringar i såväl flöden som avrinningsområdets utbredning. Ytor för att hantera vatten kan, åtminstone översiktligt, behöva pekas ut i planen.

Ett ställningstagande om att utsläppen till Tidan av fosfor och prioriterade ämnen enligt vattendirektivet från dagvattenhanteringen inte ska öka efter genomförande av planen jämfört med nuläget bör övervägas. Tidan klarar idag inte god ekologisk status avseende näringspåverkan och inte god kemisk status avseende PFOS.

Natur- och rekreationsvärden

De förslag till åtgärder som framförs i utförd miljökonsekvensbeskrivning bedöms ge goda förutsättningar för en hållbar planering och bör tas med i det fortsatta planarbetet.

Ett ställningstagande kring kompensation för förlorade natur- och rekreationsvärden bör införas i planen, liksom det som finns i nuvarande översiktsplan. Även eventuell kompensation av förlorad jordbruksmark kan behöva bedömas.

Ett ställningstagande kring tillämpning av metoden ”Skadelindringshierarkin” enligt vad som sägs i antaget ”Program för blå- och grönstruktur” bör övervägas.

Utöver i planförslaget redovisade grönstråk identifierades i antaget ”Program för blå- och grönstruktur” ett viktigt grönstråk gå mellan Grangärdet och Högelid. Planförslaget bör kompletteras med detta och förslag till bebyggelseutveckling i benämnt område 16c och 16d behöver noga anpassas så att stråket fortsatt kan fungera.

Nämnden tolkar planförslagets skrivning angående grönområden som föreslås få skötselplaner som exempel. Fler områden är sannolikt aktuella för detta, med anledning av områdenas höga natur och rekreationsvärden.

Grönområdet vid Rösslingen (norr om Ullervad) bör ges en större utbredning än vad som anges i planförslaget.

Luftkvalitet

Luftkvalitet tas inte upp i miljökonsekvensbeskrivningen, men beskrivs i planbeskrivningen. Ökade trafikmängder och fler verksamheter i en större tätort bedöms medföra högre utsläpp till luft. Befintliga mätningar i och beräkningar för Mariestads tätort visar i nuläget inte på risk för överskridande av miljökvalitetsnormer. Marginalen till gällande miljömål är dock mindre för flera

ämnen. Kraven på luftkvaliteten kan också komma skärpas framöver genom efter översyn av EU:s luftkvalitetsdirektiv. Luftkvaliteten behöver fortsatt övervakas i det kommande planeringsarbetet.

Ställningstagandet kring luftkvalitet bör skärpas till att kommunen ska uppfylla gällande miljökvalitetsnormer (vilket redan är lagkrav) samt verka för att klara miljömålen.

Bullerpåverkan

Förväntade ökande trafikflöden på befintliga och nya trafikleder kan medföra ökad bullerpåverkan. Bullerfrågan bör bevakas, till exempel genom återkommande trafikmätningar och bullerberäkningarna.

Bakgrund

Miljö- och byggnadsnämnden har på remiss från kommunstyrelsen i Mariestad kommun fått ett förslag till fördjupad översiktsplan för Mariestads tätort.

Planförslaget har horisont till 2040 och omfattar Mariestads tätort samt områdena nordost, öster och sydväst om tätorten. I planen redovisas kommunens intentioner för hur mark och vatten ska användas. Inom denna geografiska avgränsning ersätter den fördjupade översiktsplanen den gällande, kommunövergripande översiktsplanen (ÖP 2030).

Ärenden har handlagts gemensamt av byggenheten och miljöenheten.

Kommunens bemötande

Hantering av dagvatten är en viktig och prioriterad fråga i fysisk planering och genomförande av exploateringsprojekt. Konsekvenser för dagvatten i samband med exploatering kan beröra stora områden utanför den aktuella exploateringen med hänsyn till avrinningsområden både nedströms och uppströms, därav behöver dagvattenhantering ses i en helhet och i ett större perspektiv. Ytor för hantering av dagvatten hanteras i vidare program- och detaljplanearbeten och är prioriterat i fortsatta planeringsarbeten.

I planen anges ett antal kommunala ställningstaganden om miljökvalitetsnormer för vatten, bland annat att kommunen ska verka för att miljökvalitetsnormer för vatten ska följas. Detta innebär indirekt att utsläpp av fosfor inte bör öka vid exploateringar.

Ställningstagande om kompensation av förlorad natur och rekreation behöver inte ske i den fysiska planeringen. Den fördjupade översiktsplanen tar inte ställning till hur kompensation ska ske utan detta kan ske i efterföljande arbete. Kompensation av jordbruksmark är komplext och kan studeras vidare i samband med fortsatt planläggning men ställningstagande om detta görs inte i den fördjupade översiktsplanen.

Kommunen bedömer inte att det krävs ett särskilt ställningstagande om tillämpning av skadelindringshierarkin men konstaterar att detta är något som använts och redovisats i senare detaljplanearbeten.

Stråk inom grön- och blåstruktur har utvecklats till granskningsskedet, stråken baseras på på programmet för blå- och grönstruktur.

Det är en korrekt uppfattning att skötselplaner kan tas fram för fler områden.

Kommunen konstaterar att Länsstyrelsen angett i samrådsyttrande 2024-01-15 att planförslaget innebär att miljö kvalitetsnormer för luft enligt 5 kapitlet miljöbalken följs.

Kommunen delar uppfattningen att buller kan vara ett problem i befintlig bebyggd miljö och behöver undersökas och följas upp.

Tekniska nämndens arbetsutskott

VA-avdelningen har beretts möjlighet att genomföra granskningsarbete av förslaget till fördjupad översiktsplan genom att ta del av arbetsmaterial strax innan planen skickats ut på remiss. Detta för att remisstiden kommer vara kort och inte anpassad till nämndernas tider. Sidhänvisningarna i yttrandet hänför sig till den utgåva som förvaltningen fick ta del av som är benämnt ”arbetsmaterial”. Den slutliga versionen ska nog innehållsmässigt inte skilja sig nämnvärt från arbetsmaterialet vi fått ta del av, men vi reserverar oss för att sidhänvisningarna nedan eventuellt inte överensstämmer med den slutliga version som i dagarna skickas ut på remiss.

Huvuddokumentet – Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040

Historisk tillbakablick Sidan 5-7

- Sidan 5, sista meningen. Hur kommer kommunen arbeta med kompensationsåtgärder?
- Sidan 6-7: Ända sedan 1914 då det vattenverket byggdes är Mariestadssjön vår viktigaste vattentäkt i Mariestad.

Mariestad - framtidsstaden

- Sidan 10: Vad menas med att utbyggnad ska ske på ett ekonomiskt hållbart sätt?
- Sidan 10: Det anges att det ska lokaliseras vilka befintliga miljöer som ska bevaras och skyddas. Det kanske bör omnämnas att ett vattenskyddsområde behöver fastställas för Mariestadssjön för att trygga en långsiktigt hållbar vattenförsörjning över tid för de personer som ska bo och leva i Mariestad. Vatten är livsviktigt.
- Sidan 10: Vi håller inte riktigt med om skrivningen att planen har tagits fram i bred dialog. Framtagandet av planen har varit forcerad och någon konstruktiv dialog internt för inhämtande av kunskap har inte förts med VA-verksamheten i någon ordnad form. Möjligheterna till att ge input till planen har därför varit mycket begränsade och varit mer av en envägskommunikation från planenheten. Vi hoppas att processen kommer att drivas på ett bättre sätt framåt. VA-verksamheten kommer beröras mycket av utbyggnadsförslagen.

Mål och strategier

- Sidan 14: Det finns även en regional vattenförsörjningsplan. Den kan behöva omnämnas här.
I ”Regional vattenförsörjningsplan” (Sidan 14) står att den kan användas som planeringsunderlag för översiktsplaner (den kan hittas på lansstyrelsen.se).
Vänern är en nationellt viktig dricksvattenresurs. Det betyder att den är viktig och behöver skyddas även genom att området utpekats för detta ändamål i den fördjupade översiktsplanen.
- Sidan 15: Underrubriken ”Sveriges Miljömål” kan texten kompletteras med följande som skall tas i beaktande vid stadsomvandling och utbyggnation.
 - Till 2023 skall alla nya detaljplaner ha en dagvattenutredning som grund för dagvattenhanteringen inom området.

Till 2025 skall dagvattenutlopp vara riskinventerade och åtgärder för att minska dagvattnets påverkan från befintlig bebyggelse skall ha påbörjats.

Vad ska vi planera för till 2040? (Sidan 20)

- Sidan 20: ”Vad vi ska planera för till 2040”. Det saknas beskrivning av hur VA-försörjningen påverkas av den demografiska utvecklingen. Det är lika viktigt som att titta på när skola och äldreomsorg behöver bygga ut.
 - När slår vi i taket för vårt avloppsreningsverk i Mariestad med avseende på miljötillstånd och kapacitet? En översiktlig belastningsutredning har gjorts för reningsverket. Den prognostiserade befolkningsutvecklingen i Mariestad medför att Mariestads reningsverk behöver byggas ut. Det nya tillståndet för verket (som ej tagits i anspråk ännu) medger en anslutning på 30 000 personekvivalenter (pe). Prognosen för befolkningsutvecklingen visar att detta inte kommer räcka till för att möta behovet på längre sikt. Ytterligare reningskapacitet över 30 000 pe behöver således tillskapas, och nytt tillstånd sökas.
 - När slår vi i taket kapacitetsmässigt i vårt vattenverk? Vi kommer behöva uppdatera en äldre utredning för att se på de nya förutsättningarna. Men vi har kommit en bra bit på väg genom att ombyggnad och upprustning av verket påbörjades för ett par år sedan och arbete pågår.
 - När utlöses behovet av nya huvudledningar för distributionen av dricksvatten från vattenverket och avledningen till reningsverket? För det befintliga vattenledningsnätet färdigställs i dagarna en simuleringsmodell i vilket de nya tänkta områdena teoretiskt kan

kopplas på för att utröna var vi har sträckor som behöver förstärkas eller kompletteras med nya matarledningar för att klara av att försörja de nya områdena. När det gäller spillvattennätet är en simuleringsmodell under uppbyggnad för att även där kunna göra körningar för att se var det brister i befintligt ledningsnät vad gäller kapacitet för de nya påkopplingarna. Troligen är simuleringsmodellen av befintligt ledningsnät och pumpstationer klar under våren 2024. Först därefter kan översiktliga körningar i modellen göras.

- Reservoarvolymerna för dricksvatten är för små idag och räcker inte till för en växande stad. Var kan vi förlägga och planera för kompletterande volymer? (Vi för fram ett förslag längre fram i dokumentet)

Den fördjupade översiktsplanens mål

- Sidan 22-25: Mål för den fördjupade översiktsplanen. Visserligen finns ordet hållbarhet med i första stycket under ”Övergripande mål” där det står att man vill möjliggöra en hållbar livsmiljö, men vi vill trycka på att vi verkligen behöver planera för en hållbar stad – inte minst vad gäller dagvattenhantering. Staden måste planeras för att klara såväl skyfall som torrperioder – dvs ytliga flödesavrinningsstråk måste finnas och grönska behöver finnas som ger skugga. Plats för dagvatten måste finnas för att motverka risker för översvämningar av bebyggelse. Bebyggelsen behöver också utformas så att risker för förorening av vattentäkten är små. Stor del av utbyggnadsområdenas avvattning kommer hamna i Mariestadssjön som är vår viktigaste vattentäkt.
- Sidan 22: Om vi ska värna om det vi redan har så behöver vi skydda Mariestadssjön som vattentäkt.

Den nära staden

- Sidan 23: De grönområden som finns inne i staden kan verkligen behöva nyttjas för dagvattenhantering och rekreation. Multifunktionellt tänkande kan ge värden i flera led – hantering av dagvatten, motion, hälsa, inlärning, pollinering, kontemplation. Ledningsgator som inte kan byggas eller planeras på kan användas till att göra slingor av cykelvägar i grus och löparspår med mjukare material. En slinga skulle kanske kunna skapas runt hela staden? Man borde inte behöva ta bilen ut ur staden för att kunna uppleva promenad i grönområde.

Den levande staden

- (Sidan 23: Har sista meningen kapats bort? Det saknas punkt.)

Den gröna sjöstaden

- Sidan 24: Se till att bevara grönområden om möjligt och kompensera för det som byggs bort. Skapa förutsättningar för att gröna stråk kan finnas och följa med i det som byggs nytt. Bevara och bygg i samklang med naturen. Undvik att göra jättekallhyggen som det blev i samband med byggnation inom Sjölyckan-området. Kanske kan ledningsgator användas på något sätt? Multifunktionalitet ska eftersträvas, (se ovan om gruscykelvägar, löparspår dagvattenhanteringsytor etc). Grönytor kan även vara ängsmarker för att främja pollinerare och lokala arter i stället för kostnadsdrivande parkytor. Det vore även bra om platser kan utpekas för att planera för 1000-årsträd.
- Det finns en rapport som pekar ut områdets värden för att kunna bevara biologisk mångfald inom olika naturtyper, som Skövde högskola tagit fram. Den kan användas som stöd för att bevara de områden där det gör störst nytta. Framst för kompensation, men även för att se vart stråk passar bäst; dock i ett större perspektiv än bara för staden. Det vill säga om man ska göra externa kompensationsåtgärder utanför staden när staden växer.

Den stolta framtidsstaden

- Vi ska inte glömma bort att naturbaserade lösningar ofta är väl så bra och kostnadseffektiva som tekniskt avancerade lösningar, till exempel när det gäller dagvattenhantering och -rening. Vi har inte haft sådana lösningar i större omfattning för rening av dagvatten tidigare, men det kommer komma krav på det framöver varför det behöver planeras plats för detta.

Utvecklingsstrategin Sidan 28-31

- Bebyggelsestruktur. Att tänka att man ska nyttja befintlig infrastruktur när man planerar ny bebyggelse för ett hållbart och effektivt resursutnyttjande är naturligtvis bra i grunden. Men det är ingen som ännu räknat på om det befintliga VA-ledningsnätet i dessa områden klarar av kapacitetsmässigt att försörja de förtätningar som föreslås med dricksvatten och avledning av spillvatten och dagvatten. Troligen gör de inte det fullt ut. Här behöver VA-avdelningen göra en grundlig analys för att se vilka konsekvenser de olika föreslagna områdena får på befintlig infrastruktur.
- Förtätning. Det är tydligt att de som jobbat fram förslaget till förtättningsområden inte haft tid att efterfråga uppgifter om var VA-verksamheten har sin viktiga infrastruktur i form av ledningar i mark med mera. Förtättningsområdena som t ex föreslås utmed Marieforsleden hamnar över våra viktiga huvudledningsstråk. Vi ställer oss frågan om en exploatör är villig att bekosta en omdragning av dessa ledningar för att frigöra marken så den blir byggbar? Detsamma gäller i ett flertal områden. Vi har gjort kommentarer till varje specifikt område.

- Grön- och Blåstruktur. Vi tycker att det saknas en aspekt här som inte tagits med: Det är viktigt att se till att inte bygga bort viktiga ytor som kan behövas för att ha en hållbar hantering av skyfall och dagvatten. Klimatförändringar kommer leda till att skyfall blir vanligare och dessa måste det planeras ytliga flödesavrinningsstråk för då de allmänna dagvattenledningarna inte är dimensionerade för detta. Det kan då behöva finnas plats för utjämningsfunktioner för att inte skada befintlig och blivande ny bebyggelse. Ett viktigt ställningstagande som finns med i såväl grön- och blåstrukturplanen som dagvattenpolicyn för kommunen är: *”Staden skall ta vara på dagvattnets värden och lyfta fram det i öppna lösningar. Detta kan ofta kombineras med parklösningar för ökade rekreativvärden i stadsbilden. Ekosystemtjänster skall bevaras och nya skapas där det finns möjlighet.”*
- Trädplan. Det vore bra om ett ställningstagande även gjordes när det gäller val av exoter – det vill säga trädarter som egentligen inte hör hemma i vår del av världen, men som eventuellt krävs för att klara framtida klimat. Trädens rotgenskaper behöver då tas i beaktande i närhet av VA-ledningsnät. Rotinträngningsproblem varierar stort med typ av träd.
- Kartan sidan 29 – Det vore önskvärt att spara mer grönt mellan och i nya och befintliga områden. Det som ser som en effekt av förtätningen är att det gröna hamnar längre från staden och människorna. Det borde tänkas på att tillskapa mer gröna slingor.
- VA-försörjningsstruktur? Kanske ett avsnitt om VA-försörjningsstruktur borde finnas med? Det är lika viktigt som kommunikationsstruktur eller grön- och blåstruktur. Det kan vara så att vissa nya kommunikationsstråk kan samordnas med nya VA-försörjningsstråk (nya huvudledningar). Det pågår ett arbete på VA-avdelningen med att titta på hur strukturen behöver kompletteras för att klara försörjning av staden med de nya utbyggnaderna inkluderade. Ett nytt huvudstråk runt staden behöver tillskapas. Likaså finns behov av att planera för stora utjämningsmagasin för spillvatten i tätortsutvidgningen i norr respektive sydväst. Befintlig reservoarvolym är för liten och en större kompletterande vattenreservoar behöver kompletteras med för att klara dygns-utjämningen och tryckhållningen i vattendistributionssystemet. En plats har lokaliserats i södra delen av tätortsutvidgning i öster med rätt höjd naturligt i topografin för denna funktion. Vart ett framtida eventuellt tillkommande avloppsreningsverk ska förläggas har inte studerats närmare än att det kanske vore lämpligt att förlägga det norr om tätortsutvidgningen i norr. Mer information om dessa långsiktiga planer för VA :s försörjningsstruktur kan planenheten få i dialog med VA-avdelningen framåt.

- Sidan 47: Kartan som visar jordbruksmark och riksintresse för yrkesfiske inom planområdet behöver uppdateras. Bl a finns det inte jordbruksmark kvar på Metsås fastighet längre.
- Sidan 47: Ett relevant medskick vid exploatering av jordbruksmark ur dagvattenssynpunkt: Jordbruksmark har ofta anlagts där grundvatten och nederbörd ger goda förhållanden. Samma förhållanden ger ibland ofördelaktiga förutsättningar för enkelt omhändertagande av dagvatten. Det är därför extra viktigt att dessa platser undersöks ur ett dagvattenperspektiv innan bebyggelse och hårdgjorda ytor planeras där.
- Sidan 47: Det står att ”kommunen skall arbeta aktivt för att bibehålla och förbättra sjöarnas vattenkvalitet och fiskens lekområden, samt begränsa tillförseln av miljögifter.” Med det som utgångspunkt blir det allt viktigare att se till att plats behålls eller tillskapas för att möjliggöra rening av dagvatten i befintlig och planerad bebyggelse. En alltför långtgående förtätning kan göra att möjliga ytor försvinner.
- Sidan 47: Ån Tidan är också recipient i Mariestad, inte bara Vänern.
- Sidan 48: Under avsnittet ”Jordbruk” och kommunens ställningstagande är det en felstavning - "framtidstat" bör väl vara ”framtidsstad”?

Miljö, hälsa och säkerhet

Samhällsviktiga anläggningar

- Sidan 50 Vattenförsörjning. Här bör en kartbild klippas in som visar förslag till gränser för vattenskyddsområdet för Mariestadssjön. Vattentäkten i sig är viktig att värna – inte bara de befintliga fysiska anläggningarna i form av verk och reservoar etc.
- Plats behöver vikas i planen till nya kompletterande reservoarvolymer och gärna på en höjd. (Se även kommentar och bild längre fram i dokumentet)
- Varför är inte den allmänna avloppsreningen omnämnd? Den är också en samhällsviktig verksamhet. Reningsverket i Mariestad är beläget mitt i Katthavet och bostadsbebyggelse planeras kloss an till reningsverket. Reningsverket kommer att byggas om för att kunna möjliggöra bostäder på mindre avstånd än tidigare. Idag finns en luktzon och den kan inte tas bort förrän det nya miljötillståndet tagits i anspråk och åtgärder vidtagits. (bland annat kommer luktreduceringsåtgärder vidtas som bör bekostas av de exploateringar som ska byggas i området.) Reningsverket och ledningsnätet kommer även behöva klimatanpassas för att kunna bibehålla sin funktion vid stigande nivåer i Vänern. Klimatanpassning regleras i villkor i det nya tillståndet.
- När det gäller avlopp finns även en mycket viktig pumpstation som avleder allt spillvatten från tätortens delar väster om ån Tidan; Tidans pumpstation. Där föreslås nu förläggas bostäder. Om så skall ske måste en

kostsam ombyggnad ske för att möjliggöra bebyggelse där och det är exploitören som får ta den kostnaden. I nuläget vet vi inte om det kan behövas någon ytterligare pumpstation för att pumpa avloppsvatten från de sydvästra och västra delarna.

- Framtida nytt avloppsreningsverk? Det skulle kunna vara bra att utreda och försöka hitta en möjlig plats för ett framtida avloppsreningsverk – antingen som ersättning till befintligt verk i Katthavet eller som komplement för att försörja vissa delar av staden och då avlasta nuvarande avloppsreningsverk, då det kanske kan vara svårt att få ett nytt tillstånd för mer än 30 000 personekvivalenter på nuvarande plats. Det vore i så fall lämpligt att även titta på det utifrån ett större sammanhang beroende på om kommunen i framtiden även vill utveckla Sjötorp eller ej. Reningsverket i Sjötorp har inte kapacitet för större kompletteringar och skulle behöva ses över. Då kanske en plats mellan Mariestad och Sjötorp eventuellt skulle kunna lämpa sig för ett nytt avloppsreningsverk?
- Ny plats för externslammottagning? Idag körs en massa externslam till Mariestads avloppsreningsverk i Kattviken. För att minska transporter och luktolägenheter kan man överväga om inte en extern slammottagning borde anordnas. Eventuellt skulle denna kunna samordnas med ett framtida nytt avloppsreningsverk alternativt skulle den kanske kunna förläggas i anslutning till Bångahagen.

Dricksvattenskydd

- Dricksvattenskydd Sidan 57: Här behöver texten kompletteras med att ett förslag till vattenskyddsområde för vattentäkten Mariestadssjön finns framme, men det har ännu inte fastställts. Vattenskyddsområdet kommer att fastställas av kommunfullmäktige efter att förslaget samråtts kring; likt en detaljplaneprocess.
- Dricksvattenskydd Sidan 57: "Här ingår att kommunerna ska anordna skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområden." Detta kan tolkas som att kommunen även upprättar vattenskyddsområden för enskilda vattentäkter. Kommunens ansvar omfattar inte fastigheter som har egen brunn. Däremot så kan kommunen upprätta och besluta om lokala föreskrifter till skydd för människors hälsa för ytvattentäkter och enskilda grundvattentäkter. (Källa: Ansvarsfördelning i arbetet med vattenförsörjning - Regeringen.se)
- Sidan 58 under "kommunens ställningstagande": Där står omnämnt "VA-plan 2020-2023". Rätt årtal ska vara 2020-2030. Denna plan kan dock komma att ersättas av en vattentjänstplan framåt. Numera finns lagkrav på att kommunen ska ta fram vattentjänstplaner. Just vattentjänstplaner står inte omnämnt i planen däremot.

Vattenkvalitet (MKN) och kommunens ställningstagande (Sidan 54-58) ur dagvattensynpunkt:

- Miljökvalitetsnormerna som Västerhavets vattendistrikt har satt upp är ambitiösa i sin omfattning. Stora investeringar i utredningar och åtgärder kommer att behövas. För att få genomtänkta dagvattenlösningar behöver dagvattensituationen utredas i ett övergripande sammanhang, inte bara för varje detaljplan. Då kan en mer kostnadseffektiv lösning uppnås. Sammantaget visar detta på behovet av att en dagvattenplan och dagvattenhandbok tas fram för kommunen – inte bara en policy.

Översvämning och andra klimatrelaterade risker

- Sidan 60: Komplettera gärna meningen enligt följande: "Vid skyfall faller regnmängder som det allmänna ledningsnätet för dagvatten inte är dimensionerat för."
- Sidan 63. *"Kommunen skall placera bebyggelse och anläggningar på mark där risken för översvämningar är acceptabel, ..."* Det borde innebära att platser som har utpekats som riskområden i skyfallsanalysen och översvämningsskarteringarna antingen skall undvikas för bebyggelse eller att åtgärder för att minska riskerna skall genomföras. Har det tagits hänsyn till i förslaget till utbyggnadsområden?

Seveso-verksamheter

- Sidan 69. Riskbedömning vid Seveso-verksamheter: Extra försiktighet med dagvattenhanteringen behöver tas där Seveso-verksamheter finns eller skall anläggas.

Mark- och vattenanvändning.

- Sidan 73. Angående att det "överplaneras". Detta kan ju innebära att VA tvingas ta höjd kapacitetsmässigt i vissa områden som sedan inte kommer nyttjas. Det är kostsamt och tveksamt om VA-kollektivet ska bära den merkostnaden. Hur ska detta hanteras?
- Sidan 89 Mariestads reningsverk:
 - Buller och transporter: Reningsverkets nya tillstånd omfattar villkor med begränsningsvärden för buller utomhus vid bostäder. Begränsningsvärdena avser buller från verksamheten inklusive transporter inom verksamhetsområdet. När bostäder byggs närmare reningsverket ställs högre krav på att buller begränsas vid reningsverket. Verksamheten vid reningsverket medför många tunga transporter vilket påverkar miljön i Katthavet. Idag förekommer följande tunga transporter: rötat avloppsslam, externslam från enskilda avloppsanläggningar, kemikalier samt rens och annat avfall.

- Lukt och smitta: Reningsverkets nya tillstånd omfattar villkor som säger att verksamheten inte får ge upphov till störande lukt och andra olägenheter. När bostäder byggs nära reningsverket ställer det högre krav på åtgärder som begränsar lukt och smitta till omgivningen. Även om långtgående åtgärder vidtas för att förhindra lukt till omgivningen är det ändå en utmaning att säkerställa att det inte förekommer några luktstötter alls från ett reningsverk.
- Klimatanpassning: Det nya tillståndet för reningsverket omfattar villkor som gällande skyfall och klimatanpassning för att klara 200-årsnivån i Vänern (+46,85 m ö.h.). För att säkerställa reningsverkets funktion vid 200-årsnivån krävs omfattande åtgärder på reningsverket och på ledningsnätet.
- Sidan 113: Det är av vikt att det i tidigt skede tittas på hur man kan översvämningskydda områden ur ett helhetsperspektiv – inte minst i Katthavet som är ett riskområde och där det finns begränsat med plats för att göra åtgärder. Här behöver såväl kommun som exploitörer samverka kring att hitta bra lösningar eftersom det säkerligen kan krävas åtgärder även inom kvartersmark.

Allmänna kommentarer om dagvatten i FÖP:en

Vi vill betona vikten av en övergripande dagvattenutredning, framför allt i samband med tätortsutvidgningen i norr och sydväst. Vi antar att områdena kommer att bebyggas i etapper och delas upp i flera detaljplaner. Men det vore lämpligt att också samplanera utifrån ett större perspektiv. Då kan dagvattenhanteringen samplaneras mellan olika detaljplaner. Det skulle innebära att ett eller några få större dagvattenmagasin kan anläggas, i stället för många små och inom varje detaljplan. Med en större samlad dagvattenplanering kan de planerade blå-gröna stråken samla dagvatten till en avslutande dagvattenpark med våtmark som även kan fungera som park- eller strövområde. Det kan bidra till ett trevligt inslag i stadsbilden samtidigt som vi utvecklar våra ekosystemtjänster och blå-gröna stråk.

Sveriges miljömål lyfter fram att vi till 2025 skall ha påbörjat processen med att åtgärda problem med dagvatten i befintlig bebyggelse. Då är det viktigt att vi tar en helhetsbild av avrinningsområdet när vi planerar nya områden inom befintlig bebyggelse. Det finns mycket att tjäna på att inte bara studera de nya områdena var för sig, utan att försöka inkorporera även befintliga områden i dagvattenlösningarna.

Att uppnå MKN för våra recipienter (här såväl Vänern som Tidån) innebär att proaktivt arbete bör påbörjas snarast. En recipients återhämtning tar lång tid. Därför måste föroreningsbelastningen minska lång tid innan målet uppnås.

Det finns planerad bebyggelse i områden utpekade som känsliga för översvämningsrisker. Där måste de mest överhängande riskerna planeras bort. Det innebär stora utmaningar, framför allt i Katthavet, område 14 och område 2.

Områdesspecifika kommentarer gällande dagvatten

Område 1: Tätortsutvidgning norr.

Det är ett stort område. Det vore bra med en översiktlig och förebyggande dagvattenutredning redan innan de olika detaljplanerna utformas. Där kan det planerade grönstråket samla dagvatten i större reningsanläggning för att undvika många små. Delar av odlingsmarken kan eventuellt omvandlas till våtmark för hela områdets dagvattenrening. Våtmark är en av få effektiva dagvattenlösningar på odlingsmark. Fördelen med att det är ett helt nytt område som planeras bör tas tillvara på. En detaljerad undersökning tar tid och den bör därför påbörjas i god tid innan området delas in i detaljplaner.

Område 2: Tätortsutvidgning sydväst.

Samma som för område 1. Översvämningsrisken (vid högt vattenstånd i Väneren) tillsammans med behovet av dagvattenhantering inom området innebär stora utmaningar som måste detaljstuderas. En detaljerad undersökning tar tid och den bör därför påbörjas i god tid innan detaljplaner skall indela området. Omkringliggande bebyggelse bör också inkluderas i dagvattenutredningen för att se ifall åtgärder som behövs där (p.g.a. Miljömålet till 2025) kan inkorporeras.

Område 3: Tätortsutvidgning öster.

Stora industriområden där det kommer att behövas stora åtgärder för att hantera dagvattnet. Stort fokus bör läggas på LOD. Ifall den södra delen blir flera olika detaljplaner kan även detta område utredas för samlad rening mellan olika detaljplaner. Dagvattnet från området är inte planerat för i vår beställning till Trafikverket i avseende på beställda trummor under kommande E20. Det vattnet behöver därför ledas mot sydväst under väg 201.

Område 4: Katthavet.

Detta är idag ett område som är särskilt utsatt för översvämningsrisk. En stor del av områdets dagvattenledningar ligger idag dämnda under sjövattnenivå. Det gör att avledningen blir trög vid nederbörd och snösmältning. Områdets karaktär gör det svårt att samla dagvatten i grönområdet norr om Sjöhagaparken, mer än lokalt.

Hela området bör ingå i en djupgående övergripande dagvattenutredning som har mandat att påverka planerad bebyggelse. Detta för att en dagvattenhantering som åtgärdar översvämningsrisk och renar dagvattnet kan behöva bli väldigt specifik för att vara möjlig. Det riskerar även att bli dyrt, ifall lösningen tvingas bli att pumpa dagvatten ut ur området.

Område 5: Centrala staden.

Gamla Stan är till stor del bebyggd och det är därför svårt att inför 2025 få till en större samlad öppen dagvattenhantering. Hur rening av dagvattnet ska ske här är en utmaning som vi ännu inte studerat särskilt ingående. När

dagvattenutredningen görs för området bör en större helhetsbild tas i åtanke för att se ifall vi kan lösa andra problem tillsammans med dagvattnet. Hela nordvästra delen av Gamla Stans dagvatten leds ut i Tidan/Vänern här. Vi har alltså möjligheten att åstadkomma något bra för hela området.

Område 6: Drottninggatan.

Planområdet ligger delvis inom ett biotopskyddat område. Särskild hänsyn bör tas med dagvattenhanteringen. Idag går två dagvattenutlopp ut från området. Dessa avvattnar delar av Nya Staden, Norra Grangärdet, kyrkogården och Vänershof. Delområde 6a hade varit bra att använda till samlad rening av hela detta områdes dagvatten. Kanske parkeringsplatsen mellan 6a och 6b kan användas till detta ändamål.

Område 7: Nyestan.

Inga egentliga kommentarer. Området skulle omfattas av åtgärder i Katthavet (område 4). Grönytan vid 7a kan användas för LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten) ifall det finns fördröjningsbehov för dagvattnet.

Område 8: Ekudden.

Ledningsnätsheten har redan lämnat in sina tankar kring område 8b och till viss del 8a. Samma princip där med att ha omkringliggande områdens dagvatten i åtanke i planprocessen. För område 8e gäller det att få med campingen och badhuset i planeringen. Område 8c och 8d avvattnas till utlopp väster om område 8c. Det utloppet avvattnar även hela Lockerud, Bråten och delar av Radbyn/Dala. Kan vi få till en samlad rening innan utloppet, där även dessa kommande områden kan kopplas på, vore det bra. Det finns även en spillvattenbrädd här som bör tas i beaktande.

Område 9: Lockerud och Bråten.

Området ligger inom samma avrinningsområde som 8c och 8d. Får man till en samlad rening nedströms behöver man bara utreda fördröjningsbehovet lokalt. Förslaget är förtätning där existerande grönområden i befintlig bebyggelse används för bostäder. Det är viktigt att inte bara se till fördröjningsbehovet inom en specifik detaljplan, utan också titta på vad som händer i intilliggande områden. Detta har ibland missats i dagvattenutredningar, att ta hänsyn till dagvatten som rinner in i området vid skyfall.

Område 10: Marieholm.

Ligger i avrinningsområdet som avvattnar västra delen av Marieholm. Nedströms passerar dagvattnet ett öppet dike i Kohagen väster om Ekuddenvägen. Där finns bra möjligheter att få till en samlad fördröjning- och reningsanläggning.

Område 11: Gärdet.

Här föreslås förtätning i redan tät bebyggelse. En översiktlig utredning över områdets dagvattenutlopp visar att det inte är helt enkelt att få till en avslutande rening innan utloppet. Hela Gärdet behöver kompletteras med fördröjningsytor för att en eventuell dagvattendamm skulle kunna anläggas på grönytan bredvid Trädgårdsmästeriet. Även med omfattande fördröjning är det osäkert ifall

tillgänglig yta är tillräcklig för en effektiv reningsdamm. Avrinningsområdet är stort och det finns tillgänglig park/naturmark där fördröjning kan anläggas i befintlig bebyggelse. De nya planerade områdena är små i jämförelse med befintlig bebyggelse och det är därför viktigt att inte bara se dessa områden separerade från sammanhanget.

Område 12: Rödjan.

Den nordöstra delen av området skulle passa bra för en samlad rening av dagvattnet. Där går dagvattentrummor under Gummerstadsvägen som leder norrut till en våtmark ut mot Bengts holme. Reningsanläggningen bör ligga söder om Gummerstadsvägen då markförhållandena i den sjönära våtmarken är utsatt för översvämningsrisk. Det bör finnas en dagvattenutredning över området då exploateringsarbetet är påbörjat.

Område 13: Haggården och Leverstad.

Det finns en dagvattenutredning över Haggården. Med ökade hårdgjorda ytor behövs rätt strikta krav på att nya fastigheter fördröjer eget dagvatten. Flödena i området är stora och föreslagen fördröjning i området i dagsläget är omfattande. Det råder redan platsbrist för att få plats för fördröjningsbehovet i vissa delar av Haggården. Dock behövs delar av området utredas ytterligare då det är oklart hur stora flöden som kommer in i området från andra Sidan järnvägen. 13a och 13b ligger utanför undersökt område och behöver utredas separat, då de inte ingår i samma dagvattenutlopp som Haggården.

Område 14: Sund.

Här finns det redan föreslagna åtgärder för dagvattenhantering. Dock är det oklart ifall reningsbehovet av dagvattnet är tillräckligt utrett. Det är svårt att få till rening vid recipient då området idag är översvämningshotad åkermark. Därför är det extra viktigt att varje fastighet renar sitt dagvatten. Särskilt ifall det handlar om miljöfarlig verksamhet.

Område 15: Sandbäcken.

Sandbäckens dagvatten leds ner i område 14. Då område 14 är dimensionerat för sig är det viktigt att Sandbäcken inte påverkar flödena där mer än vad det gör i dagsläget. Beroende på hur förutsättningarna ser ut i område 14 för samlad rening är det aktuellt att planera för rening i områdets västra del. Även omfattande fördröjning behövs då utflödet begränsas av existerande vägtrumma.

Område 16: Grangärdet och Muggebo.

Dagvattnet från området leds idag ut genom Katrinefors bruk, tillsammans med hela Grangärdet. För delar av området finns ett nyanlagt svackdike. Det är däremot oklart hur omfattande utredning som gjorts för att bestämma volymbehovet i diket. Det kommer sannolikt behövas rening i området då det är orimligt att anta att rening kan anläggas inne på industriområdet. Område 16b är stort och behöver ha lokal fördröjning och antagligen reningsdamm ifall inte en plats nedströms kan användas. Det här behöver utredas i ett brett perspektiv.

Område 17: Ladukärr.

Det finns en dagvattenutredning gjord för norra delen av området. Med ökad exploatering söderut behöver volymbehovet i föreslagen våtmark ses över. Troligtvis kan hela området samlas i en gemensam rening och fördröjning innan utloppet till ledningsnätet i Ladukärr.

Område 18: Krontorp och Bångahagen.

Grundtanken med dagvattnet från området är att det skall ledas söderut, runt Bångahagen. Det kommer då att belasta område 15. Här behövs olika alternativ utredas. Det borde inte vara några problem att hitta en bra lösning för dagvatten. Vare sig i fråga om fördröjning eller rening. Kanske även få med Bångahagen i en gemensam reningsanläggning?

Generella kommentarer gällande det allmänna VA-ledningsnätet (vatten och avlopp)

VA-avdelningen behöver involveras i tidiga skeden för att planera för nya övergripande stråk så att möjligheten till nya matarledningar genom staden inte byggs bort.

För att kunna svara på vad som krävs i form av utbyggnad eller åtgärder i befintligt ledningsnät och tillskapa kapacitet för påkoppling av alla nya planerade områden behöver ett stort arbete göras.

VA-avdelningen har redan påbörjat uppbyggnadsarbetet av simuleringsmodeller av de befintliga vatten- och spillvattennäten. Detta för att sen kunna göra körningar i modellerna för att se kapacitet och flaskhalsar i befintligt ledningsnät och simulera olika åtgärder som krävs för att kunna lösa försörjningen. Så här ligger vi till i arbetet:

- Dricksvattenmodell – En simuleringsmodell av det befintliga vattenledningsnätet finns nu framme som vi kan börja göra körningar i för att se konsekvenser av de olika föreslagna utbyggnadsområdena. Vi kommer ta område för område. Sedan samkörs allt för att se var våra ”flaskhalsar” finns och utifrån det tittar vi på vilka åtgärder som kan behövas för att klara försörjningen av de föreslagna utbyggnadsområdena. (Dricksvattenmodellen tog cirka 6 månader att trimma in).
- Spillvattenmodell – En simuleringsmodell är under uppbyggnad av konsult. Förväntad leverans är i år, men modellen kommer sen behöva trimmas in och kalibreras. Troligen kan vi börja använda spillvattenmodellen för simulering med start våren 2024

Generellt kan sägas att det kan vara problematiskt att dimensionera upp befintligt ledningsnät för spillvatten respektive dagvatten. Det kan orsaka att befintliga serviser kan behöva läggas om för att klara vattengångar.

Områdesspecifika kommentarer gällande VA-försörjning (vatten och avlopp)

Här nedan har vi främst kommenterat hur vi ser att det befintliga allmänna VA-ledningsnätet påverkas av föreslagen ny bebyggelse. Vi har inte kunnat yttra oss över om kapacitet finns i befintligt nät eller vilka åtgärder som krävs för att klara VA-försörjningen av de nya områdena. Det är ett alldeles för stort arbete att lösa under denna korta remisstid. (Se även text ovan). För mer specifika detaljer om var de allmänna ledningarna ligger som hamnar i konflikt med den nya planerade bebyggelsen ber vi planenheten kontakta VA-avdelningen för mer information.

Område 1:

Tätortsutvidgning norr Sidan 77 – Nedströms de nya områdena i norr finns ”flaskhalsar” i spillvattenledningsnätet som kan behöva åtgärdas för att klara att ta emot avloppsvatten från den nya planerade bebyggelsen. (bl a i självfallsledning i Strandvägen och tryckledning efter Strandvägens pumpstation).

Idéer finns även att titta på möjlighet att dra sjöledning för att lösa avledning av spillvatten ner till verket. Det kan även behöva anläggas ett utjämningsmagasin i anslutning till Krontorps pumpstation. Det kan det behöva vikas plats till i planförslaget.

Att distribuera dricksvatten till området efter Nolhagens tryckstegringsstation är inte möjligt. Vattendistributionen till de nya områdena här i norr bör kopplas på efter vattentornet i framtiden när det byggts ut med reservoarvolym. Om sjöledning skulle kunna vara ett alternativ har inte studerats i detalj.

(Reservoarvolymerna är generellt sett för små redan i dag.)

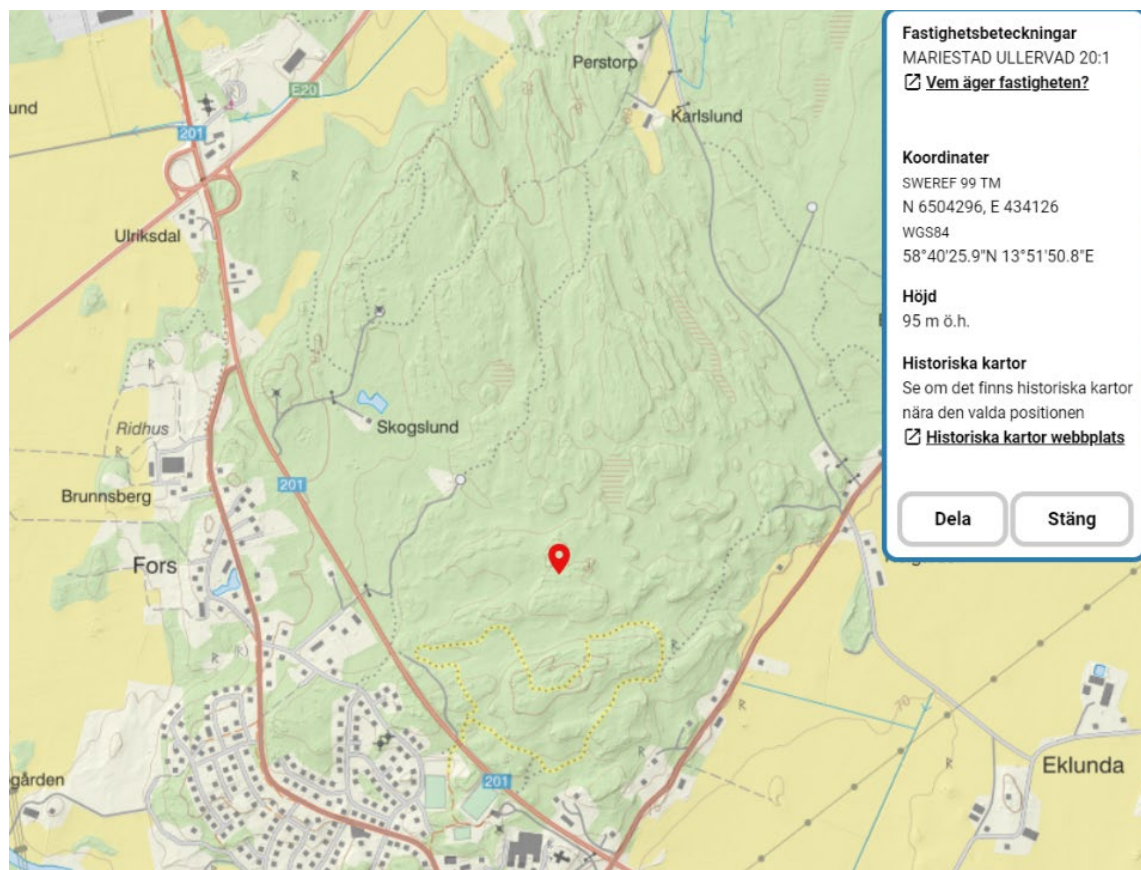
Område 2:

Tätortsutvidgning Sidan 81 – Allt spillvatten från denna sida av ån Tidans pumpas via Tidans pumpstation till Mariestads avloppsreningsverk. Hur kapaciteten är i befintligt ledningsnät för att klara dessa stora utökningar är i nuläget inte klarlagt. Men troligen kommer ett utjämningsmagasin behöva anläggas väster om Tidans för att avlasta pumpstationen och verket. Vissa sträckor kan behöva dimensioneras upp. Det finns också en viktig huvudvattenledning som går genom området (vid Rödjan). En ny huvudvattenledning behöver samplaneras med den planerade nya ringleden för att klara av de ökade behoven i den växande staden. För att trygga dessa ledningar kan U-områden behöva planeras in i kommande detaljplaner. Nämnas kan också att Metsås stora processvattenledning går genom området.

Område 3:

Tätortsutvidgning öster, sidan 86-87 – I södra delen av detta område ser vi att det finns en bra höjdrygg som VA-avdelningen eventuellt skulle vilja ta i anspråk för byggnation av kompletterande vattenreservoar. Vi har idag för lite reservoarvolym på dricksvatten nätet och det blir än viktigare att komplettera med det om staden ska växa. Att hitta lämpliga höjdpunkter för ändamålet är viktigt. På denna höjd skulle en reservoarvolym kunna anläggas utan att behöva bygga ett torn. En så kallad lågreservoar direkt på marken skulle troligen kunna ge det tryck vi behöver i

ledningsnätet. Denna reservoar kommer troligen behöva inrymma i storleksordningen 10 000 m³. Det kommer behövas stråk för huvudledningar genom området och till/från reservoaren.

Den utpekad höjden på kartan kan vara en lämplig plats för kompletterande vattenreservoar

Område 4:

Katthavet Sidan 90 – Det finns idag flera viktiga allmänna ledningar som går genom Katthavsviksområdet där det planeras ny bebyggelse. Det gäller till exempel en stor viktig spillvattenstryckledning från Tidans pumpstation, som avleder avlopp till reningsverket från västra Mariestad, Ullervad och Jula. Det gäller också utloppsledningen från reningsverket, samt tre stora utloppsledningar från dagvattenledningsnätet. Dessa ledningar behöver tas hänsyn till i planeringen och eventuella u-områden kan behöva tillskapas. Vill man bygga på marken där dessa ledningar är belägna får exploitören bära kostnaderna för omdragning av dessa.

Område 6:

Drottninggatan 6a Sidan 99 – Stor parkering som bebyggs med bostäder. En farhåga vi har är var alla ska parkera?

Område 8: Ekudden

Område 8b (Fiskgjusen 1), Sidan 103 – Vad menas med beteckningen ”Räddningstjänst” på kartan? Kommer det förläggas annat än polishus och häkte till området?

Område 8a (Fiskgjusen 2), Sidan 104 - Bostäder planeras på ytan där vår viktigaste spillvattenpumpstation är belägen, Tidans pumpstation. Området genomkorsas också av ett antal viktiga huvud- och distributionsledningar som behöver tas hänsyn till (bl a den stora självfallsledningen till Tidans pumpstation, som avleder avlopp från större delen av västra Mariestad. Exploatören får bekosta eventuell flytt av dessa anläggningar om området ska bebyggas. Nämnas kan att det finns ett rekommenderat skyddsavstånd till pumpstationer som försörjer mer än 50 personer och det är 50 meter. Detta avstånd bör säkerställas i planeringen. Om man vill flytta den viktiga pumpstationen måste den få en ny plats vikt till sig i planen.

Område 8d. (Marieforsleden) Sidan 105 - Vår huvudvattenledning som matar till vattentornet passerar genom området. Detta behöver tas hänsyn till i planeringen av var bostäder kan förläggas. Eventuell flytt av ledning får bekostas av exploatör.

Område 9: Lockerud och Bråten

Område 9c Sidan 106 – Söder om område 9c finns ett underjordiskt vattenmagasin, en "krigsbranddamm". (Vänerenergi har också en stor transformatorstation i detta område).

Områdena 9b, 9c och 9d utmed Marieforsleden: Sidan 106 – VA har allmänna konsekvensledningar genom dessa områden, både tryck- och självfallsledningar som går i marken där det placerats tilltänkta bostäder i planen. Detta behöver tas hänsyn till. Behöver de allmänna VA-ledningarna flyttas för att frigöra marken för exploatering får exploatören bekosta omdragningen.

Område 9a, Sidan 107 – Det går en kraftgata (el) genom området för tilltänkta bostäder. I nordväst ligger det för VA-verksamheten viktiga konsekvensledningar, som behöver tas hänsyn till i planeringen för bostadsbyggande. Behöver de allmänna VA-ledningarna flyttas för att frigöra marken för exploatering får exploatören bekosta omdragningen. De befintliga ledningarna ligger idag i parkmark och kanske inte är anpassade för att belastas med fordonstrafik eller tyngre fordon om markanvändningen skulle komma att ändras. Nämnas kan också att Metsäs råvattenledning (dimension 1000) passerar området och för den finns redan idag en begränsning för vad den får belastas med i form av fordonsrörelser eller dylikt.

Område 10: Marieholm

Område 10a, Sidan 109 – Befintliga distributionsledningar för den allmänna VA-försörjningen går genom området som behöver tas hänsyn till i planeringen. Behöver de allmänna VA-ledningarna flyttas för att frigöra marken för exploatering får exploatören bekosta omdragningen.

Område 11: Gärdet

Område 11b, Sidan 111– Metsäs ledning (dimension 1000) passerar i marken där det föreslås bostäder. Likaså passerar vår huvudvattenledning, samt självfallsledningar för spillvatten och dagvatten i området. Byggnation av bostäder här kan nog bli svår eller väldigt kostsam. Behöver de allmänna VA-ledningarna

flyttas för att frigöra marken för exploatering får exploitören bekosta omdragningen.

Område 11a, Sidan 112 – Precis väster om Kassören 1 ligger en befintlig allmän avloppspumpstation, Gärdets pumpstation. Nämnas kan att det finns ett rekommenderat skyddsavstånd till pumpstationer som försörjer mer än 50 personer och det är 50 meter. Detta avstånd bör säkerställas i planeringen av nya bostäder. Det ser ut att bara bli 9 meter till den nya planerade bebyggelsen. Idag är det i alla fall 30 meters avstånd till befintliga bostäder.

Område 13: Haggården och Leverstad

Område 13b, Sidan 115 – Befintliga distributionsledningar korsar området för tilltänkt industrimark. Behöver de allmänna VA-ledningarna flyttas för att frigöra marken för exploatering får exploitören bekosta omdragningen.

Område 16: Grangärdet och Muggebo

Område 16b, Sidan 119 – Befintlig huvudvattenledning passerar i marken där det föreslås bostäder. (Denna kan eventuellt ersättas av en ny huvudvattenledning.)

Område 17: Ladukärr

Sidan 123 – För fortsatt planering söder om detaljplan "Del av Ladukärr 2:1" behöver det ges plats för en kommande huvudvattenledning (U-område).

Område 18: Krontorp och Bångahagen

Område 18b, Sidan 125 – Verksamheter verkar här planeras på del av sump- och våtmark? Är marken lämpad för ändamålet? Kommer denna våtmark ersättas?

Plats behöver vikas för nya allmänna VA-ledningar som kommer passera i området. Dessa ledningar kommer försörja den blivande batterifabriken i Korstorp.

VA-avdelningen ser även behov av att komplettera med ytterligare reservoarvolymer för dricksvattenförsörjningen i form av lågreservoar i mark och har funderat på om detta eventuellt kan vara en möjlig plats. Här behöver fortsatt dialog ske mellan planenheten och VA-avdelningen!

I tidigare dialog med planenheten har vi trott att även ambulansstation var planerad att förläggas i detta område. Är det inte längre aktuellt?

Kommentarer till övriga dokument

Riskbedömningen (WSP)

- Tekniska förvaltningen, VA-avdelningen, sid. 11: Utöver den hantering av kemikalier som beskrivs kan tilläggas att det också förekommer transport av kemikalier till reningsverket. Järnklorid fylls på med bulkbil, där en bil kan rymma upp till 30 m³.

MKB

- Sidan 46: Vattenmiljö – det omnämns inte att Mariestadssjön är vår viktigaste vattentäkt?!
- Sidan 49: I Figur 23 bör det anges vilken storlek på regn som avses. Antar att det är 100-årsregn men det bör framgå.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar medskick och synpunkter. Justeringar av planhandlingen har gjorts efter samrådet. I utvecklingen av staden för att nå kommunens mål till 2040 kommer det behövas ett strategiskt arbete av VA-avdelningen och det är viktigt att avdelningen deltar i tidiga skeden i samarbete med övriga delar i den kommunala organisationen.

VA-avdelningens områdesspecifika kunskap är viktig i utvecklingen av staden och värdefull när arbete startar för detaljplaner och planprogram samt genomförande av exploateringsprojekt.

Räddningstjänsten Skaraborg

Med anledning av att Mariestads kommuns arbete med ny översiktsplan 2040 är Räddningstjänsten Skaraborg uppmanad att lämna åsikter som remissinsatans. De åsikter som identifierats är följande:

I översiktsplanen beskrivs kommunens demografiska utveckling mot 2040. Enligt kommunens målsättning kommer Mariestads kommun 2040 att ha 40 000 invånare. Jämfört med 2021 års invånarantal är det en ökning med cirka 15 200 invånare (cirka 60 procent). Vidare beskrivs hur kommunen kommer att utvecklas med nya riskobjekt som ex. Volvos batterifabrik, osv.

Det är viktigt att räddningstjänstens förutsättningar, både lokalt i Mariestad och förbundsövergripande, utvecklas i takt med Mariestads kommuns utveckling både vad gäller räddningstjänstens operativa förmåga och förmågan att hantera myndighetsutövning. Likaså påverkas räddningstjänstens förmåga att medverka i kommunens krisberedskap och höjd beredskap.

Antalet olyckshändelser korrelerar väl med invånarantalet, vilket innebär att ett ökat invånarantal medför ett ökat antal olyckshändelser. Det är också så att ett

större invånarantal ökar sannolikheten för fler samtida olyckshändelser, där räddningstjänsten måste ha förmåga att hantera två olyckshändelser samtidigt. Detsamma gäller när det tillkommer fler riskobjekt i form av verksamheter, de medför fler olyckshändelser och framförallt andra typer av olyckshändelser som räddningstjänsten måste anpassas för att kunna hantera. Räddningstjänstens förmåga idag för att hantera olyckshändelser utgörs av lagstiftningens minimikrav och medför redan idag att förmågan är begränsad, ex. kan inte livräddning genom rökdykning göras samtidigt som någon tas ned från en balkong med räddningstjänstens höjdfordon. Ett ökat antal bostäder, framförallt i centrala Mariestad där alternativ utrymning sker med räddningstjänstens höjdfordon, medför större sannolikhet för ex. bränder där rökdykning och utrymning med höjdfordon ska ske samtidigt. En ökad sannolikhet i kombination med en begränsad förmåga redan idag är inte bra. Förmågan är också begränsad när det gäller samtida olyckshändelser där det idag blir RiB-styrkan som hanterar händelse nummer två. RiB-styrkan består idag av tre personer och lämnar stationen 7 minuter efter larm med de konsekvenser en mindre styrka och en senare hantering av olyckshändelsen medför. Deltidsstyrkan har på grund av sin begränsade numerär inga möjligheter att på egen hand genomföra ex. rökdykning. Räddningstjänsten är idag inte anpassad för att hantera de risker den nya batterifabriken, och andra tillkommande riskverksamheter. För att säkerställa en tillräcklig förmåga över tid behöver räddningstjänstens bemanning i heltidsstyrkan i Mariestad utökas med två personer så att styrkan utgörs av en styrkeledare och sex brandmän. Genom utökningen möjliggörs att rökdykning och livräddning via höjdfordon kan ske samtidigt. Det skapas också förutsättningar att tillsammans med nuvarande RiB-styrka ha två styrkor i Mariestad som kan agera vid samtida händelser.

Fler invånare i kommunen och fler stora verksamheter medför fler bostäder, ytterligare fler företag och verksamheter. Räddningstjänstens myndighetsutövning utgörs bland annat av att säkerställa risk- och säkerhetsperspektivet i planprocessen samt säkerställa brandskyddets utformning åt kommunen i byggprocessen. Vidare utgör räddningstjänsten tillsynsmyndighet enligt lag om skydd mot olyckor och lag om brandfarliga och explosiva varor. Mer mark som ska planeras och bebyggas medför fler ärenden till räddningstjänsten som ska hanteras, fler verksamheter innebär fler tillsynsärenden enligt tidigare beskrivna lagstiftningar, fler tillstånd för hantering av brandfarlig eller explosiv vara, fler remissärenden i samband med alkoholserving, osv. Ett ökat invånarantal innebär också fler evenemang som i sin tur medför fler remissärenden från polisen till räddningstjänsten.

Historiskt har räddningstjänstens förmåga, enligt ovan, inte haft någon koppling till kommunens utveckling. Utvecklingen av räddningstjänstens förmåga, gällande tillgänglig medarbetarresurs för hantering av operativa olyckshändelser och myndighetsutövning, har i stort stått still de senaste 10-15 åren, vilket gör det än mer viktigt att räddningstjänstens förmåga beaktas i god tid före kommande utveckling. Gör inte detta riskerar de processer räddningstjänsten är inblandad i att bli flaskhalsar i kommunens utveckling.

I översiktsplanen beskrivs ingen information om räddningstjänstens insatstider och hur dessa påverkar kommunens utveckling. Räddningstjänstens insatstider är en förutsättning för kommunens utveckling och det är viktigt att kommunens utveckling och en framtida ny placering av brandstation hänger ihop så att invånarna kan nå inom en tillräckligt snabb insatstid.

Översiktsplanen behöver förtydligas med vilken påverkan räddningstjänstens insatstider har för ex. nybyggnation i kommunen. I Mariestads kommun, dimensioneras de flesta byggnader med flera plan, ex. bostadshus, med alternativ utrymningsväg via räddningstjänstens stegutrustning (höjdfordon eller utskjutsstege). Detta är enbart tillåtet, enligt nu gällande byggregler, för platser där räddningstjänstens kan vara på plats inom 10 minuter från larm, vilket medför att området där detta är möjligt idag utgörs, i huvudsak, av centrala Mariestad. Insatstiden innehåller tid från larm till räddningstjänsten är framme på skadeplats och kan påbörja utrymningen. Viktigt att beakta är att i områden som ligger utanför aktuell insatstid måste alternativ utrymningsväg säkras på annat sätt, ex. genom att byggnaden konstrueras med ex. anpassade trapphus, flera fasta utrymningsvägar eller liknande. Dessa lösningar är säkrare och mer robusta för de boende vid en händelse där de behöver utrymma än att utrymma via räddningstjänstens stegutrustning men de utgör generellt en fördyrning av byggprojektet. Räddningstjänstens insatstider på 10, 20 respektive 30 minuter bör vara med som kartlager i kartan som finns i översiktsplanen.

I den fördjupade översiktsplanen beskrivs samhällsviktiga verksamheter och anläggningar som krävs för att ett samhälle ska fungera. I detta beskrivs inte räddningstjänsten på något sätt, varken med nuvarande förutsättningar eller framtida förutsättningar.

Räddningstjänsten är en samhällsviktig och grundläggande funktion inom kommunen som ska beskrivas tillsammans med övriga samhällsviktiga verksamheter. I detta är det lämpligt att både beskriva räddningstjänstens nuvarande förutsättningar med dagens placering av brandstation samt räddningstjänstens framtida förutsättningar med den framtida placeringen av brandstation som är i anslutning till nuvarande ambulansstation.

I översiktsplanen beskrivs vad som gäller kring olika VA-funktioner som dricksvatten, spillvatten och dagvatten men det saknas information om vad som gäller för brandvattenförsörjning. Brandvatten är ett viktigt område som är viktigt att det beskrivs i en fördjupad översiktsplan.

Översiktsplanen behöver kompletteras med information gällande brandposter och brandvattenförsörjning, framförallt gällande ansvarsförhållanden mellan räddningstjänsten och kommunen samt internt inom kommunen. Kontinuerlig tillgång till vatten vid brandsläckning är avgörande för räddningstjänstens möjligheter att genomföra effektiva släckinsatser. Det behöver tydliggöras att det är kommunens ansvar (enligt lag om skydd mot olyckor) att det vidtas åtgärder för att hantera skador till följd av brand, ex. brandvattenförsörjning. Detta är inte ett ansvar som åligger räddningstjänsten. Hanteringen av brandvattenförsörjning

internt inom kommunen behöver också tydliggöras. VA-huvudmannen ansvarar för den allmänna dricksvattenförsörjningen. VA-huvudmannen är inte skyldig att tillgodose räddningstjänstens brandvattenbehov genom den allmänna dricksvattenanläggningen och får normalt inte säkerställa brandvattenbehovet via VA-taxan.

I översiktsplanen beskrivs kommunens arbete med översvämning och andra klimatrelaterade risker. Bland annat beskrivs att i takt med att klimatet förändras ställs nya krav på kommunens planering. En stor del av den klimatpåverkan som sker medför olika typer av olyckshändelser där räddningstjänsten och räddningstjänstens förmåga är central. Exempel på olyckshändelser kopplade till klimatet som blir vanligare och vanligare är översvämningar, skogsbränder och skyfall. Dessa olyckshändelser kommer att hanteras av räddningstjänsten tillsammans med andra delar av kommunen och samhället.

Det är viktigt att även räddningstjänstens roll i kommunens arbete med klimatanpassning beskrivs och beaktas. Det går att göra mycket genom exempelvis förebyggande arbete för att mildra konsekvenserna av olyckshändelser kopplade till klimatet men det är alltid viktigt att det finns en grundläggande förmåga hos räddningstjänsten, som utvecklas i takt med klimatets utveckling, för att hantera de olyckshändelser som ändå inträffar med så liten påverkan som möjligt på samhället.

När det gäller markanvändningen beskrivs i kartbilden på sidan 75 i den fördjupade översiktsplanen områden som är tänkta för Skola/Vård/Räddningstjänst. I kartbilden på sidan 103 förtydligas detta ytterligare med ett område markerat som 8b avsett för räddningstjänst. Samtidigt beskrivs ingenting om den utpekade tomt som finns för den framtida brandstationen som ligger i anslutning till nuvarande ambulansstation.

Det är viktigt att räddningstjänsten är kontinuerligt involverad i processen med tänkta placeringar för brandstationen samt att räddningstjänstens insatstid, och övriga förutsättningar, beaktas i utredningen inför dessa. Insatstiden är en viktig parameter i utredningen för att framförallt säkerställa att kommuninvånarna får räddningstjänstens hjälp så fort som möjligt vid en eventuell händelse men också för att säkerställa goda förutsättningar för byggnation inom kommunen där utrymning förlitar sig på räddningstjänstens stegutrustning. Räddningstjänsten har inte för avsikt att byta tänkt framtida placering utan att detta noga har utretts i alla perspektiv som krävs för att räddningstjänsten ska kunna utöva det uppdrag som åvilar räddningstjänsten.

I den fördjupade översiktsplanen finns ett antal utvecklingsområden, område 1 till och med område 18. I dessa utvecklingsområden beskrivs tänkt utveckling för området, bland annat gällande byggnation. Det finns ingen koppling till räddningstjänstens förmåga i respektive område som kan påverka hur området kan utvecklas eller vilket skydd mot olyckor som de som bor och vistas i området kan få från räddningstjänsten.

Det är lämpligt att räddningstjänsten förmåga beaktas när det gäller kommunen utveckling i flera perspektiv. Med rätt förmåga kan räddningstjänsten med sin stegutrustning utgöra alternativ utrymningsväg för ex. bostäder. Det är också viktigt att alla boende i kommunen har ett likvärdigt skydd mot olyckor enligt lag om skydd mot olyckor, vilket påverkas av hur snabbt hjälp från räddningstjänsten kan erhållas. En utveckling utan koppling till räddningstjänstens förmåga kan få konsekvensen att räddningstjänsten nuvarande brandstation och tänkta framtida placering av brandstation inte räcker till och att det i framtiden behövs fler än en brandstation, vilket medför en kostnad för kommunen som behöver beaktas.

Kommunens bemötande

Kommunen delar räddningstjänstens synpunkt att ett ökat invånarantal ökar sannolikheten för fler samtida olyckshändelser vilket kräver att räddningstjänstens verksamhet utökas. Kommunen delar även räddningstjänstens synpunkt att ett förändrat klimat som ger upphov till klimatrelaterade risker, såsom översvämning och skyfall, medför ökad belastning på räddningstjänstens verksamhet och ställer krav på den kommunala planeringen.

Kommunen har kompletterat planförslaget med ett avsnitt om räddningstjänst under huvudrubriken Miljö, hälsa och säkerhet i kapitel Värden och hänsyn. I detta avsnitt har kommunen utvecklat resonemang om insatstider och brandvatten, det ges en nulägesbeskrivning samt resonemang kring framtida behov.

I granskningshandlingen har det förtydligats att fastigheten för den tilltänkta nya lokaliseringen av brandstationen, KRONTORP 1:19, omfattas av en gällande detaljplan med byggrätt som medger räddningsstation och är därför inte utpekad i markanvändningskartan som endast visar ny markanvändning. Kommunen delar räddningstjänstens bedömning att det inför en flytt av brandstationen måste utredas så att den nya lokaliseringen är lämplig avseende exempelvis insatstid etcetera.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet i Mariestad tycker att förslaget på FÖP innebär att alltför stora ytor med skog och andra naturområden tas i anspråk för byggnation. Den miljökonsekvensbeskrivning som kommunen har låtit göra visar tydligt att den omfattande exploateringen av naturmark kommer att medföra stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald, rekreation och friluftsliv. I dagens situation med de mycket allvarliga lägen vi har vad gäller både biologisk mångfald och klimat, är det inte ansvarsfullt att planera på ett sådant sätt. Vi behöver tänka nytt och hållbart.

Miljökonsekvensbeskrivningen rekommenderar kommunen att minska markanspråket i den fortsatta bearbetningen av förslaget, t ex genom att ha mer yteffektiva bostäder. Alltså att bygga en större andel flerbostadshus i stället för villor. Det är något vi tycker låter värt att utforska. Det alternativa förslag på fördjupad översiktsplan ni redovisar, med en annan ratio mellan småhus och flerbostadshus, medför också att mycket mindre ytor tas i anspråk och de negativa konsekvenserna för biologisk mångfald, rekreation och friluftsliv minskar från

”stora” till ”måttliga”. Med ett innovativt och kreativt sätt att designa och bygga flerbostadshus med tillhörande gröna tak, gårdar med odlingslotter, cykelgarage, återbruksrum, lekplatser etc, kan vi göra det attraktivt för fler att välja det hållbara flerbostadshus-boendet.

Förslaget till fördjupad översiktsplan innehåller mycket svagare ställningstaganden gällande ekosystemtjänster än den Översiktsplan den kommer att ersätta (ÖP 2030). Den nuvarande Översiktsplanen innehåller en rad ställningstaganden om att förebygga förlust av ekosystemtjänster vid exploatering, och att ersätta dem när det inte går att undvika att de förstörs. Till exempel ställningstagandena: *”Med klimatanpassningsplanen som utgångspunkt ska planenbeten främja grönområden och ekosystemtjänster under utformningen av nya detaljplaner”* och *”När åkermark eller naturmark tas i anspråk för bebyggelseutveckling ska förlorade ekosystemtjänster ersättas”*.

I förslaget till FÖP står bara att man avser att *”skydda och bevara värdefulla naturmiljöer som har pekats ut i naturreservat, Natura 2000-områden samt i skyddsområden för biotoper”* och *”I planeringen ta särskild hänsyn till områden med höga naturvärden och hotade arter.”* Här finns en tydlig förändring från att se all mark med ekosystemtjänster som värdefull, till att bara se naturmarken med höga naturvärden och hotade arter som värdefull.

Det ställningstagande som kommer närmast att arbeta för ekosystemtjänster är *”Kommunen ska arbeta för att mildra konsekvenserna av värmeböljor genom att öka andelen vegetationsytor i staden”* Det är visserligen mycket bra, men ekosystemtjänsterna behövs för mer än att mildra värmeböljor. För att bygga en hållbar stad räcker det därför inte med att endast ta ställning för att ta vara på ekosystemtjänster i det enskilda syftet att motverka värmeböljors konsekvenser. Det som behövs är att skriva in att skadelindringshierarkin ska tillämpas vid planering och exploatering.

Vi konstaterar att förslaget till FÖP har utformats så att alla de nya 15 000 invånarna, och alla nya verksamheter, förväntas att bo och etablera sig i tätorten, och inget i kransorterna. Det är en utveckling som inte är sannolik. Ett antal av de 7000 bostäderna och av verksamheterna (skolor, särskilda boenden, företag etc) kommer sannolikt att vara i kransorterna eller utanför dem. Även detta är en omständighet som borde kunna göra att mindre ytor naturmark och åkermark planeras för att tas i anspråk i och runt tätorten.

Kommunens bemötande

I efterföljande planeringsarbete (slutligen vid detaljplaneläggning) och genomförande av den fördjupade översiktsplanen kommer markanspråket för exploatering att tydliggöras. Inom utvidgningsområdena kommer områden och strukturer för grön och blå infrastruktur ingå, detta föreslås studeras vidare i strukturplan/planprogram och de illustrationsskisser som ingår i planen redovisar tydligare markanspråk för exploatering än mark- och vattenanvändningskartan som använts som underlag för miljökonsekvensbeskrivningen. Kommunen delar uppfattningen att det är viktigt att effektivt utnyttja mark vid exploatering utifrån flera aspekter. Den fördjupade översiktsplanen exemplifierar att det är möjligt att arbeta med ekosystemtjänster inom ramen för skötselprogram.

Skadelindringshierarkin kan med fördel användas generellt vid planering och ska användas när särskilda skydd för naturvärden så som artskydd och biotopskydd förekommer. Detta preciseras inte i den fördjupade översiktsplanen.

Planen har tagit höjd för en befolkningsutveckling i enlighet med det beslutade målet om befolkningsutveckling till år 2040, detta utesluter inte att utveckling av bostäder och verksamheter med mera kan ske i andra delar av kommunen. I planen argumenteras och redovisas att förutsättningarna för utveckling och byggnation kommer klargöras i vidare arbeten och för att inte riskera att målen uppnås till följd av till exempel att vissa områden inte kommer bebyggas enligt planen har mer mark än vad som egentligen krävs pekats ut. Inriktningen för fördelning mellan flerbostadsbus och småbus har inte förändrats efter samrådet.

Centerpartiet

Centerpartiet anser att den framtagna fördjupade översiktsplanen är ett gediget och omfattande dokument som kommer att bli en bra grund för den framtida planeringen. Stadens förväntade stora expansion ställer stora krav på en klok planering för att bevara både småstadskänslan och naturvärden.

Vi väljer att i detta skede inte gå in i detalj på alla de olika delarna utan vill istället lyfta några övergripande områden att beakta:

- De stora negativa konsekvenserna för de areella näringarna (jord och skogsbruk) Vi inser att både jord och skogsbruksmark måste tas i anspråk för expansionen – men önskar att anspråken minimeras inte minst med tanke på skogens stora effekt som kolsänka och generationers skogsförvaltande.
- För en hållbar livsmiljö krävs närhet till skog och natur. Här ser vi speciellt två områden för bostadsbebyggelse i norr och i väster (Snapan öster om järnvägen och Lekevi- Leksberg – här måste naturliga naturstråk bevaras
- För den hållbara livsmiljön ser vi en fara i alltför stor industribebyggelse i ”Ullervadsskogen” Här bör en rejäl distans skapas från Moholmsvägen sett. Inte bara de två gröna stråk som markerats. Speciellt det syd-ostligaste markerade industriområdet kan ifrågasättas, området närmast E20 har troligen inte lika stor påverkan
- Vi efterlyser också en helhetsbeskrivning för hela Mariestads kommun då stor utvecklingspotential finns i kransorterna. En plan för både bostads och industribebyggelse i kransorterna krävs för en helhetsbild – alla de 7000 bostäderna och industrimarken måste inte ligga stadsnära.

Kommunens bemötande

Till granskningskedet har befintlig skogsmark som pekats ut för exploatering minskat genom att området närmst Rösslingen i område 3 utgått.

Kopplingar och stråk till bland annat Snapen och Leksbergs backe har utvecklats och tydliggjorts i utvecklingsstrategin till granskningsskedet.

Området benämnt "Ullervadsskogen" som föreslagits för exploatering har utgått/minskats.

Planen har kompletterats med en tydligare redovisning av staden i förhållande till övriga delar av kommunen inklusive kransorter och landsbygd. I kommande kommunövergripande översiktsplanering kommer redovisas möjligheter för bostadsbyggnation och industriområden inom hela kommunen.

Miljöpartiet

Bra att kommunen redan nu gör en viljeyttring hur och var kommunen tänker att en expansion av industrier och bostadsområden ska ske.

Många delar är föredömligt utredda men det saknas helhet då mycket om vatten och natur saknas.

Kommunen har antagit en Blågrön planering som inte har gett genomslag i dokumentet.

Vi i Miljöpartiet saknar **strategier för grönområden**, dagvattenplanering, trafik och hur kommunen ska hantera översvänningsrisker i ett förändrat klimat.

Kommunen bör kraftigt reducera planerad utbyggnad på åkermark och redan i detta dokument styra upp var det ska vara grönområden så att det inte blir upp till varje exploitör att i sitt tilldelade område optimera byggplaner utan att ha helheten som mål. De gröna ytorna upplevs av de flesta som ett stort värde för boende och företag. Helheten behöver ha en väktare som tillvaratar detta värde exempelvis en stadsarkitekt.

De gröna ytorna blir i framtiden också mycket viktigare för att dämpa extrema temperaturer. Tillgången på grönområden är också en viktig faktor för att öka attraktionen att leva och bosätta sig i tätorten.

Genom tätorten har vi ett blått band, ån Tidan där behöver även skapas två gröna stråk på vardera stranden som ger allmänheten tillträde.

Översvänningsrisker är ett hot som bör allvarligt beaktas vid planering det är bättre att alla ytor som identifieras med risk avsätts som gröna ytor. Det är bättre att arbeta med naturen än mot.

Ett samhälle där blåa och gröna stråk och korridorer finns är trivsamt att bo i och att flytta till.

Kommunens bemötande

Till granskningsskedet har redovisning av blå- och grönstruktur utvecklats. Programmet för blå- och grönstruktur har legat till grund för redovisningen av utvecklingsstrategi för blå- och grönstruktur och genom detta är kommunens bedömning att resultatet av programmet arbetats in i den fördjupade översiktsplanen.

I planen redovisas översiktliga inriktningar för strategier för grönområden, dagvatten, trafik, översvämning med mera men kommer behöva fördjupas i särskilda arbeten, dessa planeras genomföras efter planen antagits.

Kommunens inställning är att ianspråktagande av åkermark ska ske motiverat och utifrån de förutsättningar som lagstiftningen medger. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och inte kan tillgodoses på annan plats.

Krav på grönområden kan kommunen ställa på en exploatör i de fall när kommunen äger marken och ska upplåta eller sälja den till exploatören. Kommunen överläter inte till exploatören att avgöra omfattningen av grönområden och ansvarar alltså och beslutar om detaljplaner för i vilka detta regleras. Kommunen bedömer att ange placering, omfattning med mera av grönområden i den fördjupade översiktsplanen blir för detaljerat med hänsyn till planens detaljeringsnivå. Kommunen är av uppfattningen att utveckling av ny bebyggelse ska ske tillsammans med bevarande av grönområden samt tillskapande av nya gröna värden i områden som saknar detta idag, till exempel i omvandlingen av Katthavet.

Kommunen bedömer att Tidån har stor potential till att utvecklas för att öka allmänhetens tillgång till strandområdet. Arbete kommer fortsatt ske inom ramen för genomförande av planen.

Översvämning till följd av skyfall är en planeringsfråga som kommunen fortsatt hanterar i vidare planeringsarbeten.

Mariestads naturskyddsförening

Inledning

En översiktsplan är inte juridiskt bindande men den visar kommunens viljeyttring. Det förslag på fördjupad översiktsplan (FÖP) som är utställt saknar helhetstänk, då planen endast synliggör kommunens vilja till industriutbyggnad inklusive bostäder. Strategier för grönområden, kulturfunktioner och infrastruktur som trafik och dagvattenhantering saknas.

Tätortens naturliga anknytning till skogs- och jordbrukslandskapet går förlorad utan att det i planen framgår hur detta ska kunna kompenseras. I förordet till Program för blå och grön struktur för Mariestads kommun som Kommunfullmäktige antog 2023-09-25 skriver kommunstyrelsens ordförande att "syftet med planen är att dokumentera så att man ska kunna ta fram kompensationsytor vid etablering av verksamheter och bostäder. Detta ligger

till grund för den fördjupade översiktsplanen för Mariestads tätort och längre fram även för översiktsplanen för hela kommunen.”

I den fördjupade översiktsplanen saknar vi utrymme för kompensationsytor.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) listar upp en mängd negativa effekter som FÖP orsakar;

- Biologisk mångfald, livsmiljöer hotas
- De areella näringarna bla livsmedelsproduktionen påverkas negativt
- Andelen hårdgjorda ytor ökar på ett sätt som gör att dagvattenhanteringen kan komma att påverka livsmiljöerna i Tidån och Vänern
- Bebyggelse i områden som riskeras att översvämmas
- Mariestad kommer inte att leva upp till en mängd miljömål;
 - Begränsad klimatpåverkan
 - Ingen övergödning
 - Levande sjöar och vattendrag
 - Bara naturlig försurning
 - Myllrande våtmarker
 - God bebyggd miljö
 - Ett rikt odlingslandskap
 - Ett rikt växt- och djurliv
 - Levande skogar
- Kumulativa effekter, problem staplas på varandra.

Miljökonsekvensbeskrivningen föreslår att kommunen ska minska markanspråket och att man ska säkra naturområden som ska bevaras samt att man måste hantera översvämningsområden. Mariestads naturskyddsförening instämmer helt i detta.

Minskat markanspråk

MNF har gjort en jämförelse med Skövde för att undersöka hur mycket utbyggnad Mariestad tål, (bilaga 1-3). Konklusionen är att Mariestad saknar geografiska förutsättningar för den föreslagna utbyggnaden.

Mariestads naturskyddsförening anser att kommunen kraftigt behöver reducera utbyggnaden av nya ytkrävande villaområden och istället utveckla flerbostadsområden med höga kvalitéer på utemiljöer, det ska vara attraktivt att bo i dessa områden. Effektivisera mer i befintliga byggnader och bygg om tomma kontorslokaler till bostäder. Bygg mer i kransområdena, det kan stärka både kundunderlag till den lokala handeln och ge ett ökat elevunderlag till skolor. Satsa samtidigt på kollektivtrafiken.

Säkra naturområden

Utgångspunkten för en översiktsplan får ju inte bara vara att visa exploateringsområden. En lika viktig förutsättning måste vara att visa, motivera och säkra grönområden. Behovet av att behandla grönområdena är ju särskilt stort i en översiktsplan för en växande tätort.

Grönområden ska definitivt inte bara vara ytor, som råkar bli över vid en utbyggnad av tätorten. Planeringen måste vara medveten och väl underbyggd även beträffande grönområdena. Det gäller ju att verkligen slå vakt om och ta vara på de få områden i tätortens närhet, som ännu har kvar en levande natur och därmed också särskilda värden och utgör en värdefull tillgång för boende i tätorten. Vi ska värna gröna stråk och behålla den mångfald vi redan har. På det sättet kan också nödvändiga anspråk på nya konstlade grönområden undvikas och framtida miljörisiker och miljöskador förebyggas.

Översiktsplanen verkar bortse från grönområdenas mångfacetterade betydelse och ekologi. Grönområdenas betydelse kommer dessutom att förstärkas kraftigt i ett framtida klimat med högre temperaturer och allt större och ojämnare nederbörd. Från strikt ekologisk synpunkt är grönområdena viktiga för bland annat biologisk mångfald och som spridningskorridorer samt för utjämning av vattenflöden och därmed förebyggande av extrema vattenflöden. Från miljöskyddssynpunkt är grönområdena betydelsefulla också för dämpning av buller och luftföroreningar samt rening av grund- och ytvatten. Grönområdena som lätt tillgängliga ströv- och fritidsområden är av stor betydelse för tätortsbornas välbefinnande och hälsa. Naturområdena blir i framtiden också allt viktigare för att dämpa extrema temperaturer i närområdena. Tillgången på grönområden är dessutom en viktig faktor för att öka attraktionen att leva och bosätta sig i tätorten.

Med tanke på att kommunen beslutat om att 3-30-300-regeln ska gälla blir det svårt att se hur detta kommer att kunna uppnås. Framförallt gäller detta Grangärdet, Marieholm och Bråten/Lockerud som i Programmet för blå och grönstruktur hade många fastigheter som inte kunde nå 300 m gränsen och som nu förlorar flera närliggande skogsmarker.

Säkra naturområden – säkra stranden

Då den kommande utbyggnaden av tätorten antas bli mycket omfattande är det desto viktigare att skydda tätortens strandområden för rekreation. Skräckleparken

i Vänersborg är ett gott exempel på utformning av ett strandområde i omedelbart centrumläge. Här finns bad, park, café, småbåtshamn mm. Skräckleparken skulle kunna vara en förebild för utformningen av Katthavsviken. (bilaga 4-6)

Kreativ dagvattenhantering

Det är sedan några år olagligt att släppa ut dagvatten fritt i åar och vattendrag utan föregående rening. Dagvattenparker är den senaste "gröna" teknologin på området. Det kräver yta och bör därför framgå i FÖPen. Se lyckade exempel på vattenparker från bla Västerås, Enköping och Götene (bilaga 7-10).

Dessutom behöver kommunen avstå från att bygga i områden som riskerar översvämning! Spara naturområden, tätortsnära skogsområden, som kan hantera stora vattenmängder från skyfall och stora flöden, tex Ladukärrskogen och Lillängsskogen som kan hantera stora vattenmängder från skyfall och stora flöden (Läs Pilotstudien över naturbaserade lösningar i Biosfärområdet Kinnekulle-Vänerskärgården, feb 2023).

Design är osynligt

Begreppet myntades av den kände sociologen Lucius Burckhardt, som förklarade att orsaken till att ting ser ut som det gör, beror på att det är en rad "osynliga faktorer" som regler, ekonomiska förutsättningar, kultur, tradition mm som styr.

När man anlade Ladukärr i slutet av 1950/ början av 1960-talet sparade man en vackert rundad klipphäll med en trädunge runt om. Här anlades en liten stadsdelspark med lekplats. Den lilla parken är otroligt fin med sin skulpturala klippa och den fyller många funktioner och ekosystemtjänster i all sin anspråkslöshet (bilaga 11).

I och med miljonprogrammet på 1960-70-talet skedde ett organisatoriskt skifte i byggbranschen, entreprenörerna fick större makt och inflytande; byggtekniken förändrades mot allt mer industrialiserade och storskaliga metoder. Totalentreprenader blev allt vanligare och en del av denna utveckling.

Om man jämför bostadsområden som är byggda på 1940-50-talet med områden som är byggda efter 1970-talet kan man se att i senare områden ofta inte tagits hänsyn till vare sig terräng eller natur. Marken plansprängs för att underlätta byggnation, se Sjölyckan där all naturlig växlighet och markvariation med klippor är borta, bland annat försvann en geologiskt viktig strandlinje från istidens Storvänern och Högelidskolans pedagogiska skogsområde!

Kommunfullmäktige i Mariestad har nyligen antagit riktlinjer för markanvisningar. Kommunledningen har gjort bedömningen att utbyggnaden av Mariestad kommer att bli så omfattande att den egna förvaltningen inte hinner med allt som måste göras.

Markanvisningar med exploatörsdrivna planprocesser innebär att en exploatör tar på sig ansvaret att utveckla ett område och anlitar för detta ett konsultteam. Exploatören, inte kommunen, är uppdragsgivare för konsulterna! Konsulterna tar fram underlag för att först utveckla en detaljplan för området. Denna lämnas sedan över till kommunens planavdelning, som sköter det rent formella (planmonopolet). Sedan projekteras området i vanlig ordning.

Exploatörerna har inget samhällsansvar, som tex en kommun. Exploatören vill bygga rationellt och effektivt för att öka lönsamheten och begränsa kostnaderna. Många exploatörer är dessutom stora aktörer. Om ett område saknar tydliga mål hur det ska utvecklas, vad som ska bevaras osv så kommer det ej heller att fångas upp i en markanvisning.

Därför saknar ofta nyare bostadsområden samma omsorg i stadsplaneringen och anpassning efter befintlig natur som i tidigare byggda områden. Nyare områden i Mariestad har i bästa fall en av myndighetskrav påtvingad torrdamm för dagvatten.

- Kommunen behöver förtydliga reglerna för markanvisningar och plocka in begrepp som grönytefaktor, ekosystemtjänster.
- Kommunen behöver göra en kommunövergripande analys av alla grönområden som ska bevaras.
- Kommunen behöver ta ett förstärkt byggherreansvar för utformningen av nya områden.

FÖP behöver omfatta helheten och minimera exploateringen för miljös, klimatets, mångfaldens och det mänskliga välbefinnandets skull.

Kommunens bemötande

Kommunen vill erbjuda ett varierat och blandat bostadsutbud i staden och bedömer att boende i småhus är en mycket attraktiv boendeform varför ett ytanspråk som innefattar detta är motiverat.

I planens mark- och vattenanvändning redovisas endast ny användning vilket innebär att många av befintliga grönområden bevaras. Denna redovisning har kompletterats till granskningskedet.

Tillämpning av 3-30-300 genom analys och konsekvensbeskrivning kommer ske i vidare program- och detaljplanearbeten.

Hantering av dagvatten är en prioriterad planeringsfråga och kommer hanteras i vidare planeringsarbeten. I planering och byggande är det många intressen som ska samordnas och översvämningsrisker är en viktig fråga som kommunen arbetar med i dessa skeden. I första hand bör områden som riskerar att översvämmas undvikas men det kan också finnas motiv till att bebygga dessa områden och då behöver särskilda åtgärder vidtas som regleras i detaljplaner.

Så kallade exploatörsdrivna detaljplaner innebär att kommunen och exploatören/byggherren samarbetar i ett tidigt skede av utvecklingsprojekt som erfordrar detaljplaneläggning. Det är kommunen som ansvarar för detaljplaner enligt lagstiftningen. Kommunen har full bestämmanderätt i markanvisningar och kan ange förutsättningar för grönytefaktor och ekosystemtjänster med nuvarande riktlinjer. En övergripande analys av grönområden inom staden har gjorts i arbetet med program för blå- och grönstruktur. Kommunen har ansvar för detaljplaner i vilka utformningen av nya områden regleras.

Ellevio

Vi har tagit del av samrådshandlingarna angående den fördjupade översiktsplanen för Mariestads tätort med omnejd. Vi har regionnät som elförsörjer Mariestad med omnejd samt lokalnät inom delar av planområdet.

Frågor rörande elförsörjningen är en viktig del i en hållbar utveckling och därför är det viktigt att ledningar som överför energi från produktion till konsumtion skyddas och säkras. Elnätet är en möjliggörare för samhällets utveckling och energiomställningen. En viktig aspekt för att elförsörjningen ska vara hållbar är att den ska vara driftsäker. Vid inskränkning i vår eldistribution blir vårt samhälle mer sårbart och driftsäkerheten inte lika självklar, det är därför viktigt att våra regionnätsledningar skyddas i samhällsutvecklingen. Genom att hålla erforderliga avstånd till viktiga matande ledningar i samhällsplaneringen bidrar ni till att säkerheten för vårt nuvarande och framtida ökande kapacitetsbehov kan tillgodoses.

Av planbeskrivningen framgår att elförsörjningen sker genom tre regionnätsledningar. Det finns fem regionnätsledningar som är anslutna till en station inom planområdet i dagsläget.

Med anledning av industriutvecklingen som planeras i Korstorp har vi pågående projekt där vi har för avsikt att bygga fyra 130 kV-luftledningar samt en regionnätsstation. Projektet syftar till att elförsörja Korstorpsområdet med el och det kommer även att innebära inskränkning i det utpekade verksamhetsområdet som är en utökning av det befintliga Korstorps-område.

Eftersom Mariestad står inför en större utveckling kan det behöva byggas fler nya ledningar och stationer eller att befintliga ledningar och stationer byggs ut. Utvecklingen är under utredning där vi tillsammans med Vänerenergi behöver komma fram till en lämplig lösning. Det kan behövas ytterligare ledningar och stationer både i Leverstad och i Korstorp. Det är viktigt att planen inte begränsar vår möjlighet att bygga ut elnätet så att vi kan säkra elförsörjningen för framtida behov.

Det är viktigt att hänsyn tas till befintligt och tillkommande regionnät samt att erforderliga avstånd hålls till elnätet i samband med utvecklingen. Erforderliga avstånd behöver utredas i varje enskilt fall.

Planen innehåller ställningstaganden om placering och utformning kring utbyggnad av elnätet. Det framgår även att ledningar ska behålla minst sin nuvarande effekt. Det är viktigt att översiktsplanen inte begränsar Ellevio och/eller andra elnätsägare att utveckla elnätet i syfte att öka kapaciteten. Enligt prognoser kommer elförbrukningen hos befintliga kunder att öka markant de kommande åren och eftersom det finns ambitioner att utveckla genom att bygga nya bostäder och verksamheter i kommunen kommer effektbehovet att öka än mer.

Teknikval vid byggnation av regionnätsledningar (mark- eller luftledningar) är en större fråga än att göra ett ställningstagande i översiktsplanen. Att begränsa utbyggnadsmöjligheten till att bygga elnät längs befintlig infrastruktur eller genom att markförlägga ledningar kan innebära konsekvenser som försvårande, fördyrande, försenade byggprojekt som dessutom leder till försämrad driftsäkerhet.

Av planbeskrivningen bör det framgå att det finns två eldistributörer inom planområdet, Vänerenergi och Ellevio. Kommunen bör även komplettera planbeskrivningen med information om att det är viktigt att ha en tidig dialog med nätägaren inom respektive koncessionsområde vid planering av ny och ändrad markanvändning.

Det är viktigt att den aktör som planerar en energiintensiv verksamhet (både konsumtion och produktion) tar en tidig kontakt med oss eftersom utbyggnad av elnätet för att möjliggöra anslutning kan ta lång tid.

Det bör bland annat framgå att Ellevio är ägare till regionnätet in till Mariestad. Vidare bör det framgå att Ellevio är en viktig samrådspart dels när nya elintensiva verksamheter planeras och framför allt när nya områden planeras i närheten av befintliga ledningar.

Avstånd till våra ledningar och anläggningar behöver utredas i varje enskilt fall beroende på vilken typ av ledning eller station som berörs samt vilken åtgärd som planeras.

Vid detaljplanering och/eller prövning av bygglov/förhandsbesked bör tidig dialog inledas med Ellevio när åtgärd planeras inom:

- 50 meter från station
- 50 meter från enkel luftledning
- 100 meter om det är fler än en ledning som går parallellt
- Om åtgärden gäller höga föremål (exempelvis master) gäller 200 meter

Förändringar i regionnätet bör undvikas för att inte inverka negativt på driftsäkerheten och kapaciteten i elnätet. För att undersöka möjligheterna att förändra regionnätet krävs dialog. Förändring i regionnätet är förknippat med

långa och kostsamma processer. Eventuell ledningsflytt bekostas normalt av den exploatör som vill ha ledningen flyttad.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkter och information. Kommunen bedömer att utbyggnad av elnät och stationer är viktigt för att uppnå planens mål och att planen inte står i konflikt med detta. Förtydligande är gjort av vikten av tidig dialog med ledningsnätsägare. Kommunen emotser fortsatt samordning med Ellevio i fortsatt planering av regionnät och kommunen ska verka för möjligheten att öka kapaciteten i elnätet.

SGI

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig i ärendet. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Enligt 2 kap 5 § PBL ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion. Vidare ska kommunen enligt 3 kap 5 § p 4 i sin översiktsplan redovisa sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. På Boverkets webbsida kan du läsa mer om hur bedömningen av klimatrelaterade risker i översiktsplaneringen kan genomföras ¹.

Underlag:

1. Digital plankarta, <https://karta.mariestad.se/fop/index.html>
2. Miljökonsekvensbeskrivning
3. Fördjupad översiktsplan, Mariestad 2040

Bakgrund och förutsättningar

Geologiska och geotekniska förutsättningar i kommunen Topografin inom planområdet är relativt plan och enligt SGU:s jordartskarta består de ytliga jordlagren av sandig morän, berg samt större lerområden. Enligt statligt planeringsunderlag ² finns det områden inom kommunen med förutsättningar för skred i finkorniga jordarter, erosionsrisk längs med vattendrag samt förutsättningar för kvicklera.

SGI:s synpunkter

Redovisning av geologiska och geotekniska förutsättningar

SGI anser att en översiktsplan ska innehålla en översiktlig beskrivning både av geologiska förutsättningar inom kommunen samt en beskrivning av vilka geotekniska risker (ras, skred, erosion) som kan ha betydande inverkan på den strategiska planeringen. Kända riskområden bör redovisas i översiktsplanekartan.

Ras och skred i jord – Översiktsplanen bör kompletteras med en beskrivning av vad ras och skred är samt hur klimatförändringen kan komma att påverka risken. Den nuvarande beskrivningen är allt för snäv och fångar inte in hur förutsättningarna kan förändras/förvärras för kommunen i och med ökade flöden i vattendrag och höjda vattennivåer i Vänern. Det är särskilt viktigt att identifiera slänter med stor geografisk utsträckning där förutsättningar för låg stabilitet kan finnas, samt områden med förutsättningar för kvicklera. Kommunen bör även belysa områden som behöver skyddas mot översvämning och där skydden kan innebära att geotekniska risker skapas.

Erosion (vattendrag, sjöar) – Översiktsplanen bör kompletteras med en beskrivning av vad erosion innebär för mark och vattenanvändningen. Observera att förutsättningar för erosion skiljer sig åt mellan vattendrag och sjöar. Att redan i översiktsplanen redovisa områden med kända förutsättningar för erosion gör det lättare att anpassa ny bebyggelse efter de naturliga förhållandena.

Klimatförändring och tidsaspekter

Planera långsiktigt

Vid strategiska beslut om markanvändning vid översiktlig planering, måste markens lämplighet för avsett planändamål värderas utifrån livslängden hos bebyggelse, anläggningar etcetera. Förväntade effekter av ett förändrat klimat behöver således beaktas.

Klimatscenerierna indikerar att för de kommande 100 åren kan ökad nederbörd förväntas leda till ökade flöden och förhöjda nivåer i vattendrag och Vänern. Detta kan öka riskerna för ras, skred, stranderosion och översvämningar, vilket bör värderas vid bedömning av framtida markanvändning (för såväl befintlig som tillkommande bebyggelse). På Boverkets webbsida kan du läsa mer om klimataspekter och tidsperspektiv.

Konsekvenser av översvämningsskydd

Översvämningförebyggande åtgärder, till exempel uppfyllnader och vallar, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket måste beaktas. Detta gäller både befintlig och tillkommande bebyggelse. SGI noterar att det finns utpekade utvecklingsområden med förutsättningar för översvämningar.

Kommunens ställningstaganden

I sin översiktsplan behöver kommunen redovisa sitt ställningstagande för hur områden med kända eller potentiella stabilitetsproblem ska hanteras. Ställningstagandet bör omfatta både ny och befintlig bebyggelse men även

vegetation, parker och andra grönområden bör ingå. Observera att stabilitetsproblem också kan skapas genom exploatering och ändrad markanvändning.

SGI rekommenderar kommunen att komplettera sitt ställningstagande rörande geoteknisk säkerhet så att geotekniska säkerhetsfrågor fångas upp på ett tydligare sätt:

- Hur områden med lutande lösa jordarter (lera/silt) med förutsättningar för kvicklera ska hanteras i framtida plan- eller bygglovsärenden samt för befintlig bebyggelse, vegetation, parker och andra grönområden. Detta är extra viktigt vid slänter som vetter mot vattendrag,
- vilka områden som är prioriterade för skyddsåtgärder exempelvis erosionsskydd eller översvämningsskydd. Det ställningstagande om skyddszoner i form av växtlighet som lyfts på sidan 58 (om reducering av näringsämnen) bör även lyftas under ställningstagande för ras, skred och erosion.
- detaljplaner som kan behöva upphävas på grund av geotekniska risker,
- identifierade områden där det finns behov av att geotekniska frågor utreds i ett större geografiskt perspektiv exempelvis längs med Tidan och Vänerkusten,
- identifiera områden där de geotekniska säkerhetsfrågorna behöver utredas i ett landskapsperspektiv och där det därför är lämpligt att inleda med ett planprogram över ett större område än området för enskilda detaljplaner,
- identifiera områden med behov av en långsiktig handlingsplan för underhåll och kontroll av stabilitetshöjande anläggningar eller åtgärder,
- hur risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterad kan minska eller upphöra. Detta är särskilt viktigt att lyfta för områden där ny eller befintlig bebyggelse ligger inom områden med förutsättningar för översvämningar. Planeras översvämningsskydd behöver ställningstagandet lyfta kopplingen mellan skyddsåtgärder och markstabiliteten.

Avsikten med ett ställningstagande är att ange vad som ska utredas för att ha en beredskap för det i samband med detaljplaneläggning. Men också för att kunna undanta områden med svåra geotekniska förhållanden från exploatering. Det bör även framgå av översiktsplanen att det i samband med detaljplanering alltid ska utföras en geoteknisk bedömning, klimatförändringarnas effekter på markstabiliteten måste ingå i denna bedömning.

Rekommenderat planeringsunderlag

Det finns ett flertal statliga planeringsunderlag som kan vara värdefulla vid kommunens arbete med strategisk planering. Underlagen i kartvisningstjänsten 4 är ett bra verktyg för att identifiera områden med förutsättningar för ras, skred och erosion.

Geoteknisk säkerhet i kommunal planering

SGI har tagit fram en digital vägledning som stöd till kommunala planhandläggare. Vägledningen beskriver hur kommunen kan hantera geotekniska säkerhetsfrågor både på översiktsplanenivå och i efterföljande detaljplaner. Här finns även en sammanställning av relevant planeringsunderlag för respektive risktyp.

Vägledning ras, skred och erosion

SGI har i ett regeringsuppdrag om harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tillsammans med bl. a MSB och SGU tagit fram en Vägledning ras, skred och erosion. Underlagen finns åskådliggjorda i en kartvisningstjänst. Informationen är från geoteknisk synpunkt värdefull vid strategiska val av lämplig markanvändning. Med stöd av kartvisningstjänsten kan de geologiska och geotekniska förhållandena beskrivas översiktligt.

Mer detaljerade kartunderlag, MSB

Observera att det för delar av Tidån finns mer detaljerat kartunderlag 8 från MSB som avser befintlig bebyggelse vilket kommunen bör dra nytta av och ta upp i planen.

Detaljeringsnivån på statligt underlag

SGI anser även att kommunen i planbeskrivningen bör redogöra för vilken detaljeringsnivå det geotekniska underlaget har som använts i planprocessen samt vilka osäkerheter som kvarstår. Detta med anledning av att statligt planeringsunderlag oftast är mycket översiktliga och således inte redovisar förhållandena i detalj varken i skala eller detaljeringsnivå. Det innebär att det kan finnas andra områden med förutsättningar för ras, skred eller erosion. Alla planeringsunderlag finns inte tillgängliga för samtliga kommuner, kommunen behöver därför vara uppmärksam på vilka planeringsunderlag som finns att tillgå lokalt.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. I granskningshandlingen har förtydliganden gjorts avseende geologiska förutsättningar och geotekniska risker. Avsnittet erosion, ras och skred har bland annat utvecklats med översiktliga beskrivningar av geologiska förutsättningar inom planområdet. Detta har kompletterats av kartbilder som visar områden där förutsättningar för skred i finkorniga jordarter samt områden med förutsättningar för stranderosion finns. Resonemang har utvecklats kring markstabilitet i ett förändrat klimat samt förebyggande åtgärder för att minska risker för uppkomst av erosion, ras och skred. Vidare har planförslaget förtydligats genom att kommunen redovisar sin bedömning av risken för ras och skred inom planområdet och konsekvenser det kan medföra. Förtydliganden har gjorts kring hur de geotekniska frågorna ska hanteras i planarbeten, samt att kommunen har utvecklat sina ställningstaganden.

Inga ytterligare utredningar av exempelvis hur skador på den byggda miljön kan minska eller upphöra, identifiering av geotekniska säkerhetsfrågor att utreda ur ett landskapsperspektiv, analys av gällande detaljplaner som behöver upphävas på grund av geotekniska risker eller områden prioriterade för skyddsåtgärder har genomförts.

Mariestads friluftsklubb

Mariestads Friluftsklubb (MFK) motsätter sig fortsatt exploatering av Snapenskogen.

Förslaget omfattar bl.a. Tätortsområde norr för ca 3000 bostäder och avgränsas i väster av Sjölyckan, i norr av Kinnekullebanan, i öster av Torsövägen samt E20 och i söder av stadsdelen Krontorp.

Det innebär att del av Snapenskogen försvinner för evigt som tätortsnära naturmark för skolornas och idrottsföreningarnas verksamhet samt Mariestadsbornas rekreation och friluftsliv.

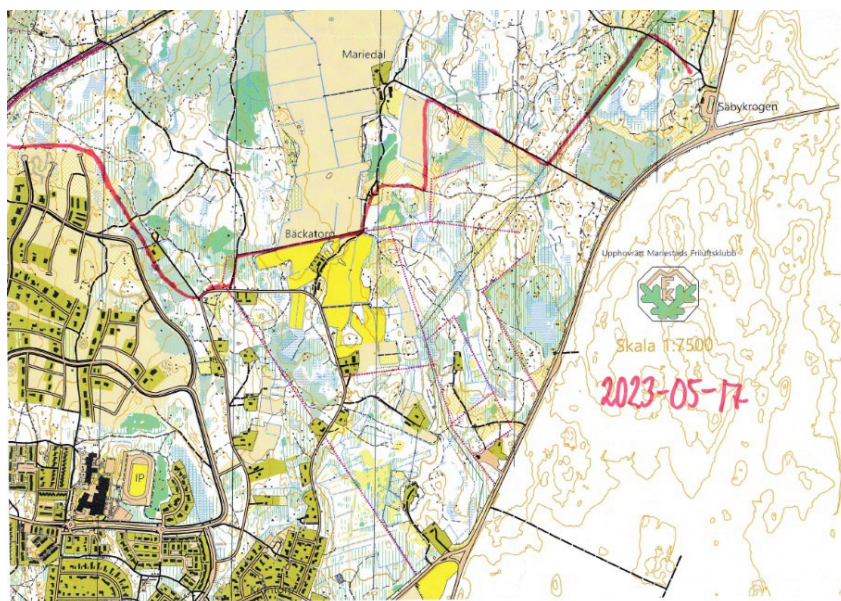
I programmet för blå och grönstruktur anges för Snapenskogen söder om järnvägen avseende rekreation och friluftsliv att området är ”Mycket viktigt” och är ett ”Större sammanhängande rekreativområde. Entréområde till Snapen. Sammanbinder Snapen med områden vid Sjölyckan och Högelid”. I antagen översiktsplan är området till stor del ”Utpekad som tätortsnära naturmark”.

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) som upprättats av Ekologigruppen till den fördjupade översiktsplanen (FÖP:en) konstateras att: ”Risk för stora negativa konsekvenser för

- rekreation och friluftsliv eftersom betydande arealer av rekreativa naturområden riskerar att påverkas,
- eftersom mycket stora arealer av naturmark föreslås kunna bebyggas vilket kan påverka naturvärden arters livsmiljöer och spridningssamband”.

Kulturmiljöutredningen till FÖP:en anger under konsekvenser ” Negativa konsekvenser bedöms sammantaget som märkbara – stora”. ”Odlingslandskapet knutet till torp och småställen över det stora området försvinner till stor del och får en annan karaktär vilket bedöms innebära stora negativa effekter för kulturmiljövärdena”.

Under upprättandet av program för blå- och grönstruktur hade MFK den 17 maj möte med kommunledningen genom Johan Abrahamsson och Henrik Andersson angående bevarandet av Snapenskogen som ett tätortsnära naturområde. För att tydliggöra aktuellt område och förhindra missförstånd ritades vid mötet in den begränsningslinje in som skulle gälla mellan Snapenskogen och framtida bebyggelse. Linjen redovisas på kartbilagorna (röd färg).

MFK har under våren som stöd för sitt ställningstagande ovan samlat in drygt 400 namnunderskrifter, vilka också överlämnats till kommunen.

Styrelsen noterar att gällande Drifts- och skötselavtal med kommunen innebär att MFK har rätt att utföra skötsel och underhåll av Snapens stigsystem inom kommunägd mark i Snapenskogen.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar föreningens ställningstagande om motsättning av exploatering inom området.

Kommunen bedömer att området behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan den nya markanvändningen och järnvägen ökats till 150 meter och i det nordvästra hörnet har ett mindre område tagits bort. I efterföljande arbete med detaljplaner och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare.

Program för blå- och grönstruktur utgör ett underlag i planeringen av staden och ger kunskap för avvägningar i de målkonflikter som uppstår i fysisk planering så som målet om att utveckla staden med fler bostäder, mark för verksamheter och industri respektive mål för natur och grönområden i staden.

Beslut i arbetet med den fördjupade översiktsplanen och därmed omfattningen och innehåll har fram till granskning fattats av kommunstyrelsens arbetsutskott.

Sjötorps samhällsförening

Vi har tagit del av "Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040", då förslaget enbart berör Mariestads tätort undrar vi när planerna för kommunens kransorter kommer. Människor har olika behov och alla kanske inte vill bo i stan, vi i Sjötorp har tidigare lämnat in förslag på mark som är lämplig för bebyggelse och ser fram emot att planerna snart kommer till stånd.

Kommunens bemötande

Kommunen planerar att påbörja arbetet med en ny kommunövergripande översiktsplan som omfattar hela kommunens geografiska yta efter det att det fördjupade översiktsplanen för Mariestad antagits.

Mariestads Enduroklubb

Vi påkallar samrådsmöte med ansvariga på Mariestads Kommun då vi nåtts av information på tips av en privatperson at kommunen planerar att belägga den mark vi arrenderar med industriområde enligt underlaget i FÖP 2040.

Vår förening har idag ca 100-talet aktiva medlemmar som kör Enduro, av dessa har vi en växande ungdomsgrupp där ca en fjärdedel är juniorer och knattar. Ungdomsantalet och dess markanta ökning senaste åren är en tydlig effekt av en strategi och fokuserat arbete från styrelse och föräldrar aktiva i klubben.

Klubben och branschen är just nu i en brytpunkt där fossilbränsle drivna fordon är på väg att fasas ut mot elektrifierade fordon inom en snar framtid. Mariestads Enduroklubb har varit lite av pionjärer och tidigt investerat i en liten el-hoj för att knattar skall få en möjlighet att prova på vår roliga sport.

Fler och fler tillverkare har nu el-fordon på väg fram för at möta den globala omställningen för ett mer hållbart samhälle. Detta är något vi som klubb fortsatt

vill medverka till och även fortsättningsvis kunna verka på den plats vi har till vårt förfogande.

Klubbens medlemmar har lagt tusentals ideella timmar för att etablera en enduroanläggning, vi återinvesterar årligen mycket pengar för att hålla anläggningen i skick, något vi gjort sedan klubben startades 1991.

Vår verksamhet bidrar till att skapa en meningsfull fritid och god motion för många Mariestadsbor men även också inkomster för stadens turismnäring vid våra tävlingar med flera hundra startande som bor och äter på stadens utbud av hotell och restauranger.

Konsekvensen för klubben blir ödesdiger om vi framöver står utan markarrendet och sannolikt måste avveckla föreningen då vi är för små för att för egen räkning söka område för att utöva vår sport.

Vilken tidshorisont har vi att förhålla oss till?

Om vi inte får vara kvar på samma plats, vad erbjuder kommunen då istället?

Kommunens bemötande

Kommunen har tidigare haft möten och dialog med Mariestads Enduroklubb om kommunens planer för utveckling av Sandbäcken som klubben använder för sin verksamhet idag. Vid denna tidpunkt var arbetet i uppstartsskede och kommunen informerade tidigt om att en detaljplan beslutats att ta fram för området. Klubbens rättighet att använda området är reglerat i ett nyttjanderättsavtal. Kommunen kommer inom ramen för pågående detaljplanearbete fortsatt informera och föra dialog med klubben om hur planerna påverkar verksamheten och nyttjanderätten. Eventuellt behov av ny plats för enduro kommer klargöras i det pågående detaljplanearbetet. Kommunen har inte i nuläget föreslagit någon ny plats.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende. Vi har i dagsläget inga anläggningar som berörs i det aktuella området och har därför inga synpunkter på rubricerad remiss. Däremot kan det finnas distributionsnätledning i närheten och nätägaren bör i så fall höras i samrådet.

Kommunens bemötande

Noteras.

Hotell Aqva

Här kommer ett Yttrande angående Mariestads nya fördjupade översiktsplan från Hotell Sjöstaden AB.

Då vi arbetar med Hållbarhetsfokus i företagandet, ser vi vikten av att trygga livet och förebygga allvarliga konsekvenser inför framtiden i Mariestad.

Vi ser att professionen från ekologer saknas i översiktsplanen. Detta faktum uttrycktes tydligt från Företagarfrukostens redovisning av planen 30/11, när undertecknad ställde frågan om hur många ekologer som varit delaktiga i planen?

Svaret var ”inga”. Alla närvarande 30/11 hörde detta.

Det är ytters allvarligt av en kommun att agera utifrån avsaknad av helhetsperspektivet. Det salutogena är nödvändigt.

Ett genomförande av planen kan inte göras om!

Vi hoppas innerligt att kommunen tar en vända till, där ekologer medverkar.

Det är både denna generation och framförallt nästa, vi gemensamt ska ge bästa förutsättningar till livet i Mariestad. Som planen är nu görs inte det .

Att markanvändningen måste minska är ju ett exempel där det istället för villor kan byggas ytterligare flerfamiljshus.

Yttrande:

Vi hänvisar till Miljökonsekvensbeskrivningen, FÖPen att grönytorner måste säkras, markanvändningen måste minskas och att vattnet (dagvatten och översvämningar) måste hanteras.

Kommunens bemötande

Kommunen har i arbetet med planen anlitat konsulter med ekologisk kompetens för framtagande av miljökonsekvensbeskrivning för planen.

Till granskningskedet har planen kompletterats med förtydligande och redovisning att befintliga grönområden som inte föreslås ges någon ny användning fortsatt kommer vara kvar som grönområden, detta illustreras med en ny karta som visar de inventerade och bedömda grönområdena från kommunens program för blå- och grönstruktur tillsammans med de grönområden som föreslås ges annan användning. Syftet med denna redovisning är att tydliggöra vilka grönområden och strukturer som kommer bevaras. I tätortsutvidgningsområdena norr och sydväst. Kommunen delar att hantering av dagvatten och översvämningar till följd av skyfall är viktiga områden att ha med i planeringen. Hantering av dagvatten och skyfall kommer fortsatt hanteras enligt bestämmelser och praxis i fortsatt planeringsarbeten.

Yttrande 1

Idag är västra stambanan i stort sett fullbokad, och ev. kan Kinnekulle banan avlasta trafiken i framtiden. Detta skulle innebära mycket trafik genom Mariestads centrum.

Mitt förslag är att redan nu lämna plats för ett ev. framtida järnvägsspår mellan Hassle (Hassle Säby) i norr, utmed E20, för att sedan koppla på nuvarande Kinnekulle bana i Hindsbergområdet i sydväst. Stationer (hållplatser) kunde vara vid norra resp. södra infarten till Mariestad. Detta innebär att farligt gods ej behöver transporteras genom Mariestads centrum, och underlätta för gods och persontrafik till o från batterifabriken. Det kan även underlätta för övriga verksamheter i Mariestad att lägga över transporter på järnväg

Kommunens bemötande

Kommunen noterar förslaget. Kommunen kommer inte att hantera frågan som kräver vidare utredning inom ramen för den fördjupade översiktsplanen och markanvändningen utmed E20 kvarstår från samrådsförslaget.

Yttrande 2

Några frågor som söker svar för att kunna tycka till och lämna önskade synpunkter på planförslaget FÖP Mariestad 2040.

Är i dag ägare av fastigheterna X (redigerat av kommunen) och har fått frågor från kommande yngre generation av släkten, som närt planer att framgent få ta över det gamla torpstället med ursprungsår 1854, för att kunna driva stället vidare med användande av marken på ett hållbart vis, med djur i den befintliga ladugården.

Min mormors föräldrar var skutskeppare och bröt mark samt uppförde 1854 - 6 byggnader på dåvarande stadsägorna 319, 759 och 318, bestående av stuga med stomme av liggande timmer, ekonomibyggnad med 1 rok - brygghus - vedbod och torrdass, ladugård inrymmande fåhus för 3-4 djur, mindre svinhus, hönshus och jordkällare.

Alla i dag i välbevarat skick utöver hönshuset som rivits.

Välbyggda stenmurar med en sammanlagd längd av ca 150 meter kringgårdar byggnationen och är i ursprungligt skick i dag vackert mossbeklädda. En unikt lagd mur tjänade som hägnad åt svinen. Ca 50 meter högkvalitativ stenmur revs och efterlämnar ett öppet sår i helheten mot Törnbergavägen när denna breddades och asfalterades någon gång på 60-70-talet.

Törnbergavägen var och är med sin förlängning ner till Rörvik och Snapen en grön betydelsefull väg från Krontorp/Högelid, som används av ett mycket stort antal oskyddade trafikanter såväl som flertalet skolor, och bör skyddas framdeles såsom Grön- och blåstrukturplanen visar.

Jag är således den fjärde släktgenerationen som i dag åtnjuter min tillvaro mitt i den livsviktiga biologiska mångfalden, och gör så på ett högst ansvarsfullt vis gentemot densamma med ett stort miljötänk.

När mina föräldrar som bodde halvårsvis i Törnberga, oroades av 'Förslag till dispositionsplan Högelid - Krontorp, planeringsläge januari 1980' presenterad av Mariestads kommuns planavdelning, skaffade jag fram planskissen, som endast resulterade i byggnation fram till 1990 av en mindre del, och av utbyggnad efter 1990 har ingen del hittills byggts.

Så vad skall jag svara yngre generationen på deras berättigade oro inför framtiden om vad som kommer kunna bli följden för Törnbergavägen, byggnader och mark på fastigheterna X (redigerat av kommunen) med de unika mycket vackra och vällagda stenmurarna.

Efter att ha tagit del av vad planförslaget förmedlar på ett förtjänstfullt sätt, är det ändå svårt att omfatta vad framtiden kan ha i sitt sköte.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkter och information. Kommunen planerar för stor tillväxt vilket förväntas medföra att mark inom och i anslutning till staden kommer bli attraktiv för utveckling. Den fördjupade översiktsplanen redovisar endast översiktligt kommunens önskade utveckling och i kommande planering kommer ytterligare kunskapsinhämtning och utredningar göras inför framtagande av mer konkreta förslag till utveckling.

Yttrande 3

Jag har ett förslag på att se över hamnområdets utveckling och expansion nu när befolkningen förväntas öka med 15000 invånare och låta det ingå i stadens nya nät av hur människor rör sig och umgås.

Mitt förslag är att flytta ut länsstyrelsens verksamhet ur byggnaden till tex sjukhuset, där flera lokaler står tomma. Riv Länsstyrelsen på hamngatan mot Fisketorget och bygg ut hamnens verksamheter med fler restauranger med uteserveringar och bodar. Denna plats skulle också binda samman centrum och esplanaden fint med hamnområdet. Det skulle också bli en mer attraktiv plats att mötas på för invånarna, gamla som nya.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar förslagen. När staden växer ställs det höga krav på stadens offentliga platser. Hamnen är dessutom en plats där många olika funktioner ska samverka; turismen, fritidsbåtsverksamheten räddningstjänst, sjöräddning med flera. Det pågår ett arbete att ta fram en utvecklingsplan för Mariestads hamnområde. Utvecklingsplanen ska ange huvudsaklig inriktning för utveckling av hamnens respektive områden, funktioner och samband. Detta är dock inte ett arbete som kommer att redovisas i den fördjupade översiktsplanen.

Yttrande 4

Båtuppställning

Trycket på det rörliga friluftslivet kommer att öka betydligt med en fördubbling av invånarantalet i kommunen. I översiktsplanen har redovisats hur grönstråk skall placeras och bindas samman. Ett område som kommer att öka är det som är knutet till Vänern. Alla aktiviteter som är knutna till vatten som badplatser, fiske, båtliv kommer att öka stort inte bara av en ökning av befolkningen i kommunen utan också av att närliggande kommuner kommer att få större befolkning på grund av den ökade industrialisering i Skaraborg. En annan faktor som ökar trycket på Vänern är att Mariestad profilerar sig som en sjöstad för att öka turismen. Vi ser hur turismen har ökat runt Vänern de senaste åren.

I översiktsplanen har det redovisats väldigt lite om båtlivet i Mariestad. Det som framgår är att det tillkommer hamnplatser vid Norra Katthavet. Det kommer också att försvinna båtuppställningsplatser när uppställningsplatser där båtar förvaras idag kommer att omvandlas till bostadsområde. Översiktsplanen talar om att förvaring av båtar skall ske vid Ekuddens båtgård som skall utvidgas. Detta har ju varit uppe som förslag tidigare men har fått avslag av Länsstyrelsen. Då turism och annan användning av hamnområdet kommer att ske finns inte det några möjligheter att där förvara båtar under vinterhalvåret.

Det kan konstateras att båtarna över tid har blivit större och dyrare samt utrustas med mer utrustning. Tidigare förvarades de flesta båtar på hamnplanen under vintern täckta med en presenning. Idag står väldigt många båtar inomhus hos olika uthyrare av lokaler samt hos olika företag som bedriver professionell varvsverksamhet i Mariestad. Flera av dessa platser kommer att försvinna då en omvandling av dessa områden kommer att ske. Idag transporteras många båtar genom centrum till uppställningsplatser i industriområden i stadens utkanter. Med ett ökat antal båtar i framtiden samt att många uppställningsplatser nära hamnen kommer att konverteras till bostäder så kommer trafiken genom centrum öka betydligt.

I den nya översiktsplanen borde det finnas en tanke på hur detta skall hanteras i framtiden.

Förslag på lösning av uppställningsproblemet av båtar vintertid

Det borde avsättas ett område för framtida båtförvaring vintertid för både privat bruk och för professionell verksamhet där även service av båtar kan ske. Ett sådant område är Sjögärde väster om Hassle Säby gård. Platsen ligger utmed Torsövägen och är lätt att nå med bil och allmänna kommunikationer samt ligger inom cykelavstånd från norra delarna av Mariestad. Sjögärden är det djupt vatten till strax utanför land. Området behöver höjas vilket skulle lämpa sig att ta emot massor från framtida exploateringsområden i Mariestad. Anläggningen skulle vara för sjösättning och upptagning av båtar inte någon förvaring av båtar i vatten under sommartid. En sådan lösning skulle begränsa kostnaderna för en hamnanläggning. Området kommer att vara lämpligt att bygga olika typer av båtförvaringsbyggnader typ Trollhättans båtgård vid Stallbackabron. Detta förslag frigör ytor i hamnen samt att en avveckling av Ekuddens båtuppställning kan ske och det området kan utvecklas mer åt turismen i framtiden.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna och förslag. Båtlivet är en viktig kvalitet i Mariestad. Hantering av båtuppställningsplatser bör enligt kommunen inte hanteras inom ramen för den fördjupade översiktsplanen utan i ett särskilt ärende.

Yttrande 5

När ni bygger nya och i befintliga områden önskar jag att ni behåller träd emellan husen och även på de olika tomterna som blir. Ta bara bort de träd som behövs tas ner för att få plats med hus, garage etc samt att det blir en mer hållbar omgivning. Det tar tid för träd att växa upp, så ta hjälp av olika professioner för att göra tomterna så attraktiva som möjligt när det gäller trädgården.

Behåll stadskärnan, - viktigt att den blir kvar. Även så parker och grönområden, så att det gröna områden lite överallt i Mariestad.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen delar uppfattningen att där det bedöms lämpligt och möjligt att genomföra, bör befintlig vegetation och uppvuxna träd bevaras framför nyplantering.

Stadskärnan tolkas av kommunen som det område som benämns Centrala staden (område 5) i fördjupad översiktsplan Mariestad 2040. I detta område finns ett mindre område utpekad i markanvändningskartan för ny markanvändning. Det gäller byggnation på fastigheten Renen 13 där brandstationen är lokaliserad idag. I övrigt föreslås inga större förändringar av stadskärnan och inga parker i den centrala staden anses exploateras. Hela Mariestads stadskärna omfattas av riksintresse för kulturmiljövården vilket stärker skyddet av nuvarande karaktär och värden.

Markanvändningskartan redovisar tre områden i stadskärnan där det finns outnyttjade byggrätter. Det innebär att det finns ytor där gällande detaljplaner möjliggör byggnation men som inte genomförts.

Yttrande 6

En viktig del i att göra en kommun attraktiv för boende är möjligheten till friluftsliv nära tätorten.

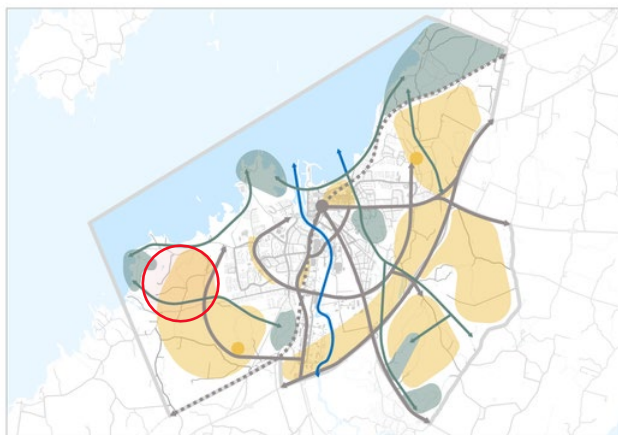
Området mellan Västra skogen (se markering med röd cirkel på karta) och Golfbanan är en unik tätortsnära skog med motionsspår som många Mariestadsbor nyttjar för friluftaktiviteter. Det var en starkt bidragande orsak till att undertecknad bosatte sig i kommunen för några år sen.

- Tillgängligheten till området har redan begränsats i flera omgångar:

- Etableringen av Golfbanan har delvis begränsat allmänhetens tillgång till området.
- Skapandet av Sandvikens naturreservat har visserligen på ett sätt säkrat tillgång till naturen, men området är trots allt ganska litet, och det är förbjudet att cykla, rida eller ha sin hund okopplad i reservatet.
- Kriminalvårdens etablering har redan kraftigt minskad skogsytan.
- Det finns redan en pågående detaljplanering ” Del av Marieholm 1:10 och 1:13” som även den kommer att minska allmänhetens tillgång till området.

Det är också värt att notera att en stor del av området är mossmark, så att även om man skulle lämna ett grönt stråk mellan ett eventuellt nytt bostadsområde och t.ex. Golfbanan så är det inget som kommer att vara så tillgängligt.

Jag vill därför föreslå att det markerade området undantas från mer bostadsplanering.

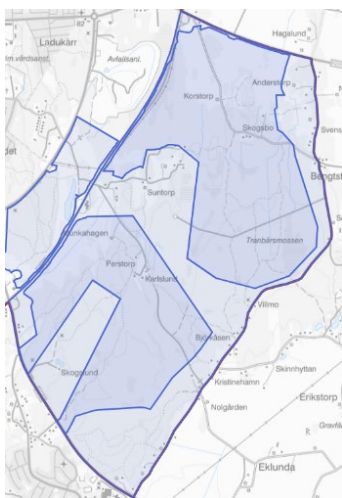
Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna och förslaget. Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. Vissa minskningar har gjorts av omfattningen av ny markanvändning men inte inom det föreslagna området. I efterföljande arbete med detaljplan och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare utifrån mer detaljerade underökningar av respektive område samt även utvecklas utefter principen 3-30-300.

Yttrande 7

Område 3

Tätortsutvidgning öster s. 86-87. Enligt figur 1.

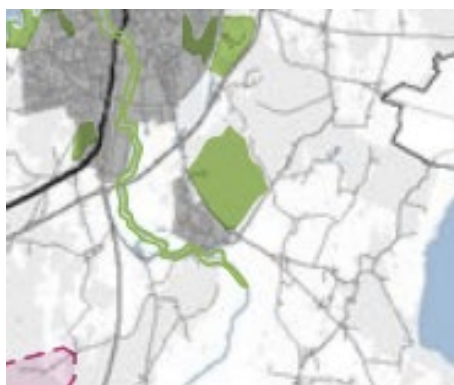

Figur 1.

Från planen 2030: s.174:

"Många av de skogliga natur- och kulturvärdena i Mariestad är kopplade till platser med någon form av områdesskydd. Tätortsnära skogar är starkt kopplade till sociala värden så som rekreation och friluftsliv. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det också viktigt att inte försvåra möjligheten till ett rationellt skogsbruk. Fler och fler produkter baserat på fossila bränslen ersätts idag med produkter från skogen, så som plaster och kläder. Växande skog fyller även en viktig funktion som kolsänka och är viktig ur ett klimatperspektiv."

Figur 2: s. 146 Karta som visar området i Ullervad skogen mellan väg 201 och järnvägen som "Tätortsnära naturmark"

Från planen 2040: s.86-87:

I Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040 är den planlagda exploateringen av skogsområdet söder om järnvägen enligt figur 1 olyckligt av flera orsaker.

Misstaget att placera en skrotfirma i Ullervad inger inte förtroende från oss i Ullervad till att skogsområdet norr om väg 201 som kommande industriområde,

skall kunna föra något bra med sig. Det är illa nog att myndigheterna har tillåtits en verksamhet som i den grad stör omgivningarna så nära ett större villasamhälle.

De i plan 2040 kvarvarande skogskorridorerna är för smala för att kunna ge en upplevelse av ett skogsområde med möjlighet att uppsöka lugn och ro både för människor, vilt och fåglar. Dessutom ligger dessa skogskorridorer huvudsakligen längs vägar och byggnader och kommer inte ge den känsla av skog som besökare eftertraktar. Skogsbruk kommer knappast kunna bedrivas, det blir naturvård utan möjlighet för nämnvärda inkomster från skogsbruket till att finansiera naturvården.

Det utpekade industriområdet söder om Russlingens skogsbilväg bör tas bort då det dels omfattar naturområdet Tranebärs mossen som är skyddsvärt och dels utgör en viktig bred korridor som förbinder Ullervadskogen med skogsområdet på östra sidan av Bengtsforsvägen. Denna korridor är en viktig faunaövergång som förbinder Ullervadskogen med de större skogsområdena mot öster och norrut.

Ett större sammanhängande skogsområde mot sydöst kommer däremot ge både Ullervad- och Mariestadsborna tillgång till ett ströv- och naturområde värt namnet och på bättre vis tillgodose skogsbrukets behov.

Det är värt att lägga märke till, att det inom betydande delar av det södra rödmarkerade området i figur 3 så består det av hållmarker, tvära, höga bergsryggar och våtområden mellan dessa, som har stora skönhetsvärden och som är svårtillgängliga och knappast användbara till byggnation.

När det gäller de två in- och utfarter till det nya industriområdet till väg 201 så vill den nuvarande utformningen i planen påverka Ullervad med trafikbuller med tung trafik - särskilt från den sydöstra in- och utfarten.

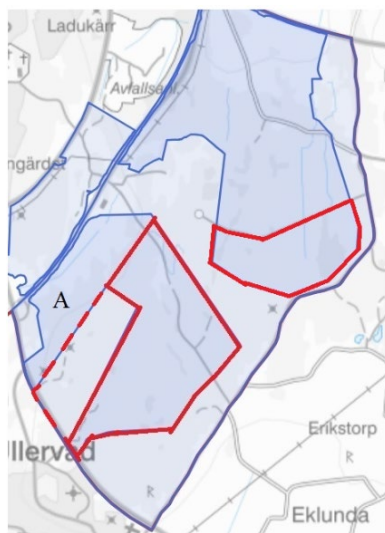
Ullervadskogen är redan inhägnad från Sandbäcken i sydväst och upp längs E20 till väg 202. Industriområden blir oftast också inhägnade vilket kommer ha en stor påverkan på faunans möjlighet att röra sig fritt i Ullervadskogen. Det är viktigt att vi behåller ett så stort samlat skogsområde som möjligt och att det förblir så öppet som möjligt mot öster.

Förslag:

Ta bort de två industriområdena som är rödmarkerade i figur 3 från området i översiktsplanen 2040. Tillsammans med det röd streckade området fås ett sammanhängande stort skogsområde.

- Friluftsområdet kvarstår för de närboende - ett tusental personer i Ullervad med omnejd.
- Ett sammanhängande naturområde med berg, hållmarker, våtområden och stigar.
- Ett område stort nog att viltet kan fly undan till lugnare områden och fåglar häcka i lugn och ro.

- Ett område som fortfarande har förbindelse till angränsande skogsområde i öster
- Ett område där skogsbruk fortfarande kan bedrivas.
- Område A på figur 3 - In- och utfart mot söder till väg 201 och i norr till viadukt över E20.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Efter samrådet har det sydöstra området i tätortsutvidningsområde Öst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde norr om Ullervad. Området i norr bedöms behövas för att uppnå översiktsplanens mål och är oförändrat i planförslaget.

Yttrande 8

Jag önskar att man tar hänsyn till skogs o naturområdes värde inte bara för naturens skull utan oxå för den psykiska hälsan hos oss invånare. Så nära tillgång till natur är mkt viktigt då närvaro i naturen både förbygger o är läkande för psykisk ohälsa. Även få in växtlighet i de centrala delarna o i bostadsområden för trivsel o göra det mer attraktivt på bostadsmarknaden. Hjo har vunnit pris för sin stadspark, hämta inspiration från dem. Bra med industrier nära e20 där ingen ändå vill bo, då man störs av trafiken.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. När staden och invånarantalet växer behöver stadens parker också utvecklas för att möta behovet av attraktiva offentliga platser. I den kommande mer detaljerade planeringen av staden kommer grönstruktur ingå som en viktig del. Kommunen har även beslutat att tillämpa principen 3-30-300 som ska tillämpas i det efterföljande arbetet med stadens utveckling. Det är ett konkret planeringsverktyg som vägleder kommunen i hur det grundläggande behovet av grönska ska tillgodoses. Detta är ett planeringsverktyg som kan användas både vid planering för nybyggnation och för att upptäcka brister på grönska i befintliga bebyggelseområden. Principen bygger på tre riktvärden; alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, att varje område ska ha minst 30 procents trädkrontäckningsgrad och att alla bostäder ska ha högst 300 meter till närmaste park eller grönområde.

Yttrande 9

Lägg batterifabrikens processvattenledning utmed järnvägen. Runda Mariedal ut mot E20. Därefter utmed E20 mot batterifabriken.

Ledningen stör inte framtida bebyggelse. Samt kommunen äger marken.

Förslag markerade med gröna linjer i kartan

Kommunens bemötande

Kommunen noterar förslaget. Placeringen av ledningen hanteras inom ramen för miljötillståndet för battericellsfabriken, läget bestäms inte av den fördjupade översiktsplanen.

Yttrande 10

Sedan 2010 är vi en del av Unescos Biosfärområden. Det finns bara sju Biosfärområden i Sverige, vi är ett av dem, Vänerskärsgården, därför att vi är ett område med höga natur- och kulturvärden. Det innebär att vi är utnämnda av Unesco till ett **av världens modellområden för hållbar utveckling**. Låt oss inspireras av det.

Snäpenområdet är definitivt en del av dessa höga naturvärden och då är det inte bara området norr om järnvägen, som benämns Snäpen. Även skogen söder om Kinnekullejärnvägen är ett stort, välbesökt och omtyckt rekreativområde med promenadvägar och stigar. Det området kallas nu i översiktsplanen för Tätortsområde norr. Detta område knyter an till området norr om järnvägen via två järnvägsövergångar och även till Sjölyckan-området och utgör det närmaste och viktigaste skogs- och friluftsområdet för de boende på Sjölyckan. Det skogsområdet, mellan Sjölyckan och ”andra järnvägsövergången” bör få bevaras i sin helhet. Det är en fin ”gammelskog”, är tillräckligt stort för att upplevas som en skog, kan ”svälja” den stora befolkningsgrupp som kommer att finnas på båda sidor om den, Sjölyckan och det nya området öster om. Gröna stråk är bra, men som MKB påpekar, det gäller att de blir tillräckligt breda, väl genomtänkta och genomförda. Att behålla det skogsområde vi talar om här skulle ha ett stort värde, ekologiskt, rekreativmässigt, när det gäller biologisk mångfald och på många andra sätt. Inte minst känslomässigt för en stor grupp människor.

Från Agenda 2030: Några kommunala mål är:

”Kommunen använder egen mark för att stärka ekosystemtjänster och biologisk mångfald”.

”Kommunen ger möjligheter till god hälsa hos invånarna genom trygga miljöer och närhet till rekreation”.

Längre österut, från ”andra järnvägsövergången”, tar jordbruksmark vid och även en del skogsområden. Dessa är inte lika frekventerade, förutom längs gång- och cykelbanan längs järnvägen, området har inte samma ”Snäpenkaraktär” och skulle inte röra upp känslorna lika mycket som om ”gammelskogen” skulle huggas ner.

Kommunen talar om att ha en visionär målsättning. Här finns då en spännande utmaning. Applicera det visionära på de kommande bostadsområdena. Låt byggandet genomsyras av tankar kring hållbar utveckling, bevarande av viktiga naturvärden, biologisk mångfald, skapande av rekreativområden osv. Områdena skulle kunna bli som ekobyar, föredömen i hur man kan bygga modernt och samtidigt ekosmart. Satsa på att spara en så stor del som möjligt av naturen omkring, i form av gamla träd och träd i olika åldrar, kanske en våtmark för några grodor och salamandrar som förskolorna kan utforska, några snåriga buskage för småfåglarna att gömma sig i, några gräsmarker anlagda enkom för att befrämja för bin, fjärilar och humlor osv. Det finns en mängd åtgärder som kan göras för att befrämja biologisk mångfald och naturnära upplevelser. ”Vi skapar drömlägen tillsammans”.

Vill avslutningsvis citera MKB, miljökonsekvensberedningen som säger: *Den markanvändning som föreslås i den fördjupade översiktsplanen bedöms medföra stora negativa konsekvenser för areella näringar och biologisk mångfald...*

Planen riskerar även att påverka ekologiska spridningssamband... Sammanhängande grönkorridorer är bra, om de blir tillräckligt breda, väl genomtänkta och genomförda.

Planförslaget: Risk för stora negativa konsekvenser för rekreation och friluftsliv eftersom betydande arealer av rekreativa naturområden riskerar att påverkas.

Mariestad kommer att växa snabbt de kommande åren. Vi vill se ett Mariestad som växer både snabbt och föredömligt ekologiskt. Det är *vårt* drömscenario.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan den nya markanvändningen och järnvägen ökas något och i det nordvästra hörnet har ett mindre område tagits bort. I efterföljande arbete med detaljplaner och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare.

Yttrande 11

Att göra industrimark utav Ullevadskogen vore djupt olyckligt av många anledningar.

Här har vi bedrivit skogsbruk i flera hundratals år och gjort det på ett sådant sätt att vi har bevarat naturen i skogen och bergsryggarnas fina och sällsynta mossor samt tagit hänsyn till våtmarkerna där i mellan och till all annan anmärkningsvärda fauna och dess alla arter som behöver lång kontinuitet och varsamt brukande.

Vi har även brukat skogen i symbios med viltet där dom fått lugn och ro att leva i och faktiskt kunna dra sig undan i nästan obesökta områden. Fåglar och insekter har också gott om utrymme.

På senare år har vi dessutom bedrivit modernt skogsbruket med extra tyng på miljötänk och har fått förhålla oss till många regler som ska gynna miljön, arter, insekter och djur.

Vi markägare kan också få rekreation i vår skog, som vi frikostigt varit noga med att dela med oss utav, till bland annat jägare, allmänheten, kommunen (elljusspår), hundföreningar och skolan.

Många utav oss som äger skogen har gjort det i många generationer och skogen för oss har ett viktigt ekonomiskt värde och tillskott till våra företag, men har också ett affektionsvärde som inte är mätbart. En känsla för ett nedärvt arv som vi fått från våra föräldrar och vill ge våra barn.

Skogsbruket vi markägare bedriver i Ullervadskogen är oerhört viktigt för naturen. Med dess sätt att kolsänka. Och alla dess produkter så som korslimmat trä som i mycket kan ersätta betongen, kläder, bränsle, plast och virke. Ska vi få ett fossilfritt samhälle så behöver vi vara rädda om vår skogsproduktion. Och speciellt på sådana här ställen som i Ullervadskogen där småskalig skogsproduktion bedrivs.

Att man på kommunens rum sitter och planerar för framtiden är ju helt i sin ordning. Men att man gör det på någon annans mark utan att informera detta till de berörda markägarna är för mig helt horribelt. Att få del av det i lokaltidningen och få en blänkare på Facebook är än mer anmärkningsbart.

Själv har vi suttit bonde (Som det kallas i kyrkoböckerna) på Brogården i över fyra hundra år. Skogen har för mig och mitt företag en viktig roll och har varit ett tillskott i svåra tider. Vi har hela tiden haft miljön i fokus.

Det är flera generationer arbete och planering för att just min gård ser ut som den gör. Jag bedriver också mångårig strategi för att få skogen att växa och har gjort dyrbara insatser som jag i bästa fall får utdelning utav när jag är en gammal man. Men som i de flesta fall mina barn får glädje av.

Även vårt kommande arvskifte som en dag kommer har vi olika lösningar som innefattar vår skog.

Allt detta, med ett par penndrag, tar ni bort mina förfäder, mitt och mina barn planering och slit. Detta utan att informera oss i tid. Ynkligt!

I nästan en halvs mansålder hade jag kunnat göra massa andra val som hade gynnat mig om man nu ska skövla skogen för industrimark.

Jag med fler emotsätter oss översiktsplanen anträffande Ullervad skogen. Skogen norr om Ullervad är unik och sällsynt med sin blandande kompost med produktionsskog som lever i symbios med alla viktiga naturvärdena.

Var rädd om den.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Efter samrådet har det sydöstra området i tätortsutvidningsområde Öst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde norr om Ullervad.

Yttrande 12

I Program för blå och grönstruktur utpekas Ladukärrskogen som ett grönt stråk för rekreation och även som ett grönt stråk för växt- och djurliv och det beskrivs som viktigt för hotade arter och som viktigt för friluftslivet. I Föp beskrivs planer för tätortsutvidgning norr där det i illustrationsplan för markanvändning (s.78) beskrivs flera grönstråk i planerad bostadsbebyggelse och lokalt centrum. I Föp s.32 återfinns inte grönstråket genom Ladukärrskogen (som syns tydligt i Program för blå och grönstruktur s.25). Med tanke på att det planeras grönstråk inom tätortsutvidgning norr skulle det vara bra att knyta samman dessa med Ladukärrskogen som del av ett större grönstråk så som beskrivs i grönplanen ("Ingår i grönt stråk längs tätortens östra sida, tillsammans med Grangärdesskogen. Kopplar ihop Högelid och Krontorp med stadskärnan via Lillängsskogen och Johannesberg" bilaga 2 s.32). Att fullfölja detaljplanen för Del av Ladukärr 2:1 m. f. och etablera verksamhet enligt detaljplanen vore inte bra för grönstrukturen i den norra delen av Mariestad.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Program för blå- och grönstruktur utgör ett underlag i planeringen av staden och ger kunskap för avvägningar i de målkonflikter som uppstår i fysisk planering så som målet om att utveckla staden med fler bostäder, mark för verksamheter och industri respektive mål för natur och grönområden i staden.

Efter samråd har utvecklingsstrategikartan utvecklas med bland annat fler grönstråk.

Yttrande 13

Kort historik:

1. Mark- och miljööverdomstolen har i beslut P 3718-17 2018-04-17 stoppat kommunens planer på att exploatera Västra Ekudden, med hänvisning till att skäl saknas för att upphäva strandskyddet.
2. 2021 07 13 lämnade vi in ett Samrådsyttrande angående Mariestads kommuns samrådshandling för Västar Ekudden daterad maj 2021. Vi har inte fått någon respons från kommunen.
3. Vi hänvisar på nytt till innehållet i vårt Samrådsyttrande för detaljplan Västra Ekudden från 2021 07 13 (Bilaga 1), med nedanstående synpunkter som tillägg.

Nya synpunkter:

- Vi ifrågasätter varför kommunen åter lägger en plan inom strandskyddat område. Vi påminner om Mark- och Miljööverdomstolens avslag 2018 eftersom förutsättningar för att upphäva strandskyddet inte har förändrats.

- Artskyddet väger tungt och praxis har skärpts under senare tid. Området innehåller ett mycket rikt djurliv, inklusive arter som är strikt skyddade enligt artskyddsförordningen.
- Folkhälsan vinner på att bevara stadsnära skog och natur som är lätt tillgänglig för invånarna. Nya forskningsrön understryker naturens positiva inverkan på människors välbefinnande, och vikten av att bevara stadsnära natur för en hållbar stadsutveckling. Se exempel nedan:
 - Friluftslivets betydelse för människors hälsa och välbefinnande - Kartläggning av översikter, Folkhälsomyndigheten 4 mars 2022
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/a4471f17f556449c897a8d54d1de08a5/friluftslivet-betydelse-manniskors-halsa-valbefinnande-18062-webb.pdf>
 - Forskningsresultat från Chalmers Tekniska Högskola Arkitektur & Samhällsbyggnadsteknik, angående hur negativa effekter av förtätning förbises i stadsplanering:
 - <https://www.chalmers.se/aktuellt/nyheter/ace-negativa-effekter-av-fortatning-forbises-i-stadsplanering/>
 - <https://research.chalmers.se/publication/521236>
 - <http://doi.org/10.5334/bc.125>
- Belastningen på, och betydelsen av, det berörda naturområdet har ökat och kommer att öka till följd av de nya hyreshusen utefter Lockerudsvägen (både det snart färdiga och de ännu större planerade). Kriminalvårdens expansion har dessutom medfört att en stor del av den nära skogen försvunnit. Det blir allt längre till rekreationsområden för boende i området.

Vi förutsätter att kommunen tar till sig ovanstående synpunkter samt innehållet i Bilaga 1 (Samrådsyttrande, Detaljplan Västra Ekudden).

Kommunens bemötande

Kommunens beslut att anta detaljplan för Västra Ekudden har upphävts av Mark- och miljödomstolen genom beslut 2018-04-17. Av vad som framgår i domskälet är kommunens bedömning och analys att domstolen bedömt att kommunen inte i tillräcklig omfattning utrett lokaliseringen av ny bostadsbebyggelse med hänsyn till områdets förutsättningar (strandskydd) och att den fördjupade översiktsplanen för Mariestad från 2013 inte utgjort tillräckligt underlag för motiv till upphävande av strandskydd. Kommunens bedömning är således att den huvudsakliga anmärkningen i ärendet är brist på redovisning av utredningsunderlag och inte att det nödvändigtvis skulle saknas möjlighet att få strandskydd upphävt om dessa utredningsunderlag fanns i ärendet. Mot bakgrund av domstolens beslut och att kommunen fortsatt gör bedömningen att området är attraktivt och lämpligt för nya bostäder har kommunen gjort om detaljplaneprocessen och tagit fram ett utredningsunderlag som ska uppfylla lagstiftningens krav. Ett nytt förslag till detaljplan var föremål för samråd under sommaren 2021 och bearbetas av kommunen inför granskning som ska ske innan planen antas. De synpunkter som framförts under samrådet av detaljplanen sammanställs i en samrådsredogörelse och kommer presenteras i samband med att kommunen gör detaljplanen tillgänglig för granskning. Kommunen kommer informera de som lämnat synpunkter under samrådet när planen finns tillgänglig för granskning inklusive hur de synpunkter som framförts omhändertagits.

Samrådsyttrande från 2021-07-13 kommer hanteras i det pågående detaljplaneärendet såsom hänvisas ovan.

Kommunens bedömning är så som också anges ovan att området Västra Ekudden (8c i samrådshandlingen) är attraktivt och lämpligt för ny villabebyggelse.

Hantering av skyddade arter inom området kommer hanteras inom det pågående detaljplaneärendet. Planering och utveckling är en avvägning mellan olika intressen och kommunens bedömning är att området är lämpligt för bostäder och att detta kan inrymmas tillsammans med strövområden för rekreation.

Yttrande 14

Angående ert planförslag för Snapen.

Vi har synpunkter på att ni i så stor utsträckning tänker ta bort de viktiga grön och friluftsområde som finns i snapenskogen (förutom ett motionsspår som ni tänker spara). Det är omfattande ingrepp på område där många människor vistas.

Nu kan man se i planbeskrivningen att ni går över snapenvägen och mycket tätt på befintlig äldre bebyggelse och dess mark och tomter. Det blir tyvärr rejält ingrepp på dessa fastigheter. Ett bättre förslag vore att man med några få meter avstannar planen vid snapenvägen eller en bit innan och låter området bli ett orört grönområde. (som det tidigare har presenterats som). Kommer troligtvis gynna alla parter.

Tacksam om ni tar våra synpunkter i beaktande.

Kommunens bemötande

Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan den nya markanvändningen och järnvägen ökas något och i det nordvästra hörnet har ett mindre område tagits bort. I efterföljande arbete med detaljplaner och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare.

Genomförande av utbyggnaden av tätortsutvecklingsområde Norr kommer ske etappvis och ytterområdena närmst bland annat Snapenvägen kommer troligen i de senare etapperna. Redovisade illustrationer i planen är endast exempel och förhållningssätt och anpassningar till befintlig bebyggelse kommer studeras vidare i fortsatt planeringsarbete såsom planprogram och detaljplan.

Yttrande 15

Vi vill yttra oss om synpunkter kring förslag för den nya fördjupade översiktsplan Mariestad 2040, delområde kv. Pilen 13 (6.a), Kvarnen (6.b).

Vi är ägare av fastigheten Pilen 9, samt bedriver verksamhet handelsträdgården Humlets Trädgård & Design. Gällande detaljplan för vår fastighet Pilen 9 tillåter utöver bostad även kvarn- och kraftproduktion samt småindustri och handel. Handel pågår sedan 2020 på fastigheten genom Humlets Trädgård & Design. Denna handelsverksamhet nämns inte i den nya fördjupade översiktsplanen. Dialog har funnits med representanter från Mariestads kommun kring utvecklingen av hela miljön kring vår fastighet och närmiljön, samt utveckling och framtida behov av befintlig verksamhet på Pilen 9. Vi ställer oss frågande kring varför detta inte nämns i den nya fördjupade översiktsplanen? Vid en eventuell förändrad detaljplan för området önskar vi att befintlig planbestämmelse för vår fastighet Pilen 9 är oförändrad.

Vi ställer oss även frågande till ytterligare följande punkter:

- Tidans är ett skyddat biosfärområde, hur ska det fortsatt skyddas vid ett eventuellt bostadsområde och exploatering?
- Hur ska naturmiljöerna och dess ekosystem med rödlistade arter skyddas? Exempelvis ljusföroreningar som idag redan stör nattaktiva djur ex. fladdermöss, ljud, störning vid häckning med mera.
- Enligt förslag ” Bebyggelsen bör också anpassas för att stärka allmänhetens tillgänglighet till Tidans årum”, hur ska detta beaktas? Är det lämpligt att bygga privatbostäder som motsätter tillgängligheten till Tidans? Vad är gällande strandskydd?

- Förslaget i den nya översiktsplanen är vagt utförd och det finns ingen tydlig karaktär för området gällande anpassning och förhållning till befintlig miljö och bebyggelse. Enligt nya översiktsplanen ”Kommande bebyggelse bör anpassas för att stärka områdets befintliga karaktärsdrag och kulturmiljövärden”. Vad ska styra utformningen för området och höjden på byggnadskropparna?
- Vad finns det för planering kring parkeringsytor i området? Under veckodagarna är parkeringsytan som är tänkt att bebyggas full. Vi har farhågor att ”grusytan” utanför vår fastighet Pilen 9 där vi har vår utfart till/från fastigheten, leverans- och varutransport samt parkering för kunder till verksamheten Humlets Trädgård & Design kommer påverkas mycket negativt. Detta är en yta som idag är mycket begränsad och delas med verksamheten i Kvarnen (troligtvis kommer båda verksamheterna öka).
- Vi ställer oss frågande till placering av det nya bostadsområdet. Enligt den nya fördjupade översiktsplanen Mariestad 2040 ligger den tänkte exploateringen precis i angränsning till vår fastighet Pilen 9 där vi dessutom har en fullt fungerande handelsverksamhet. Vi ser att det kan bli svårigheter om de nya fastigheterna ligger för nära vår fastighet, och önskar ett större avstånd mot vår tomtgräns än vad den nya översiktsplanen visar. Vi önskar ett avskiljande grönområde mellan vår fastighet och eventuell nybyggnation. Detta för att skilja den tilltänkta boendemiljön från vår fastighet samt handelsverksamhet, ur flera perspektiv. Dels som ett buller/ljudskydd från vår verksamhet mot de boende, samt insynsskydd åt båda håll. En tydlig gräns önskas för att avskilja störande moment. En begräsning av höjden på de nya tänkta bostäderna önskas till två våningar för att undvika insyn, samt att begräsning av solbelyst yta är starkt negativt för handelsträdgårdens verksamhet.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. I den fördjupade översiktsplanen är områdesbeskrivningarna och inriktningen för utvecklingen översiktligt beskriven. Ett flertal frågor och undersökning av förutsättningar än de som nämns kommer att behöva studeras i efterföljande arbete. Till exempel frågor så som hur nära ny bebyggelse kan placeras angränsande fastigheter, strandskydd, bebyggelsens höjd, utformning av bebyggelse i förhållande till allmänhetens tillgång till Tidan samt eventuella störningar.

Tidans kvillar är ett biotopskyddsområde och skyddat genom särskilt områdesskydd enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. Området för ny bebyggelse ligger i närheten men inte inom biotopskyddsområdet.

Strandskyddet för Tidan är 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd.

Yttrande 16

Jag blir ledsen när jag ser FÖP:en och vill framför allt lyfta fram planerna på bostäder runt Taftvägen/Vännergatan och ner mot Snapen. Det naturområdet är det närmsta riktiga naturområdet för väldigt många människor som bor i norra delarna av stan (Högelid, Krontorp). Det är ett viktigt rekreativområde för promenader, utflykter, träning m.m., och det enda skogsområdet som ligger på rimligt gångavstånd för boende i Högelid och Krontorp. Om det försvinner riskerar områdena att bli mindre attraktiva och personerna som bor där nu tvingas ta bilen till rekreativområden, vilket troligen skulle minska mängden motion och andra hälsofrämjande aktiviteter som den typen av områden lockar till.

Jag förstår att vi måste bygga bostäder, men kom ihåg att vi också måste skapa en stad som människor verkligen vill flytta till. En stad utan stadsnära naturområden är väldigt mycket mindre attraktiv än en stad där naturen aktivt har bevarats.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan den nya markanvändningen och järnvägen ökas något och i det nordvästra hörnet har ett mindre område tagits bort. Området ingår dock fortfarande som en utvidgning av tätorten och intentionen är att utveckla en stadsstruktur som blir en ny del av tätorten. I utvecklingen av staden ska grönstrukturer arbetas in och i efterföljande arbete med detaljplan och planprogram kommer utformningen av grönstruktur inom området att studeras närmare.

Yttrande 17

Tycker inte denna plan är speciellt till talande då detta fina naturområde gör hela Ullervad och Bengtstorp samt det fina motionsspåret som många använder sig av då det ligger just i ett naturområde.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Efter samrådet har det sydöstra området i tätortsutvidningsområde Öst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde norr om Ullervad.

Yttrande 18

I förslag till Katthavets stadsomvandling beskrivs att det skall utvecklas mot nya bostäder och utvidgning av centrum. Man påtalar att sambandet med Gamla stan och Domkyrkan bör stärkas och att man bör skapa siktstråk mot kyrkan och gamla staden. Lägre bostäder mot Gamla stan och högre mot delarna som kommer längre från Gamla staden. Mot Sjöhagaparken kan högre byggnader i form av profilbyggnader prövas.

Att i planförslaget som sträcker sig till 2040 behålla reningsverket på nuvarande plats måste ses som ett totalt misslyckande i stadens framtida utveckling. Att ha ett reningsverk placerat i bostadsområden med risker för hälsoproblem i framtiden, med stigande temperaturer och risk för översvämningar vara fel. I planen är det planerat med grönområden genom stadsdelen i norrsydlig riktning som slutar i nord rakt in i reningsverket. Med de miljökrav som finns så måste reningsverket byggas ut och täckas in för att klara myndighetskrav för byggnation av bostäder i närheten av verket. Även efter en första ombyggnad och övertäckning måste även en ytterligare utbyggnad ske under planperioden. Som lök på laxen tillkommer det en skorsten som kommer att bli ca 60 m hög om det byggs ett 12 våningars höghus i området. En 60 m hög skorsten som framför allt alla de som bor i de östra stadsdelarna kommer att se, hur kan det stärka sambandet med Gamla stan och Domkyrkan som det beskrivs i strategiska principer för utvecklingen av Katthavet?

Förslag på ändring:

Reningsverket flyttas till Torsö.

Placeras vid Skinnäset.

Förbinds med en sjöledning.

Genom att flytta kan vi få ett reningsverk som uppfyller nuvarande och kommande miljökrav.

Genom att flytta reningsverket så kommer det många positiva saker att uppnås.

En genuin centrumbbyggelse

En möjlighet till förbindelse av stadsdelens grönstråk mot Vänern.

Frågor som måste ställas med nuvarande placering.

Vem vill bygga bostäder intill ett reningsverk?

Vem vill köpa eller hyra lägenheter nära reningsverket?

Vem vill bedriva olika verksamheter nära reningsverket?

Tunga transporter genom bostadsområden?

Miljöfarligt gods genom bostadsområde?

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Reningsverkets nya tillstånd kommer att innebära en ombyggnation som kommer att minska olägenheter för omgivningen och möjliggöra bostadsbyggnation i stora delar av Katthavet. Kommunen bedömer att reningsverkets placering är förenlig med den fördjupade översiktsplanens inriktning och mål är för utbyggnad (2040). En eventuell ny skorstens och dess inverkan på kulturmiljön kommer inte att utredas inom ramen för den fördjupade översiktsplanen. Vidare bedömer kommunen att de tunga transporter och frågan om farligt gods kan hanteras i planprocessen för ny bostadsbebyggelse. Redan idag har en exploatör initierat detaljplan för nya bostäder i närheten av reningsverket.

Yttrande 19

Min syn på FÖP (Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040) är att den föreslagna utvecklingen skulle minska stadens charm, eftersom stora delar av staden (både gamla och nya delar) skulle drabbas av negativa konsekvenser när den förutspådda

mängden bostäder med stor andel småhus ska få plats i det geografiska område som FÖP omfattar (kallas i fortsättningen "FÖP-området"). Jag vill se en annorlunda utveckling, med inspiration från följande resonemang.

Innan hållbar livsstil blir norm, kommer småhus att vara eftertraktade av många som vill flytta hit, så pass att nya småhusområden behövs, men var? Jag beaktar att FÖP-området kan bli överfyllt och i så fall uppstår risk för expropriering och omvandling av småhusområden, vilket ju helst bör undvikas. Därför tänker jag utanför boxen, alltså utanför FÖP-området. Att hänvisa till grannkommuner blir inte bra, eftersom omfattande långpendling är resurskrävande och medför dessutom att arbetsplatserna blir mindre attraktiva. Mellan de nämnda alternativen (utanför FÖP-området men inom Mariestads kommun) finns exempelvis Lugnås, Ullervad och Hasslerör (kallas i fortsättningen "trion"). Nya småhuskvarter kan skapas i trion, längs bussvägar med direktlinjer till de största arbetsplatserna i FÖP-området. Målet skulle kunna vara att utvidgningen i trion, dock en i taget, blir tillräcklig för att varsin konkurrenskraftig livsmedelsbutik etablerar sig på marknadsmässiga grunder.

När hållbar livsstil blir norm, kommer intresset för småhus att minska. Det är anledningen till att undvika parallell utvidgning i trion (en i taget utvidgas tills respektive lokalt mål uppnås). Av samma anledning bör utvidgningen i FÖP-området optimeras för flerbostadshus. Men då finns risk för andra problem. Om sådana byggnader placeras nära varandra blir det tråkiga områden (mycket tråkigare än motsvarande placeringar i stadens centrala område).

Gröna stråk med träd mellan och kring byggnader gör områden mindre tråkiga och ökar trivsel. Mariestad har redan exempel på områden med många flerbostadshus och skapliga grönytor. Om sådana områden förtätas eller omges av ännu fler snarlika byggnader, så uppstår risk för otrygghet. Det skulle inte bli charmigt.

Mitt fortsatta resonemang utgår från ett extrakt ur FÖP: "Vissa platser har låg utnyttjandegrad, där stora, öppna markytor mellan eller inom områden kan hämma både rörelse och aktiviteter."

Min tolkning är att extraktet inte syftar på oanvänd industrimark. Jag instämmer inte i att extraktets platser hämmar. För mig är det nämligen tvärtom, jag får positiv energi. Men fler träd där skulle inte skada.

Strax efter extraktet nämns att staden kan växa markeffektivt. I det fallet instämmer jag. Markeffektivitet är ett mål. Men även trivsel är ett mål. De två målen utgör en målkonflikt. Å ena sidan behöver markytan utnyttjas effektivt för byggnader, å andra sidan behövs gröna stråk med träd mellan och kring byggnaderna (även av andra skäl än trivsel, se sammanställning längre ner).

Mitt resonemang har lett till att det mest är höga byggnader som behövs, men helst inte högre än fullvuxna träd (enligt mig bör utsikter ha träd som till stor del

skymmer andra byggnader). Det vore bäst att undvika både alltför höga höghus och småhus med dålig markeffektivitet.

På tal om effektivt utnyttjande av ytor så bör de nya bostäderna vara storleksmässigt anpassade till hållbar livsstil, om Mariestad ska fortsätta att ligga i framkant för hållbar utveckling. En hållbar vision behöver ju längre tidsperspektiv än 2040, helst lika lång som de nya byggnadernas livslängd.

En sammanfattning så här långt är dels att nya småhus bör få minimal plats i FÖP-området, dels att stadens charm kan räddas av gröna stråk med träd mellan och kring byggnaderna utanför stadens centrala område.

Fortsättningsvis fördjupar och utökar jag resonemanget för flerbostadshus, med tanke på att nya bostäder bör vara storleksmässigt anpassade till hållbar livsstil. Jag önskar att kommunen axlar den pedagogiska rollen att förklara för oss invånare vilket storleksmässiga utbud av lägenheter som kan förväntas och när. Sådana förklaringar kan ingå i FÖP eller kommuniceras i samband med lansering av FÖP.

Med storlek menar jag både antal rum och hela boendeytan. Några frågor om storlek och extra utrymme: Vilken flexibilitet bör det storleksmässiga utbudet få? Blir det modulbaserade bostäder vars storlek kan ändras för olika skeden i livet utan att byta grundbostad? Eller bara flyttbar vägg mellan sovrum och vardagsrum för att passa både dubbelsäng och enkelsäng på effektivt sätt? Vilka gemensamhetsutrymmen bör finnas utöver tvättstuga, såsom cykelkök?

Fler egenskaper än storlek är intressanta för oss att få information om. Några exempel: Vad blir byggstommens material? Blir det spillvattenhantering med värmeåtervinning och kanske även återanvändning av vatten? Får ventilationssystemet en från- och tilluftsvärmeväxlare med ljuddämpade fläktar i varje lägenhet och ljuddämpad luftventil nära balkongen? Blir det solceller och solfångare samt odlingsplats på byggnadens tak? Vilken resiliens kommer byggnaden att ha mot exempelvis strömavbrott och översvämning på omgivande mark?

Ta gärna hjälp av exempelvis Viable Cities. Beskriv för oss vilka visionära flerbostadsprojekt som har genomförts i Sverige. Berätta vad Mariestads nya byggstandard bör bli, eftersom vi behöver tid för att vänja oss.

Även byggaktörer behöver tidiga signaler, långt före kommande markanvisningstävlingar. I vilken dokumentmall kan kommunen beskriva olika antal rum, boendeytor, flexibilitet, gemensamhetsutrymmen, stommateriell, spillvattenhantering, ventilationssystem, takutnyttjande, resiliens och liknande som riktas till byggaktörer? Kan det bli i "Regler för markanvisningar"?

Till sist sammanställer jag några exempel på skäl till att gröna stråk med träd behövs mellan och kring byggnader, som FÖP i ärlighetens namn bör nämna, enligt nedan eller liknande formuleringar.

Jag börjar med att lyfta fram charmen igen, som ett skäl. Likaså den positiva energin, samt skälen att undvika både tråkiga områden och otrygghet.

Av miljöskäl behövs grönytor kort sagt för den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsters skull. De gröna stråken är en del av alla grönytor som ingår i beräkning av grönytefaktorn.

Exempel på fler kategorier av skäl är hälsoskäl, säkerhetsskäl och sociala skäl. Jag ger ett exempel per kategori. Träd ger skugga, som åtminstone den äldre befolkningen behöver mer av i takt med klimatförändringarna. Mark som sväljer nederbörd minskar risken för översvämningar. Att undvika otrygghet lyfts fram igen.

Det var som sagt några exempel på skäl till att gröna stråk med träd behövs mellan och kring byggnader. Ta gärna upp dessa skäl och ännu fler sådana skäl i FÖP.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna och de alternativa idéerna. Kommunen har inte för avsikt att använda expropriering.

Kommunen vill tillgodose ett blandat utbud av boenden i staden och ser många fördelar med att planera för både flerbostadshus och småhus inom FÖP-området.

Fysisk planering innebär en avvägning mellan olika intressen såsom till exempel markeffektivitet och gröna områden. Kommunens ambition är att göra en så god avvägningen mellan dessa delar som möjligt i efterföljande arbete.

Storlek på bostäder ska inte anges i en fördjupad översiktsplan enligt kommunens bedömning och tillämpning av 3 kap PBL som reglerar vad en översiktsplan ska innehålla.

Frågor om antal rum, boendeyta, materialval med mera ansvarar byggherren för inom ramen för bland annat gällande byggregler och eventuella genomförandeavtal. Kommunen bedömer att denna typ av redovisning är för detaljerad att ha med i en fördjupad översiktsplan. Kommunen har teoretisk möjlighet att reglera i princip vad som helst i markanvisningsavtal med en exploatör, exempelvis storlek på bostäder, byggnadsmaterial med mera. Detta eftersom markanvisningsavtal är civilrättsliga avtal som träffas mellan kommunen och exploatör/byggherre.

Kommunen noterar framförda synpunkter och skäl om gröna stråk och att träd behövs mellan och kring byggnader.

Yttrande 20

Översiktsplanen ger en skrämmande bild beträffande tillgången på natur- och grönområden i den framtida tätortens närområde. Översiktsplanen anger således att en stor del av dagens attraktiva och lättillgängliga grönområden ska bebyggas eller bli mindre tillgängliga och attraktiva på grund av olika verksamheter. Detta gäller särskilt i tätortens norra och östra delar, bland annat Ladukärrsskogen och Lillängsskogen samt skogen mellan Sjölyckan och

Snapan. En ordentlig bearbetning av översiktsplanen erfordras för att få en godtagbar åtkomst, storlek och tillgång till grönområden med hänsyn till kommande befolkningsökning och till de allt större hårdgjorda ytorna för industrier och andra verksamheter.

Översiktsplanen saknar helhetssyn och tycks enbart vara inriktad på redovisning av framtida områden för bebyggelse och annan exploatering. Planen tycks bortse helt från grönområdenas betydelse och värden. Översiktsplanen måste bygga på en betydligt bredare bas. Den ska ju vara vägledande för såväl framtida exploatering som sparade grönområden. Då är det lika viktigt att precisera, motivera och säkra grönområden som olika områden för bebyggelse och annan exploatering. Detta är ju särskilt betydelsefullt i en översiktsplan för en växande tätort.

Grönområden ska definitivt inte bara vara ytor, som råkar bli över vid en utbyggnad av tätorten. Planeringen måste vara medveten och väl underbyggd även beträffande grönområdena. Det gäller ju att verkligen slå vakt om och ta vara på de få områden i tätortens närhet, som ännu har kvar en levande natur och därmed också särskilda värden och utgör en värdefull tillgång för boende i tätorten. På det sättet kan också nödvändiga anspråk på nya konstlade grönområden undvikas och framtida miljörisker och miljöskador förebyggas.

Översiktsplanen verkar bortse från grönområdenas mångfacetterade betydelse, ekologiskt tänkande saknas. Grönområdenas betydelse kommer dessutom att öka kraftig i ett framtida klimat med högre temperaturer och allt större och ojämnare nederbörd. I översiktsplanen måste samlade ekologiska, miljöskyddande och friluftsförjämjande bedömningar göras och redovisas för grönområdena. Sådana samlade bedömningar måste baseras på såväl förhållandena idag som på framtida förhållanden med en planerad tätortsexpansion i ett allt tuffare klimat. I bedömningarna måste ingå bland annat områdenas naturliga förutsättningar och naturkvalitéer, deras ekologiska värden för biologisk mångfald, deras läge och storlek i förhållande till näraliggande bebyggelse och natur, deras betydelse att dämpa buller, lukter och föroreningar och deras betydelse att utjämna vattenflöden och förebygga extrema vattenflöden. Från rekreativ synpunkt är grönområdena mycket viktiga som lätt tillgängliga strövområden med stor betydelse för tätortsbornas välbefinnande och hälsa. Grönområdena blir i framtiden också allt viktigare för att dämpa extrema temperaturer i närområdena. Tillgången på grönområden är också en viktig faktor för att öka attraktionen att leva och bosätta sig i tätorten.

Jag ser fram emot en kraftig bearbetning av översiktsplanen, där grönområden sparas och utvecklas i en betydligt större omfattning baserad på deras många ekologiska, miljöskyddande, miljöreglerande och rekreativa värden. Tillgången på grönområden måste vara betydligt större med tanke på den planerade befolkningsökningen samt för att förebygga problem som en följd av planerad utbyggnad för industrier och andra verksamheter även i ett tuffare klimat.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunens bedömning är att frågor om grönområden, ekologiska värden, klimatanpassning är behandlat i lämplig omfattning för en fördjupad översiktsplan. Dessa frågor kommer att ingå och studeras vidare i efterföljande skeden så som planprogram och detaljplaner.

Efter samrådet har det sydöstra området i tätortsutvidningsområde Öst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. Justeringar i omfattningen av ny markanvändning har även genomförts i tätortsutvidningsområde Norr respektive Sydväst där ytorna för huvudsaklig markanvändning minskats något.

Yttrande 21

Den fördjupade översiktsplanen Mariestad 2040 anger exploatering av stora delar av dagens skogar i stadens närhet. Så får det inte bli! Vi måste vara rädda om de få levande och varierade skogar, som finns kvar runt Mariestad. De utgör värdefulla, attraktiva och lätt tillgängliga närströvområden för boende och skolor i olika delar av tätorten idag och ännu mer i framtiden. Dessa skogar har inte bara rekreativa värden utan många andra värden, t ex för biologisk mångfald, utbildning, motion, vattenbalans och dämpning av buller, lukter och föroreningar. Bevarande av grönområden måste ses i ett sådant brett perspektiv. Behovet av grönområden växer ju också med en allt större befolkning, mer hårdgjorda och bebyggda ytor samt ett framtida allt tuffare klimat.

Självfallet kräver en utveckling av staden att nya ytor tas i anspråk. Men alternativ finns på områden med mindre kvalitéer som strövområden, t ex igenväxande kulturmarker, småskaliga eller magra åkermarker samt intensivt brukade skogar med bl a enformiga, likåldriga plantskogar. Arbetet med översiktsplanen tycks ha skett utan ekologiska kunskaper och utan kännedom om grundläggande rådande naturförhållanden. I planen har inte heller gjorts några bedömningar och motiveringar beträffande olika områdens lämplighet och omfattning för att på ett rimligt sätt tillgodose tätortens befolkning med grönområden. I översiktsplanen måste grönområdena preciseras, motiveras och säkras lika väl som olika områden för exploatering. Detta är ju särskilt betydelsefullt i en översiktsplan för en växande tätort.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen har i den fördjupade översiktsplanen fokuserat på ny eller ändrad markanvändning, kommunen anser att detta är en lämplig nivå för en översiktsplan samt att frågor om grönstruktur hanterats tillräckligt väl för den översiktliga nivå som planen innebär. Kommunen kommer inte att precisera grönområden för bevarande.

Vidare bedömer kommunen att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. Vissa minskningar har gjorts av omfattningen av ny markanvändning, största förändringen är att ett delområde i tätortsutvidningsområde Öst utgått till förmån för ett större sammanhängande skogsområde. I efterföljande arbete med detaljplan och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare utifrån mer detaljerade underökningar av respektive område samt även utvecklas utefter principen 3-30-300.

Yttrande 22

I inledningen poängteras den gröna staden samt att mark skall användas till det den är mest lämpad för, vilket är bra.

När det gäller mark för bostadsändamål måste en prioritering ske av aktuella markområden. Då är det givet att täthetsutveckling i område nordost kommer att sist av de områden som ämnas användas för bostadsändamål. Skogsområdet måste sparas så länge som möjligt.

I nuvarande giltig plan finns nästan 1000 bostäder planerade, dessa bör naturligtvis komma i första hand.

Ett område måste sparas för parkeringsområde för Karlsholme Folkpark. Det område som nu är innanför staket är inte lämpligt för bostäder om folkparken ska utvecklas.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunens bedömning är att vikten av att bygga bostäder i det utpekade området i Katthavsviken väger tyngre än intresset av parkeringsplatser på platsen. Det pågår en parkeringsutredning och parkeringsfrågan för centrala staden kommer fortsatt att hanteras.

Yttrande 23

Synpunkter på FÖP för Mariestad 2040, särskilt gällande området sydväst - Lekevi/Leksberg.

När vi ser översiktsplanen blir vi bekymrade över bristen på inplanerade och sammanhängande större grönområden i staden som helhet och i synnerhet i det område som i planen kallas Lekevi/Leksberg.

Befintlig skog och andra grönområden är grundläggande för Mariestadsbornas möjligheter till rekreation, för barns närhet till natur att leka i, men också för reglering av översvämningar, temperaturer och för bevarandet av den biologiska mångfalden. Skog, åkermark och kantzoner behöver bevaras för ett varierat landskap och behöver få finnas kvar även inne i bebyggda områden. Vi som bor här har regelbunden skådat både havsörn, hackspett, tofsvipa, olika sorters ugglor och fladdermus.

Vi vill lyfta hur viktigt det är att bevara möjligheten för människor att även fortsättningsvis ha tillgång till skogsområden i denna del av Mariestad. Leksbergs backe kommer att utsättas för ett mycket högt slitage om det blir det enda större gröna rekreationsområdet i sydväst i ett framtida utbyggt område sydväst.

Vi som bor i området observerar att väldigt många människor flitigt använder skogsområden här till rekreation, promenader, lek, svampplockning, hundpromenader, träningsrundor, ridning, skidåkning, cykling och annat sportutövande. Leksbergs backe med sitt elljusspår utgör en liten del, men användningen sträcker sig långt vidare ut i skogsområdena runt Lekevis fotbollsplaner och längs stråk i skogsområdena runt och ner mot Radbyn och Rynningen, precis det områden som enligt planen ska bebyggas. För att värna om att alla som bor i och kommer att bo i området har närhet till grönområden och ordentliga promenadstråk måste dessa göras betydligt större än de små stråk som finns i planen nu.

Vi efterlyser:

- Fler, större och mer sammanhängande grönområden med utgångspunkt i de skogs och naturområden som redan finns. Vi vill påminna om principen 3, 30, 300 inom detaljplanerat område är beslutad av kommunfullmäktige {20221128} och önskar att den tas på allvar.
- Att kommunen börjar med att planera vilka delar av befintliga grönområden som ska bevaras och hur de ska hänga samman och tydligt märker ut dessa för att undvika att värdefulla grönområden försvinner eller förstörs i processen när ny bebyggelse runt om planeras och byggs.
- Att befintliga skogsområden behandlas som en resurs. Att bevara delar av befintlig natur är betydligt billigare än att röja bort träd och sedan plantera nytt med allt vad det innebär av inköpskostnader för träd och skötsel.
- Grönområden i område sydväst bör också hänga samman med en övergripande grön- och blåplan för hela Mariestad.
- Att risken för översvämningar utredas noggrant eftersom marken i området ligger lågt och är mycket fuktigt.

När kommunen köper skogs- och åkermarken i Leksberg ber vi er att skydda och vårda befintlig skog och grönområden. Bevara landskapets karaktär och grönska. Det går aldrig att återskapa i efterhand! Lämna INTE över ansvaret till externa företag som bygger enbart efter marknadens vinstregler, vilket skett i andra stadsdelar. Ta hänsyn till framtidens klimatutmaningar, bygg varsamt och småskalig. Bevara landsbygdskaraktären som området har och som gör platsen attraktiv att bo i.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. Mindre justeringar har gjorts av ytan för huvudsaklig markanvändning samt av illustrationskan för tätortsutvidningsområde Sydväst. I efterföljande arbete med detaljplan och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare utifrån mer detaljerade underökningar av respektive område samt även utvecklas utefter principen 3-30-300. Kommunen kommer inte att precisera grönområden för bevarande.

Yttrande 24

Utifrån det jag läst så finns det en tveksamhet över hur mycket påverkan planen har när det gäller dagvattnet vid skyfall p g a stora hårda ytor, stora ytor produktiv jordbruksmark kommer förstöras och bilåkandet blir svårt att minska med närheten till motorvägen.

Det här förslaget gäller främst trafiken i centrum och främst runt "EPA"-korset. Jag menar att mycket är vunnet om man tar bort den allmänna biltrafiken från Kungsgatan, leder trafiken till Drottninggatan och vidare till Mariagatan runt centrum, vid Bibliotekskorset, en annan led runt blir Hamngatan-Strandvägen. Jag tror också det är fullt möjligt att ta bort bilarna från Esplanaden och Gamla stan. Det skulle ge oss två torg och en möjlighet att cykla säkrare i stan. Nu är cykelvägs-"lösningarna" katastrofala runt EPA-korset, både för cyklister och fotgängare. Allt tar slut strax innan korset från de olika hållen och jag vet inte vad som var tanken sen?

Med förslaget finns det möjlighet att sära på cyklister och fotgängare, för att minimera konflikterna om plats. En del av bilvägen kan istället bli cykelväg, istället för att göra allt till kombinerad gågata och cykelväg som gjorts på Österlånggatan vid Knallen.

Järnvägs korsningen vid Biblioteket behöver planskiljas, annars kommer det bli ohanterligt i rusningstrafik. Det behöver nog också byggas parkeringshus i flera plan på hårddytan bakom biblioteket, som redan nu är en parkering.

Min erfarenhet är att de flesta människor transporterar sig utifrån vad som är mest bekvämt. Behöver man parkera bilen lite längre bort, så kanske man väljer ett annat transportsätt som inte tar så mycket plats för stadsplaneringen.

Ni får gärna ställa frågor om ni vill.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna och förslagen. Det fördjupade översiktsplanen visar kommunikationsstrukturen på en mycket övergripande nivå. I planförslaget konstateras att

trafiken blir en viktig strategisk fråga i utvecklingen av staden samt att ett behov finns av att omhänderta frågan inom ramen för till exempel en mobilitetsutredning.

Yttrande 25

Här kommer mina förslag på ändringar och tillägg till hur staden Mariestad kan utvecklas. Ursprunget till alla synpunkter bottnar i det vaga syftet med industrietableringarnas existens.

Om syftet är fler arbetstillfällen önskar jag jämförbara siffror på hur många arbetstillfällen som kommer erbjudas per hektar jämfört med arbetstillfällen i andra branscher så som en redovisningsekonom eller biolog. Fabrikerna kommer allt mer att skötas av robotar och AI så det finns anledning att tvivla på att fabrikerna kommer göra att fler folkbokför sig i Mariestad. Fabrikerna i sig genererar inga pengar alls till kommunen i förhållande till kommunens investeringar och offrade värden. Det enda som ger skatteintäkter är folkbokföringen och med det som mål är fler fabriker fel strategi. Om fler ska vilja bosätta sig i Mariestad måste kommunen prioritera livsmiljön. Livsmiljön och historisk anknytning till platsen är det enda som gör att folk vill bo kvar på en specifik plats.

Riktig natur (inte små fragmenterade remsor) och kulturmiljöer, rikt kulturliv, vackra obullriga platser, trygghet och möjlighet till bra skolgång är exempel på platsspecifika tillgångar. Fabrikerna bidrar inte till detta på något sätt. Arbetsplatser kan man ha på distans på olika sätt och istället för fabriker skulle Mariestads kommun kunnat satsa på mer detaljhandel, konsultfirmor och besöksnäring. Det finns nästan inga stora konsultbolag på plats i Mariestad så som tex. Ramboll, Sweco, Afry, Tyrens, Caluna osv. Personal hos dessa företag jobbar för hela Sverige och kontor är inte lika ytkrävande som en fabrik. Alltså är konsultfirmor mer effektiva om man räknar antal arbetstillfällen per ha eller kvadratmeter. Inte heller studenter och gästlärare på Göteborgs universitet är folkbokförda i Mariestad trots att de bor här i upp till 3 år. Hur mycket skatteutjämningspengar går vi miste om pga. att ingen har påtalat för studenterna att de ska folkbokföra sig här? Hade också sjukhuset fungerat som sjukhus hade vi haft en hel del välbetalda läkare bosatta på orten. Men det förutsätter att staden erbjuder en livskvalitet som attraherar akademiker. Skog att springa i är en sådan attraktiv resurs. Skogen är ett gratis gym. Öppet för alla 24/7, utan åldersgräns och i stort sett helt utan kostnader. Hur många av arbetarna som bygger ut Rödjan och Metsä är folkbokförda i Mariestad?

Jag saknar en riskanalys med det här planförslaget. Har det gjorts någon analys av negativa konsekvenser från de olika förslagen? En SWAT-analys är bra att använda.

FÖP:en är tvetydigt. Det står bra i text om naturvärden, hållbarhet och trivsamt utveckling m.m. men förslagen i sig gör det inte möjligt. Man kan tex. inte utveckla friluftsliv genom att ta bort träden och sätta upp staket som hindrar folk från att röra sig fritt. Det blir väldigt motsägelsefullt. Det går heller inte att uppfylla mål om grönska och tillgängliga grönområden genom att docka an nya villagator till redan befintliga. Textens intentioner stämmer inte alls överens med föreslagen markanvändning.

Planförslaget ger förslag till möjlighet för 11200 bostäder. Observera att befolkningstillväxten gäller för hela kommunen men lösningen endast i Mariestads tätort. Om befolkningen faktiskt ökar med 60 % till 2040 (vilket inte kommer ske) så behövs bara 7000 nya bostäder i hela kommunen. 1000 av dessa kan tillkomma utanför Mariestads tätort. En mer rimlig förväntad befolkningsökning för en kommun av Mariestads tätort är hälften, vilket stärks av externa utredningar. Av de 11200 nya bostäder som FÖP:en möjliggör så räcker det alltså med att ha kvar 3000 för hela kommunen och 2000 i tätorten. Detta öppnar upp för att enkelt stryka både norra och västra området helt utan några negativa konsekvenser.

Det är anmärkningsvärt att länk saknas till den nya Grön- och blåstrukturplanen då de så tydligt hänger ihop. GBSP är extremt svår att hitta på kommunens hemsida över huvud taget. Den dyker inte ens upp när man söker efter den.

Bra med bemannade tider vid utställningen av FÖP:e i Stadshuset. Hoppas att många tagit chansen att ställa frågor. Transparent medborgardialog lönar sig alltid i längden.

Här kommer mina synpunkter områdesvis. Observera att de inte alltid följer FÖP:ens numrering.

1. Tätortsutveckling Nordost/Norr Nr. 1

Stryk allt. Jag ångrar att jag inte gjorde uppror innan Sjölyckan blev verklighet. Det var den bästa skogen som fanns och den sörsjs ännu. Brutalt att bokstavligen spränga bort en så uppskattad plats i fredstider.

- När man är ute på långpromenad är det vanligt att man går 5 -10 km. Det behöver vara sammanhängande skog. Fragmenterad skog har inte alls samma värden som en sammanhållen skog. Det gäller både för vilda djur, människor och växter.
- Tillrättalagd stig är bra för vissa men extremt tråkig för lika många. Rötter och sten gör löprundan spännande och utmanande. Barn övar sin motorik och stigen varierad. Trailstigar är en bristvara i Mariestad. Det fanns mycket men snart inte alls. Många får ont i knäna av att springa på tillrättalagda stigar. Naturstigar (trail) är mjuka. Utbudet behöver vara varierat så det finns alternativ för alla olika individuella preferenser.
- Området utsatt för buller från E20.
- Området ligger för långt bort från centrum med gymnasieskola och resecentrum. Det här området kommer anslutas med hjälp av EPA-bilar vilket är tvärt emot Mariestads kommuns ambition om att fler transporter ska ske med cykel. Det är en lång uppförsbacke till det här området. Några tappra cyklar men majoriteten kommer ta bilen. Cykeltransport kostar inget för allmänheten vilket kollektivtrafik gör. = Mer samhällsekonomiskt hållbart att förtäta platser som inte ens kräver kollektivtrafik eftersom det inte är säkert att busslinga kommer att prioriteras i budget. Cykel är tidtabellsberoende och möjliggör individuell självständighet.
- Det här området behövs även för Högelidskolans undervisning i både naturkunskap och idrott. Det är fullt rimligt att ta en löprunda från Högelidskolan till Snapen och tillbaka på idrottslektionen. Barn behöver en skolskog där de kan hitta svamp, höstlöv,

insekter och diverse naturmaterial att använda i undervisningen på olika sätt. Idag är det bara björk närmast lågstadiet vilket ger en väldigt mager upplevelse av vad en skog är. Det saknas gran! Vem är granfientligt? Att lämna några remsor skog mellan bebyggelsen är inte att bevara natur. Det är en trädrådä men ingen skog. Barn kommer inte lära sig hur ekosystemet fungerar om det inte finns förutsättningar för djurliv. Vilda djur rör sig inte som tamdjur i en hage. De behöver stora arealer för att kunna söka skydd.

- Sluta ta bort all gran, och ta definitivt inte bort de lägsta grenarna på stora granar. Granar är perfekta träd att bygga kojor under. Det skapar fantasi och kreativitet. Barnperspektivet saknas.
- Det enda som kan vara kvar är norra infarten som behöver en uppfräschning. Jag är förvånad över att infarten norrifrån är kvar i sin nuvarande dragning. Hade denna inte funnit hade det varit mer logiskt att göra om motet/korsningen med Törebodavägen helt och hållet till en vanlig kringla. Trekanten vid fd. Hangaren behöver inte vara kvar utan infarten skulle kunna tas bort och infart kan införlivas i ny kringla i samband med motorvägsbygget.

2. **Område 2. Tätortsutvidgning sydväst**

Stryk hela området. I likhet med utveckling av Högelidskogen så är det här lika dumt som att säga av den gren man sitter på. Det här området behövs för friluftsliv! All forskning säger att människor blir lugna av att komma ut i naturen. Det är superviktigt att ha denna möjlighet.

Mariestad är ju del av ett modellområde som ska visa hur man bygger ett hållbart samhälle. Det här går i motsatt riktning. Om människor måste ta bilen för att ta sig till skogen så är samhället inte hållbart, varken socialt, ekologiskt eller ekonomiskt. Oavsett vilket drivmedel bilen går på så behöver skogen vara lättillgänglig. Det är en mötesplats, ett gym, ett vardagsrum, ett andningshål, en plats för andlig återhämtning osv.

Den enda möjliga platsen i det här området är närmast Leksbergs kulle. På den lilla åkerplätten längs med raksträckan från Radbyn/Lekevi ut mot gamla utfarten E20 tror jag man kan förtäta om Leksberg skola öppnas igen. Jag tror Mariestad kan få till många nya bostäder genom att titta småskaligt och hitta plättar med 5-20 bostäder, tätt men inte gå så brutalt fram.

Jag ser det också som positivt att utveckla området mellan Leksbergs tågstation och Danners till att utvecklas till bostadsområde istället för hotell och solcellspark. Leksberg kan utvecklas till en nod och livskraftig by med egen skola, tågstation, närhet till arbetsplatser, närhet till livsmedelsbutiker, elljusspår, mötesplats som bygdegård och kyrka. Allt finns redan. Infrastrukturen är klar och därför blir Leksberg ett billigt och samhällsekonomiskt effektivt område att fokusera på. Med en återöppnad tågstation kan folk pendla med tåg till arbetsplatser i Haggården eller som boende i Ullervad och gymnasieskola i Lidköping

Flytta på solcellsparken och placera den på diverse industritak istället genom 3-dimensionell arrendeavtal. Man kan hyra ett tak och placera solcellerna på taket trots att man varken äger fastighet eller byggnad.

3. **Suntorp/Ullervad**

Område 3. Tätorsutvidgning öster.

Söder om Batterifabriken i området mellan Rattugglan och Ullervads kyrka, längs med gamla Moholmsbandn, så vill jag att markanvändningen ändras från industri till bostäder. Detta skulle kunna bli ett lantligt, härligt ”gröna-vågen”-område med cykelavstånd in till stan men fortfarande på landet. Kommunen kan locka med hästgårdar, lagom tätt för att kunna ha höns, hundar och katter utan att störas av för mycket trafik. Med tydlig cykeltunnel under E20 i samma sträckning som gamla järnvägsbanken så når man enkelt Ladukärr/Grangärdet/Muggebo och tvärs om till Ullervad. Kommunen behöver inte köpa marken men kan ta fram detaljplan och låta befintliga markägare styra själva över hur de vill stycka av och upplåta tomter till nya grannar. Detta är samhällsekonomiskt smart med tanke på närhet in till både centrum och skola i Ullervad. Även stadsbusstrafik skulle kunna trafikera Ullervad igen med slinga in i Suntorp. Jobbar man i Batterifabriken har man cykelavstånd till jobbet men härifrån är det även enkelt att komma ut på E20 om man har sin arbetsplats i någon av grannkommunerna.

4. **Katthavet**

Jättebra. Omvandla det här området men kommunen måste göra den här detaljplanen själv för att behålla kontrollen över helheten.

Planera hela området som en kvarterstad/stadsmässig stenstad á la Östermalm, Södermalm, Vasastan. Slutna kvarter med innergårdar. Skippa förgårdsmark. Det tar bara upp dåligt utnyttjad yta. 1,5 m trottoar på vardera sida, parkering längs med gatan, portar ut mot gatan och butiker i bottenplan. Vi behöver centrera handeln eftersom handel är mötesplats. Upp till 10 våningar på vissa delar tror jag fungerar här. Närmast Sjöhagaparken behöver detaljplanen medge förskola. Då är det möjligt för förskolan att nyttja Sjöhagaparken i sin verksamhet.

Obs. Reglera fastigheten DS Smiths södra infart vid Hantverkaregatan. Förr hade parken en mer naturlig rakare kant som följer den som fortsätter mot Stockholmsvägen men DS Smith fick köpa en del av parken för att kunna komma in med sina lastbilar.

Det är önskvärt att fastigheterna regleras till så som de var för 20 år sedan och riva planket vid lekplatsen. Det ger ett annat flöde med stråken i parken.

5. **Katthavsviken STRYK!**

- Lidköpingsborna är väldigt avundsjuka på Mariestad eftersom man här har kontakt med sjön. Då är det mycket olämpligt att bygga så att man inte längre ser sjön mer än om man tar sig runt till den smala remsa som blir kvar mellan höghusen och strandkanten. Jag upplever att några som på i Strandgården anser att området är deras. Det har blivit en privatisering som är motbjudande sett från perspektivet allmänintresse. Risken är stor att även de nya som flyttar in anser att stranden är deras på samma sätt som många Strandgårdenbor gör.
- Värdet idag är att man ser Torsöbron och solnedgången från Strandvägen, bakom ratten. Det kommer att försvinna om de här planerna genomförs. De enda som kommer se sjön är de som går på strandpromenaden eller de som bor i de nybyggda husen.

- Hela Katthavsviken bör istället planläggas som parkmark. Staketen idag gör det otryggt men utan stängsel, mindre asfalt och ordnad park, gärna med offentlig skatepark, så skulle området få ett helt annat intryck. Det är många husbilar som parkerats här och platsen gör sig bättre som ställplats än punkthus.
- Området behövs även som besöksparkering vid evenemang på Karlsholme. Under studenten 2023 fick firare parkera vid Cirkusplatsen eftersom parkeringarna inte räckte till. Parkering till en festplats är en hygienfaktor och turistisk infrastruktur som nu kommer tas bort. Platsen har redan ett nödvändigt syfte och är en resurs som verkar ha glömts bort eftersom Karlsholme är så magert utnyttjad.
- Bebyggs Katthavsviken förstörs sjöutsikten de kommande höghusen i Katthavet.
- Sjöutsikten kommer att försvinna för de som redan bor i Madlyckan, Högelid, Krontorp och eventuellt även Ladukärr. Det är väldigt många människors som drabbas.
- Området ligger inom strandskyddat område. När ny detaljplan tas fram återinträder strandskyddet.
- Området ligger under +47 meter över havet och riskerar att översvämmas. Det är onödigt riskfyllt att bygga så nära vattnet när man inte måste.
- Byggnader högre än befintliga bostadsrätter på Strandvägen är olämpligt med anledning av den visuella stadsbilden med domkyrkan och Gamla stan. 30 meter höga punkthus kommer synas från Ekudden och gamla fängelset och förändrar Mariestads skyline rejält.
- När Katthavet bebyggs på andra sidan järnvägen behöver alla dessa nya invånare en närbelägen park. Katthavsviken blir i stort sett den enda större sammanhängande parken inom 300 meter som föreslås. Visst är Milstensparken nära men under en livstid så behövs variation. En större sammanhängande park blir mer användbar än små fragmenterade frimärksparkar som det tar 1 minut att passera. Katthavet är inte större än att det räcker med träd i gatumiljön och sedan fokusera på Milstensparken, Sjöhagaparken och en riktig park mellan Strandvägen och strandkanten.
- Om Katthavsviken bebyggs kommer Strandpromenaden ligga i skugga hela morgonen och förmiddagen. Man behöver morgonsolen på sin förmiddagspromenad alla årstider.
- Grönstråket från Snapen till Ekudden bryts av om Katthavsviken bebyggs. FÖP:en säger ju att grönstråken ska stärkas? Motsägelsefullt igen.
- Området är utfyllnadsmassor. Alltså olämpligt att bygga på.
- Om det inte finns någon annan stans att bygga på om 100 år så kan området bebyggas då men idag finns andra bättre alternativ.

6. Del av Pilen 6.a.

Stryk. Se avsnittet nedan om Besöksmålsutveckling. Den föreslagna platsen behövs som besöksparkering till både Humlets trädgård, Hotell Viktoria och Stadskvarnen. Under julskyllningen 2023 var den här parkeringen proppfull.

7. Milstensparken 7a

Revidera förslaget genom att inte bygga nytt längs Blombäckagatan utan köp delen med den inhägnade parkeringen i sydväst och skapa en möjlighet att nå Milstensparken från

sydväst. Idag är hörnet en död gränd eftersom parken inte går att passera korsades mellan Aspetorpsgatan och tvätteriet vid Stockholmsvägen. Det är en brist som är enkel att lösa. Med en fjärde entré till parken blir parken mer nyttjad och känd. Byt mark så att garaget får mark i Haggården.

8. **Ekudden norr om Sjukhuset**

STRYK! Det här området ligger inom strandskyddat område och är ett av väldigt få tysta områden i centrala staden med sammanhållen skog. Området är redan upptaget för lek och hundpromenader samt viktigt för djur- och fågellivet. Det här är ett exempel på tvetydigheten i det här förslaget. Människor som bor på tex. Bigatan har inget annat sammanhängande naturområde än detta inom sitt närområde. Det är även viktigt för rehabiliteringen av patienter på Mariestads sjukhus.

9. **Lockerud och Bråten**

Stryk 9a. det behövs lite grönt kvar. Men förtäta gärna 9c och 9b men dubblera genom att bygga i stor kvadrat istället för L och J formade byggnadskroppar. Möjliggör biltrafik mellan byggnadskropparna med möjlighet till parkerings längs trottoar. Med bilfri och tyst innergård finns fortfarande trafiksäkra lekmiljöer. Här kanske det räcker med 3-4 våningar för att inte skapa för mycket skugga. Vi bor trots allt i Norden med väldigt långa vinterskuggor.

Husen på Lockerud har sällan haft något positivt rykte. De byggdes under miljonprojektåren. Är det inte dags att riva allt och börja om från början. Då kan man bygga slutna kvarter och skapa en stadsmässig rutnätsstadsdel hela vägen ut till matargatorna. Det skulle dubbla exploateringsgraden. Bygg närmare Västra vägen och vägen till Sandviken. Hela området mellan Hästskovägen och Sjukhuset kan bli en tät stadsmässig miljö. Här kan jag tänka mig att offra all skog eftersom barn ändå inte kan gå ut och leka i den här skogen på grund av närheten till stor trafikled. Då är det bättre att bygga nära trafiklederna och skapa stora skyddade innergårdar istället och bevara större sammanhängande, trafiktrygg skog runt Sjukhuset.

Det här förslaget kan jämföras med omvandlingen av Katthavet. Ca 900 bostäder. Vissa byggnadskroppar i upp till 8 -10 våningar. Bra sjöutsikt härifrån. Genomförs detta, behövs inte skogen i Gummerstad och Ekudden.

10. **Marieholm 10a.**

Jättebra! Området runt Marieholms torg behöver städas upp. Flytta ut verksamheterna som Calida och annat ut till Haggården. Det sägs att området upplevs bökgigt att bebygga pga. u-område och befintliga ledningar. Så bygg runt om och anpassa byggnadernas form efter ledningarna. Posten och Samhall kan hitta andra lokaler, tex. genom att byta lokaler med Coop så att torget återigen får en livsmedelsbutik. Gärna 5 våningar med butik i bottenplan. Kommunen bör prioritera att köpa de här fastigheterna.

10b. Inte så tokigt det heller. Kör på. Går det bygga punkthus istället är det kanske en fördel. Då blir området blandat så att inte alla lägenheter hamnar på Bråtensidan om Marieforsleden.

11. Gärdet 11.a.

Går det även att bygga på Hertig Karls torg?

Bakom busshållplatsen mellan häckarna? Det här är en bullerutsatt park och därför används den inte. *OBS. Den här platsen är inte byggd eftersom siktlinjen mot kyrkan är viktig från Göteborgsvägen.* Det finns alltså en tanke med stadsplanen här. Ett punkthus vid bensinmacken är därför en dålig idé eftersom det bryter siktlinjen och kyrkan blir då inte längre i blickfång. Området behöver också service så nuvarande användning är bra. Låt det bestå. Det är redan svårt att få tag på en varmkorv i centrum sedan korvmojen revs på torget. Ett centrum måste få ha kvar små servicebutiker och enkla matluckor. Enplans radhus för pensionärer kanske skulle fungera på Hertig Karls torg.

12. Haggården

Slösa inte bort värdefull verksamhetsmark på nyetableringar utan använd befintlig verksamhetsmark i byteshandel för att kunna flytta på redan etablerad verksamhet som måste flytta på sig till förmån för bostäder. Tex. Calida vid Marieholm, företag i Katthavet, Posten, Samhall, garaget bredvid Milstensparken och Kyrkornas sekond hand. Dessa tomter kommer man inte åt utan att ha tillgänglig tomt att erbjuda. Förtäta befintliga industritomter. Det är väldigt luftigt här. Men för handelsetableringar skulle det vara fördelaktigt om kommunen ägde parkeringarna och endast sålde den byggbara delen. Det blir inte yteffektivt när varje enskild butik ska stå för sin egen parkering. Det är bättre att kommunen samordnar så att samma parkeringsyta för kunder används av flera företag. Vid Jysk och Elgiganten samordnas parkeringen bra.

13d. är motstridigt till Område 2. sidan 82 och 83. Trekanten mellan järnvägen och befintliga bostäder markeras där som bostäder men här är de föreslagna som industri. Jag tror verkligen inte att de som bor där vill vara omringade av industri. Leksberg kan bli en trivsamt by.

Stryk 13e. Marken behövs som livsmedelsproduktion. Dvs. marken borde återgå till jordbruksmark igen alternativt hagmark för hästar. Locka nya invånare till Leksberg med att kunna ha en central hästgård.

13. Sund

Stryk! Jordbruksmark ska inte tas i anspråk för industri. Det bedrivs redan verksamhet här. Livsmedelsproduktion är också en verksamhet, här finns redan arbetstillfällen trots att marken inte är bebyggd. Vi har ett ansvar att bevara jordbruksmark för att försörja befolkningen med mat. Det finns inget viktigare syfte. Sverige är endast självförsörjande av mat till 50%. Av solidariska skäl måste vi stötta andra delar av landet där jordbruksmarken inte är lika bördig.

14. Muggebo och Grangärdet

Minska ned till att endast ha kvar 16a och 16c. Sen kan Muggebo utvecklas för bostäder på södra sidan om Marieforsleden mot Vattenskidklubben. Då blir det bostäder längs hela järnvägsbanken från centrum till Ullervads kyrka, vilket blir en väl använd infrastruktur.

16a. Bra förlag med radhus vid Östra Järnväggatan. Jag tänker mig radhus i 1920-talsstil

(putsad fasad, likt de i Landala Göteborg) i 1,5 plan.

Lillängen 4:2 Styk! Det här är en pocketpark med en uppskattad liten kulle. Vi behöver bevara berg eftersom det är roliga platser för lek.

15. Sandbäcken.

STRYK! Området behövs för friluftsliv. Särskilt eftersom strövområden har offrats för Metse Tissues etablering. Den här marken är härlig med mycket barrträd, berg i dagen och rikt fågelliv. Här tränar Enduroklubben, det går att cykla MTN, det går att springa på stigarna, plocka bär och svamp osv. I brist på annan skog som försvinner vid tex. Rödjan behöver folk leta sig till nya platser. Det här är en sådan plats. Spara för framtida bostadsutveckling i Muggebo. Avbryt all ny etablering vid E20 här.

16. Ladukärr

Stryk i sin helhet och lyssna på den folkliga opinionen.

17. Grangärdet Östra

Stryk! Behåll rekreativområdet.

18. Om man vill göra ett nytt naturnära område får man börja om i **Sjöängen** istället (i närheten av gårdarna Hallåsen/Segolstorp/Lövängen), med en satellit som inte hänger ihop med andra befintliga områden. Befintliga områden kan inte ha längre till skog än vad de redan har. Då uppfylls inte kravet om att ha max 300 meter till grönområde eftersom man måste räkna från de bostäder som ligger längst in i och längst bort från ytterkanten. I Madlyckan är det till exempel redan 1 kilometer till skogen bortanför Sjölyckan så här har man redan gjort saken värre än vad det var innan. Rent infrastrukturmässigt är Sjöängen inte effektivt men här skadar det åtminstone inte befintliga områden.

19. Sjölyckan.

Revidera detaljplanen och ta bort all prickmark. Här kan man bygga mycket tätare inom befintlig kvartersmark. Återigen hade det blivit mer effektivt yta genom att skippa förgårdsmark och istället förhållit sig till att brandskyddsregler uppfylls så länge det är 8 meter mellan byggnaderna på var sida om gatan. Gaturummen har fått på tok för mycket space. Områdets skala blev väldigt opersonlig. I en revidering bör detaljplanen tillåta fler bostäder på tomten. Tex. som andra våningen på ett garage eller att tillåta Atterfallsbyggnader i fastighetsgräns mot allmän platsmark.

20. Se över befintliga detaljplaner generellt. Skapa möjligheter för fastighetsägare (både privata och kommersiella) att 3-dimensionellt förtäta på sin tomt. Dvs. att bygga närmare gata, bygga uppåt, skapa flexibilitet för byggnadens användning för att öppna för småskalig verksamhet i sin bostad, tex. frisör eller tatuierstudio.

21. Västra Skogen och Gummerstad.

STRYK i sin helhet. Av samma anledning som jag redan tagit upp gällande Område 1 och 2. Barn kommer snart inte kunna se vilt levande rådjur om skogen fragmenteras sönder. Örn som häckar i tallens krona behöver utrymme för att inte skrämmas bort.

De här områdena behöver inte exploateras. 2000 bostäder kan skapas utan problem på andra mer lämpliga platser.

22. Fokusera på att ändra detaljplaner så att det går att bygga på platser som idag är grå på kartan. Dvs. parkeringsplatser och övrig oanvänd redan hårdgjord yta. Att bygga på garage betyder inte att man ska gräva ned garaget, bara att första våningen består av parkering. I Mariestad skulle man förmodligen kunna bygga ett parkeringsdäck över bangården med uppfartsramp vid Systembolaget och nedfartsramp vid Öhmnas tomt/Sportaffären.
23. Om målet med utvecklingen är fler bostäder så behöver kommunen trycka på befintliga fastighetsägare för att motverka tomma centrala ytor. Kommunen kan sponsra genom att erbjuda reviderad detaljplan som gör saken attraktiv för fastighetsägaren. Då tar fastighetsägaren mindre risk och i gengäld får kommunen en aktiv och attraktiv stadsmiljö. Ovanför gamla Sparbanken kan Balder bygga bostäder på vinden, A. Berglöv borde inte få ha tält vid Marieholms torg utan borde bygga 5 vånings höghus runt torget istället. Den Q-märkta 1980-talslängan mellan Lillängskolan och Lillängsskogen har stått tom länge och Lantmäteriet är lämplig för skola, oavsett vem som är huvudman. Förs någon dialog med Indufa för att få någon verksamhet i rosa villan? Här är det väl lämpligt med fritidsgård? Även Stadshuset behöver få tillbaka sin balsal som finns kvar bevarad bakom nya innerväggar. Det gynnar näringsliv och nöjen är kittet i en stad.
24. **Besöksmålsutveckling! (Besöksanläggningar)**
Det här temaområdet är tyvärr väldigt magert. Alla badplatser, camping, utomhusbad, badhus, Novab Arena, Karlsholme, Regionens hus, ev. branstationen, Vita Duvan och vandrarhemmet borde vara med här.

Karlsholme: Här behövs en ordentlig översyn. Alla är överens om att parken har potential men det är då väldigt konstigt att man planerar att förstöra infrastrukturen genom att bygga bort parkeringen så att det i framtiden blir svårare att arrangera stora evenemang på Karlsholme. Den nu inhägnade fd. grusparkeringen behövs för alla släktingar som vill fira studenter, eller när det är företagsevenemang och galor på jubileumsteatern, dansfestivaler på Parketten eller musikkonserter utomhus. Var har ni tänkt att alla ska parkera?

Regionens Hus: Det här borde bli Mariestads stora kongresshall. I samarbete med fastighetsägaren kan platsen byggas om och kunna fungera på samma sätt som Vara Konserthus, Billinge och Rosers Salonger. Regionsalen är stor nog att kunna husera 400 sittande i publik och då är det genast intressant för stora ensembler att förlägga föreställningar i Mariestad. Idag har vi ingen tillräckligt stor scen. En kongresshall skapar mycket arbetstillfällen och behöver då behålla all befintlig parkeringsyta.

Bäcken: Bäckastugorna borde kunna fungera som ett litet skansen och hyras ut till hantverkare på sommaren. Här är en bra promenadslina och nära Café Bäcken. Runt Bäckastugorna, Bäcken och fårhagarna behöver det finnas ett besöksmål för barn som

vill klappa killingar, kaniner, höns osv. Hela Ekuddenområdet gör det möjligt med fler betesdjur och uppskalat med minizoo likt Mösseberg. Det saknas utflyktsmål för barnfamiljer.

Badstränderna: Idag går det inte att ta stadsbuss till Ekuddens camping och inte heller till Sandviken eller Snapen. Det är alltså svårt för en turist utan tillgång till cykel kunna ta sig till våra badstränder. Har kommunen en turistisk utvecklingsplan?

25. Stryk alla föreslagna områden för ytterligare industrietableringar utöver de som inte är Batterifabrik, Rödjan eller Metse Tissue. Industrimark i Mariestads tätort är nu mättad. Etableringar får söka sig till andra platser så som Lugnås, Lyrestad, Hassle, Hova, Töreboda. Industrietablering måste inte alls ligga i Mariestad. Vi ska hushålla med marken för bostadsändamål eftersom det är det enda som ger oss skatteintäkter. Med mer industri försämras livsmiljön med risk för att invånare väljer att bosätta sig på annan ort med trivsammare miljö.
26. Fler radhus önskas. Det påverkar flyttkedjan. Det behövs förmodligen inte fler villor. Idag är det för många 40- och 50-talister som bor kvar i sina villor och hindrar barnfamiljer från att komma åt dem. Men seniorerna behöver någonstans att ta vägen.
27. Det är ganska osmakligt att ha inbjudande bilder på en skogsstig i ett planförslag som bygger på att all skog ska försvinna. Det blir falsk marknadsföring. Byt bilderna till plåtlådor istället vilket motsvarar planerad verklighet.
28. Det är beklagligt att industrispåren tas bort. I ett biosfärområde som ska visa hur man bygger ett hållbart samhälle hade det varit föredömligt att använda befintliga järnvägsspår för kommunens industri. Många industrier har vuxit fram längs med järnvägen just för möjligheten av tung transport. Det hade varit roligare om kommunen uppvaktade företagen och uppmuntrade till spårburen transport istället för att lägga igen spåren. Det känns som att utvecklingen går åt fel håll när det kommer till hållbara transporter. Det vore istället coolt om Batterifabriken skulle bygga järnvägsspår till Töreboda så att lastbilbatterierna kan transporteras med tåg till hamnen i Göteborg eller Marjarp i Falköping. Då kunde banan även användas som spårburen kollektivtrafik mellan Mariestad och Töreboda. Järnvägsspåret kunde vika av i skogen ovanför Nohagsfyren och fortsätta precis norr om Krontorp. Då kan folk tågpendla hela vägen från Kinnekulle till Korstorp och Törebodaborna kan ta tågpendeln/spårvagnen till jobb i Mariestads centrum.
29. Det är ironiskt att en av de verksamheter som bör ha riskavstånd (sidan 69) är en förskola. Svårt att bedriva verksamheten utan att kunna vistas i den.
30. Ang. befintlig byggrätt i Lillängskogen så föreslår jag att kommunen byter mark med fastighetsägaren som har byggrätten i Lillängskogen nedanför Ladukärrsvägen. Om exploatören får en motsvarande byggrätt med befintlig detaljplan någon annan stans i staden (tex. vid Sjukhuset/Sandbäckshusen) så får både Mariestadsborna och

exploatören som de vill. Exploatören får bygga och Mariestadsborna får sin älskade skog räddad.

31. Balkonger mot sjön från Katthavet och Bantorget. Det är ett mysterium att det inte byggdes balkonger mot kyrktornet och sjön på Helixhusen på bantorget. Bullret från järnvägen är periodvis över bullernivån men de här topparna är så få så majoriteten av tiden är området lugnt. Bullrig verksamhet pågår inte under den tid på dygnet när folk vill chill på balkongen. Detta hade man enkelt kunna lösa genom att erbjuda en gemensam uteplats på tyst sida. Dvs. med gemensam pergola på innergården. Uteplats måste inte erbjudas genom direkt från den egna lägenheten. Det är inte förbjudet att bygga balkong på ”bullrig” sida så länge detta inte är den enda möjligheten till uteplats. Samma sak gäller för Katthavet.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkter och förslag. Kommunen bedömer att de utpekade områdena för ny markanvändning som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 samt ger förutsättningar för en god utveckling av staden. Befolkningsmålet är beslutat av kommunen. Kommunen bedömer att inriktningen med 50% småhus och 50% lägenheter i flerbostadsbus är en lämplig grundinriktning för stadens utveckling.

I stadsutveckling finns ofta målkonflikter som innebär avvägningar mellan olika intressen, kommunen anser att den fördjupade översiktsplanen ger en tydlig inriktning för utvecklingen och en grund för kommande specifika avvägningar. Kommunen anser gröna värden fortsatt kan vara en del av Mariestads identitet när staden utvecklas. Kommunen har utgått från Blå- och grönplanen som kunskapsunderlag, efter samrådet har utvecklingsstrategikartan för grön- och blåstruktur kompletterats med fler grönstråk.

Efter samrådet har planförslaget justerats men inga område har utgått helt från planförslaget. Den främsta förändringen av markanvändningen är inom tätortsutvidningsområde Öst där ett större område i sydöstra delen har tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan den nya markanvändningen och järnvägen ökas något och i det nordvästra hörnet har ett mindre område tagits bort och i Sydväst har den västra gränsen justerats så att det utpekade markområdet är mindre. I efterföljande arbete med detaljplaner och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare. Illustrationsplanen för tätortsutvecklingsområde Sydväst har justerats för att stämma överens med markanvändningskartan för område 13.

En riskanalys har inte genomförts för planförslaget, konsekvenser av planförslaget är undersökta inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunens inriktning för arbete med detaljplaneläggning är att den ska drivas av ett intresse från fastighetsägare eller byggaktörer att utveckla staden. Dialog har förts med fastighetsägare inom Katthavet men inte specifikt om rosa villan.

Det pågår en parkeringsutredning och parkeringsfrågan för centrala staden kommer fortsatt att hanteras.

Kommunens näringslivsenhet arbetar aktivt med turism.

Yttrande 26

Vi vill härmed lämna in synpunkter på tätortsutvidgning i område 3 öster. Vi i Suntorp är redan mycket hårt drabbade av detaljplanen för Korstorp och kommer att få batterifabriken in på knuten. Kommunen har hittills inte visat oss någon hänsyn i det ärendet. Nu ser vi att man i översiktsplanen planerar industriområde runt omkring oss och därmed vill ta bort den enda stora skogen som finns nära Mariestad. I planen tar man ingen hänsyn till de boende i Suntorp och utmed gamla järnvägen. Utan man skriver bara om områdets framtida önskemål som industrimark. Vi som bor här är också invånare i kommunen och vi har bosatt oss på landet och inte i ett industriområde!

Översiktsplanens gräns för industriområde österut från vår fastighet bör förflyttas längre från våra tomter. Vi är redan så hårt drabbade av batterifabriken. I planen har man knappt bevarat någon skog alls i område 3, utan vi ser ut att kunna bli omringade av industriområde. Öster om oss finns också skyddsvärd natur och nyckelbiotoper. Den naturen och skogen bör bevaras för vår skull och för alla i Mariestads skull. En mycket stor del av skogen i område 3 försvinner när batterifabriken byggs. Värna om det som blir kvar och värna om oss.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. Gränsen för industriområde kommer studeras vidare inom framtida detaljplanearbete.

Yttrande 27

Bevara jordbruksmarken!

Den svenska jordbruksmarken bildades vid inlandsisens smältning för cirka 10 000 år sedan och har varit brukad i ca 5 000 år för att försörja Sveriges befolkning med mat. Den går aldrig att återskapa! Jordbruksmarken ska användas även i de kommande 5 000 åren för att förse människorna med mat och biologisk mångfald.

- Klimatförändringar på hela jordklotet

- Svår torka följd av översvämningar runt om i världen
- Ca 860 miljoner människor beräknas drabbas av svält (FN)
- Med mildare klimat kommer Sverige få optimala förutsättningar för att producera mat
- Även du som läser detta behöver mat till din familj och dina efterlevande. Den maten produceras på jordbruksmarken!

I den fördjupade översiktsplanen för Mariestads kommun finns förslag på att exploatera stora arealer åkermark för bebyggelse- och industrimark. I ovanstående tusenårsperspektiv är det oerhört kortsiktigt och oansvarigt att på detta sätt förstöra åkermark för framtida generationers överlevnad.

Enligt miljöbalken 3 kap 4§ står att ”Jordbruksmark får tas i anspråk endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk”. Att i ett så kortsiktigt perspektiv bygga bostäder på så stor areal jordbruksmark, som översiktsplanen visar i sitt huvudalternativ, är inte rimligt och kan knappast ses som ett väsentligt samhällsintresse.

Till översiktsplanen vill jag framföra dessa krav:

- Planera så att de negativa konsekvenserna för jordbruksmarkens exploatering blir minimala
- Planera bebyggelsen i anslutning till jordbrukslandskapet utan att bygga på jordbruksmarken
- Planera hur man kan återskapa exploaterad jordbruksmark för matproduktion

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att utvecklingen av Mariestad med bostäder, verksamheter och industri utgör ett väsentligt samhällsintresse samt att strategierna för var staden ska växa är viktiga för att uppnå planens mål. När utpekade utvecklingsområden studeras vidare i fortsatt planeringsarbete undersöks möjligheten att lokalisera verksamheter så att brukningsvärd jordbruksmark inte tas i anspråk. Det är möjligt att i fortsatt arbete studera om det är möjligt att återskapa jordbruksmark på andra platser men det studeras inte inom ramen för den fördjupade översiktsplanen.

Yttrande 28

Jag anser att det försvinner alldeles för mycket åkermark och skogsmark som behövs För matproduktion och trivsel i kommunen.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen.

Yttrande 29

Vi blev uppmärksammade av våra grannar att en fördjupad översiktsplan tagits fram.

Vi är boende på Törnbergavägen och blev väldigt förvånade och även förskräckta när vi förstod att planen tagits fram och att vi inte fått någon information angående detta av kommunen. Vill man inte ha in synpunkter av de boende som planen berör?!?

Närheten till naturen och möjligheten att bo enskilt men ändå nära till centrum var det som gjorde att valde att bosätta oss här. Vi vill inte bo i ett tätbebyggt område fullt med villor och lägenhetshus. Känns även som det påverkar värdet av vår fastighet negativt

Gällande förslaget så är det skrämmande att se hur större delen av Snapenskogen ska tas ner för att göra plats för bostäder. Den del av Snapen söder om järnvägen är ett oerhört viktigt område för alla staden invånare samt har ett otroligt rikt djurliv. Det ska även finnas en del gamla murar i området mm som har ett kulturellt värde.

I planerna inför exploateringen av Sjölyckan var det sagt att detta område skulle ha större tomter och att skog skulle sparas för att området skulle vara lummigt även efter byggnationen. Blev inte så mycket med det, knappt nåt träd sparades.

Området såldes även in som naturnära men blir det verklighet av FÖP:n så är det ju inte särskilt naturnära längre.

Högelidsskolans skolskog försvann när Sjölyckan skulle påbörjas, kommunen lovade att hjälpa till med ett nytt område men trots upprepade påstötningar från föräldraförening blev det inget med detta. Detta trots att kommunen var ute på skolan och bad eleverna om förslag på va de önskade.

Snepenskogen och Bäckarundan används flitigt av skolan under idrottslektioner och friluftsdagar. Vart ska skolan hålla dessa lektioner/aktiviteter om det inte finns någon skog kvar?

Planen på att helt skövla större delen av skogen till föemån bostäder är orimlig. Planen måste göras om så att det fortfarande finns någon natur kvar.

Det måste finnas områden som är mer lämpliga än just Krontorp/Snape.

Kanske måste det bli flera mindre ytor som planeras för att täcka behovet av nya bostäder?

Vi motsätter oss helt den befintliga planen! Gör om och gör rätt!

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Information om samrådet har publicerats i Mariestads-Tidningen, på kommunens digitala anslagstavla och hemsida samt på Facebook. Synpunkter har välkomnats under samrådet och är värdefulla som del av beslutsunderlaget i planprocessen.

Kommunen bedömer att det är viktigt att nya bostadsområden får förutsättningar att bli en del av den befintliga staden och att områdena i nära anslutning till befintlig bebyggelse är bäst lämpade för detta. Det innebär att landsbygden närmast staden utvecklas och omvandlas till en del av staden.

Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan den nya markanvändningen och järnvägen ökas något och i det nordvästra hörnet har ett mindre område tagits bort. I efterföljande arbete med detaljplaner och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare.

Kommunen bedömer vidare att det fortsatt kommer att finnas möjligheter för skolor att nyttja andra grönområden för idrottsaktiviteter och friluftsdagar.

Yttrande 30

Enligt boverket bör en fördjupad översiktsplan innehålla fler utredningar för att kunna peka ut mer tydligt hur markanvändningen ska/bör vara. Mariestads FÖP 2040 är för generell och torde kunna likställas som högst med en ”uppdatering” av översiktsplan för tätorten, som sedan används för att göra riktade fördjupade översiktsplaner eller planprogram för delområdena. För att vara till hjälp för exploatering av jordbruksmark och viktiga skogsområdet bör djupare utredningar genomföras i de områdena.

Tidans vatten och miljö

Tidan mår dåligt och har gjort det länge. Kommunen skriver att de deltar i övervakning genom Tidans vattenförbund och Vänerens vattenvårdsförbund. Mariestad har en hel del befintliga och kommande industrier längs Tidån. Har någon utredning utförts eller miljökonsekvensbeskrivning upprättats kopplad till utsläpp?

Kommunen har beskyllt verksamheter uppströms för den försämrade statusen i Tidån, är det av vikt att noggrant överväga och undersöka om kommunen själv kan ha en del i den pågående miljöpåverkan och de problem som Tidån står inför. Det krävs en kritisk granskning av kommunens egna handlingar, utsläpp och påverkan, som bidrar till den dåliga miljöstatusen i Tidån.

En sådan analys bör inkludera en noggrann bedömning av kommunens industriella och infrastrukturella verksamheter, avloppssystem, och andra potentiella källor till föroreningar. Det är avgörande att inte enbart förlita sig på externa faktorer utan att också självkritiskt granska kommunens egna åtgärder och följa upp med adekvata miljöåtgärder och övervakning. En öppen och transparent dialog med berörda parter och intressenter, inklusive de som är involverade uppströms, kan vara värdefull för att uppnå en förståelse av Tidåns miljöutmaningar och främja en gemensam ansträngning för att förbättra dess övergripande hälsa och ekologi.

Värme och klimat

Det är relevant att poängtera att MSBs värmekartering kan ge en översikt över de generella temperaturvariationerna, men den ger inte nödvändigtvis information om förekomsten av värmeöar och deras påverkan på lokalklimatet. För att få en mer precisa och detaljerade insikter om eventuella värmeöar och deras orsaker, kan det vara nödvändigt att genomföra ytterligare, specifika studier och analyser inom staden.

Denna klarläggelse är viktig för att undvika missuppfattningar och för att säkerställa att diskussionen om värmeböljor och dess påverkan på stadsområden är baserad på korrekt och relevant information. Det är också en möjlighet att betona behovet av att vidta lämpliga åtgärder för att mildra värmeböljors påverkan, särskilt om det finns områden med högre risk för extrem värme.

Frågan om hur kommunen avser att öka andelen grönytor samtidigt som de genomför exploatering av befintliga grönområden innebär en central utmaning som kräver noggrant övervägande. Det är viktigt att förstå att grönytor inte bara representerar fysiska ytor utan också innebär en komplex ekologisk och ekosystemtjänstfunktion. Att ersätta grönområden med nyplanterade träd och gröna tak, medan det kan ses som kompensation, kan inte fullständigt ersätta den omfattande ekologiska och samhällsliga nyttan som stora och etablerade grönområden kan erbjuda.

Stora träd, speciellt mogna exemplar, har en unik kapacitet att absorbera koldioxid, främja luftkvalitet, ge skugga och reducera värmeöar, samt fungera som

livsmiljöer för en mängd olika växt- och djurarter. Dessa ekosystemtjänster är särskilt värdefulla i urban miljö där det ofta finns begränsade grönytor.

Det är också relevant att involvera och samarbeta med lokalbefolkningen och intressegrupper för att få insikt och feedback, vilket kan bidra till att hitta hållbara lösningar för stadsutveckling och bevarande av grönområden.

Natur och hållbarhet

Mångfald av Naturvärden: Det är viktigt att beakta att höga naturvärden inte enbart är kopplade till naturreservat. Andra områden, även utan officiell status, kan också ha betydande ekologisk mångfald och viktiga ekosystemtjänster. Därför är det avgörande att inte begränsa fokus enbart till kända naturskyddsområden utan att även identifiera och skydda mindre uppmärksammade områden med höga naturvärden.

Behov av Hållbar Stadsutveckling: Stadsplanering bör sträva efter att kombinera tillväxt och bevarande av grönområden på ett hållbart sätt. Det kan innebära att man utforskar alternativa områden för utveckling och implementerar grönytesystem i stadsplaneringen för att bevara och öka grönområden.

Medborgardialog och delaktighet

En inkluderande process som involverar lokalbefolkningen och intressegrupper kan bidra till att identifiera och värdera olika aspekter av naturvärden i stadsutvecklingen. Detta kan hjälpa till att undvika konflikter och finna gemensamma lösningar.

Slutligen ifrågasätts bristen på dialog med närboende och det faktum att de flesta helt saknar kännedom om pågående planförslag.

Transport och trafik

Det nämns att ”en mängd arbetstillfällen skapas” och att stora volymer av arbetspendlare väntas. Hur tänker sig kommunen att dessa volymer av folk ska färdas och var? Människor behöver tryggt och säker kunna ta sig mellan såväl de nya som befintliga bostadsområdena i tätorten, yttertätorterna och nya etableringsplatser.

Planeringen bör även ta hänsyn till alternativa färd sätt än pendling med egen bil och bör därför redan nu innehålla en utredning och mål om detta. Kommunen har en antagen cykelplan där bland annat nya gc-stråk pekas ut. Hit refereras inte och några ställningstaganden annat än konstateranden görs inte heller.

Rösslingen (Ullervads lunga)

Program för blå- och grönstruktur antogs av kommunfullmäktige i september 2023 i syfte att synliggöra blå och gröna värden i beslutsprocesser om en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Det antogs alltså med god marginal efter

Volvos etableringsplaner blev kända. Programmet ska även utgöra ett av underlagen inför kommande översiktsplan. I detta program utpekas Rösslingen som viktigt för friluftslivet och rekreation eftersom det är ett större sammanhängande skogsområde nära stadskärnan. Dessutom har det hög betydelse för landskapets helhet med höga naturvärden och utgör ett grönt stråk för djur och växter.

Att ta bort den tätortsnära naturen med etablerade motionsslingor och elljusspår som används frekvent går stick i stäv med syftet att förbättra kvaliteten och medborgares tillgänglighet till vatten och den tätortsnära naturen. Det framkommer inte hur kommunen ser på försämringen som uppstår i och med att detta rekreationsområde i stället blir bebyggelseområde med inriktning ytkrävande och transportintensiva verksamheter. Inte heller har någon undersökning gjorts hur området används, av vem och eller allmänna synpunkter på ett så omfattande ändring av markanvändning. Om ytkrävande och transportintensiva verksamheter etableras förlorar området sin betydelse som rekreations- och naturområde. I nuvarande förslag till plan så belyser man inte förändringen gentemot blå- och grönprogrammet nämnvärt. Detta trots att programmet är nytt och har en giltighetstid på flera år framåt.

Grön- och blåstrukturer bidrar till stadens attraktivitet och biologiska mångfald och det anses viktigt att skapa miljöer där människor vill vistas. Detta främjar folkhälsa och uppges vara en grundkomponent i hanteringen av ett förändrat klimat. Mariestad vill erbjuda invånarna skogliga strövområden och Rösslingen pekas ut som ett prioriterat område. Om nu Rösslingen pekas ut som prioriterat område så behöver utredas och motiveras hur denna yta kan hårdgöras och i stället omställas till industri samt dess påverkan på både djur-, natur- och rekreativlivet. Viktigt att ha med sig är att hela Rösslingen är utpekad som viktigt i det nyantagna blå- och grönstrukturprogrammet. Inget nämns heller om förändringen som landskapsbilden står inför.

I stället för att lägga industrimark i föra nära anslutning till där flertalet bor och faktiskt nyttjar skogen, reservera/bevara större ytor för att kompensera ianspråktagandet för pågående etablering.

Slutligen

Avsaknaden av dialog och lokal förankring är en faktor men planens tyngd i framtida arbeten torde vara låg givet den uppenbara bristen på faktiska utredningar och fördjupningar. Ett omtag borde göras där processen blir transparent och förändringarna överblickbara för gemene man.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att genomförda utredningar är tillräckliga för den översiktliga nivå som den fördjupade översiktsplanen innebär. I kommande skeden bör ett flertal utredningar ske på en övergripande nivå till exempel inom ramen för planprogram för större delområden.

Frågan om grönstruktur kommer att utredas vidare i senare planering och instämmer i vikten av att göra noggranna överväganden kring bevarande av nuvarande naturvärden så som stora träd som inte omedelbart kan ersättas och behovet av att skapa multifunktionella grönytor i staden.

Kommunen vill notera att när naturmark tas i anspråk av ny bebyggelse kan ytan (oftast) inte ersättas med samma yta utan att annan natur- eller jordbruksmark tas i anspråk. Därför behövs en strategisk planering av möjligheterna till att utveckla och förbättra kvarvarande grönytor och naturområden.

Inga utredningar har genomförts av utsläpp från befintliga och kommande industrier längs Tidan. Den fördjupade översiktsplanen föreslår att kommunen påbörjar ett övergripande arbete med miljö kvalitetsnormerna för Tidan och Mariestadssjön till exempel i form av ett åtgärdsprogram.

Kommunen kommer inte att göra mer detaljerade studier av värmekartering och hantering av värmeöar inom ramen för den fördjupade översiktsplanen.

I planförslaget konstateras att trafiken blir en viktig strategisk fråga i utvecklingen av staden samt att ett behov finns av att ombänderta frågan inom ramen för till exempel en mobilitetsutredning. Kommunen instämmer i att alternativa färd sätt till bil är en viktig fråga för utvecklingen av staden och anser att detta framkommer av planbehandlingen.

Program för blå- och grönstruktur utgör ett underlag i planeringen av staden och ger kunskap för avvägningar i de målkonflikter som uppstår i fysisk planering så som målet om att utveckla staden med fler bostäder, mark för verksamheter och industri respektive mål för natur och grönområden i staden. Inom tätortsutvidningsområde Öst har ett större område i sydöst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. Det innebär att en större del av skogen norr om Ullervad inte utpekats för ny markanvändning. Kommunen instämmer i att blå- och grönstrukturer bidrar till stadens attraktivitet och anser att detta framkommer av den fördjupade översiktsplanen.

Kommunen kommer inte att göra ett omtag i processen att ta fram den fördjupade översiktsplanen. Under samrådet har möjlighet funnits att samtala med och ställa frågor till planenhetens medarbetare.

Yttrande 31

Jag och min fru bor i Ullervad och har nyligen fått reda på att Mariestad planerar att ta bort stora delar av ullervadskogen för att bygga industriområde.

Om detta är fallet kommer vi överväga att flytta ifrån Mariestad kommun för att komma närmare vårt arbete och ändå vara nära skog och natur.

Jag hoppas att detta förslag omvärderas. Skogens & naturens värde bör inte bara mätas i pengar. Skogen & naturen har också ett värde för människors mentala välmående. Ni bör ha detta i åtanke när ni bygger bort skogen och förtätar detta område.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Inom tätortsutvidningsområde Öst har ett större område i sydöst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. Det innebär att en större del av skogen norr om Ullervad inte utpekats för ny markanvändning.

Yttrande 32

Vi flyttade till Ullervad i föl med önskan om att komma närmare naturen. Nu ser vi planer för industrier och dylikt i vårt närliggande skogsområde. Det skulle vara alldeles förskräckligt om skogen försvann eller omvandlades till något annat än vad det är just nu!

Jag vill kunna gå skogspromenader och lyssna på fågelkvitter med min dotter. Hade jag velat ha industrier nära hade jag bott kvar i Malmö!

Låt bli vår skog! Utan skogs- och naturområden mår vi människor sämre psykiskt och fysiskt.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Inom tätortsutvidningsområde Öst har ett större område i sydöst tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. Det innebär att en större del av skogen norr om Ullervad inte utpekats för ny markanvändning.

Yttrande 33

Jag gillar inte förslaget alls. Jag tycker det förstör alldeles för mycket för oss människor och djur som redan bor i och omkring Mariestad. Naturen behöver få vara kvar i mycket större utsträckning än vad som föreslås. På de platser där skogs-, natur- eller åkermark ändå till viss del måste ställas om till människobostäder vill jag att det görs försiktigt och med så mycket bevarande som möjligt av landskapet på platsen, inte som på t.ex. sjölyckan där man totalt skövlat det som var.

Att ta ner skog för att ge plats åt industri tycker jag är jättedumt. Vi behöver verkligen inte producera fler saker, däremot behöver vi fler träd för att rädda klimatet.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. Den större förändringen av utpekad mark för ny markanvändning som genomförts efter samråd är att det sydöstra området i tätortsutvidningsområde Öst har tagits bort i syfte att lämna ett större sammanhängande skogsområde. Justeringar i omfattningen av ny markanvändning har även genomförts i tätortsutvidningsområde Norr respektive Sydväst. I efterföljande arbete med detaljplan och planprogram kommer utformning av grönstruktur och anpassning av bebyggelse och bebyggelsestruktur till respektive plats att studeras närmare.

Yttrande 34

När det gäller den fördjupade översiktsplanen vill vi att det sparas en stor skogskorridor mellan Bäckerundan (Törnbergavägen) ner mot Strandvägen/Snapen. Det finns grusvägar från Törnbergavägen ner mot järnvägen och detta är en mycket viktig rekreationsslinga och det är av största vikt att detta skogsparti lämnas så orört som möjligt. Detta för att få ett sammanhängande skogsområde mellan Högelid/Krontorp och Snapen.

Vi är många människor som promenerar, cyklar, springer mm i dessa skogar och vi vill bevara dem. Skogen är även viktig för eleverna i Högelidsskolan för lärande och gymnastikundervisning. Sjölyckan har redan tagit mycket av denna mark i anspråk.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. I efterföljande arbete med detaljplan och planprogram kommer utformning av grönstruktur studeras närmare. Området ingår dock fortfarande som en utvidgning av tätorten och intentionen är att utveckla en stadsstruktur som blir en ny del av tätorten. I utvecklingen av staden ska grönstrukturer arbetas in i och viss befintlig skog och vissa träd kan ingå i dessa. Samtidigt behöver grönytor ofta bidra med fler funktioner i en växande stad och då är det inte alltid möjligt att bevara skog. I tätortsutvidningsområde Norr har avgränsningen av ny markanvändning ändrats något så att avståndet mellan den nya markanvändningen och järnvägen ökas något och i det nordvästra hörnet har ett mindre område tagits bort.

Yttrande 35

Jag har nu studerat den fördjupade översiktsplanen för Mariestad 2040 och Miljökonsekvensbeskrivningen och har ett antal synpunkter. För det första är det mycket bekymrande att stora arealer skog föreslås för exploatering, dels eftersom det ur ett estetiskt perspektiv förstör den trivsamma, naturnära småstadskänslan, dels eftersom hårdgörandet av naturmark ökar risken för höga vattenflöden och översvämningar, dels eftersom nyckelbiotoper, sumpskog och våtmark riskerar att förstöras av utvecklingsområde norr, dels eftersom grönstråken är för små och osammanhängande för att kunna upprätthålla ekosystemtjänster och fungera som spridningskorridorer, dels eftersom det i de flesta fall saknas inventeringar som

klargör vilka värden som riskerar att förloras. Vidare har kompensationsområdet som planeras i Skogslund inte förutsättningar att bli trivsamt för människor eller andra djur eftersom det är för litet och kan komma att omringas av bebyggelse, inklusive de två höga masterna som redan finns där. Dessutom innebär förslaget att både Fors och Ullervad blir mindre attraktiva områden eftersom det knappast är trivsamt att bo i så nära anslutning till industriområden.

För det andra innebär exploateringen av jordbruksmark, liksom exploateringen av skogsmark, att mycket biologisk mångfald kan gå förlorad i oåterkalleliga processer. Många arter lever i anslutning till åkrar, till exempel på åkerholmar, och skulle kunna ta stor skada om deras livsmiljöer försvinner. Dessutom är lokal matproduktion viktigt både ur hållbarhets- och säkerhetssynpunkt, därför borde jordbruksmark inte bebyggas. Även det nationella miljökvalitetsmålet om ett rikt odlingslandskap förklarar att kommuner bör undvika och begränsa exploatering av jordbruksmark ([Ett rikt odlingslandskap - Sveriges miljömål](#)).

Oavsett om det gäller skogs- eller jordbruksmark så innebär den kraftiga exploateringen som föreslås att mycket av stadens och områdets karaktär förloras. Den lantliga idyllen utanför staden hotas, bland annat av tätortsutveckling sydväst. Expansion åt alla håll samtidigt gör att småstadskänslan och närheten till naturen försvinner, vilket vore fruktansvärt tråkigt eftersom det i hög grad identifierar Mariestad. Exploatering utanför tätorten bör istället ske stegvis och på betydligt mindre områden, med stort fokus på grönområden och att bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster som till exempel vattenflödes- och temperaturutjämning. I tätorten är det också viktigt att inte förtäta, utan försöka hitta nya användningsområden för den redan befintliga bebyggelsen. Till exempel bör Trekanten sparas och utvecklas som grönområde eller område för fritidsaktiviteter med tanke på omkringliggande bebyggelse. Vid planering av ny bebyggelse bör det också finnas tydligare riktlinjer som säkerställer att det som byggs gör minsta möjliga ingrepp i miljön och smälter in i omgivningen så gott som går, här kan rejäla grönområden och grönstråk vara till stor hjälp. Även kollektivtrafik och möjligheter att ta sig fram med cykel eller gåendes borde få större utrymme för att en ska kunna bryta bilberoendet. Vidare borde en verkligen se upp med nya affärsområden eftersom handelsområden utanför centrum riskerar att utarma handeln i stadskärnan.

Sammanfattningsvis borde en, i linje med MKB, avsätta mindre områden för bebyggelse och lägga större fokus på att bevara och utveckla naturområden och grön infrastruktur. Att värna om biologisk mångfald och ekosystemtjänster gynnar även de människor som bor i kommunen.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Kommunen bedömer att markanspråken i stadens ytterkanter som bland annat omfattar skog och delvis jordbruksmark behövs för att uppnå den fördjupade översiktsplanens mål och målet om 40 000 invånare till 2040 som är beslutat av kommunen. I utvecklingen av staden ska grönstrukturer arbetas in i och viss befintlig skog och vissa träd kan ingå i dessa. Samtidigt behöver grönytor ofta bidra med fler funktioner i en växande stad och då är det inte alltid möjligt att bevara skog. Vidare kommer specifika naturvärdesinventeringar med mera göras i kommande planarbeten och/eller planprogram. Kommunen bedömer att detta kan hanteras i dessa skeden.

I fortsatt planering bör ekosystemtjänster, ekologiska samband, omhändertagande av skyfall och dagvatten studeras vilket framkommer av den fördjupade översiktsplanen.

I planbeskrivningen har texterna för tätortsutvidningsområdena generellt förtydligats med avseende på grönstruktur, tätortsutvidningsområde Norr har justerats för att bevara en något större yta längs med Kinnekullebanan och del av tätortsutvidningsområde Öst har tagits bort från förslaget. Ändringen av tätortsutvidningsområde Öst innebär att ett större område öster om Skogslund inte omfattas av ny markanvändning.

I efterföljande arbete med detaljplan och/eller planprogram kommer frågorna om biologisk mångfald fortsatt hanteras, inom en del naturområden och på jordbruksmark finns både biotopskydd och skyddade arter vilket kräver en särskild hantering och kan leda till förstärknings och/eller kompensationsåtgärder för dessa naturvärden.

Den fördjupade översiktsplanens intention är att bygga vidare på många av de värden som karaktäriserar småstaden Mariestad även när staden växer även om avståndet till centrum oundvikligen blir längre för de nya områdena. Även om avståndet till sammanhängande större naturområden till viss del blir längre kommer områden som Snapen, Ekudden och Sandviken fortsatt bidra till stora kvaliteter för stadens invånare. Inom tätorten bedömer kommunen att de nu föreslagna förtätningsområdena är lämpliga för de användningar som föreslås.

Ändringar som gjorts med avseende grönstruktur och ianspråktagande av mark är att texterna för tätortsutvidningsområdena har förtydligats med avseende på grönstruktur, tätortsutvidningsområde Norr har justerats för att bevara en något större yta längs med Kinnekullebanan och del av tätortsutvidningsområde Öst har tagits bort från förslaget.

Yttrande 36

Jag är orolig över att skogsmiljöer tas bort i för stor mängd. Vi behöver träd och växtlighet, speciellt med tanke på framtidens klimatutmaningar. Rötter och träd som binder väta och växtlighet som binder koldioxid är nåt av det enklaste sättet att tänka hållbart och klimatanpassat.

Vi borde snarare öka våra grönområden- det tror jag skulle tilltala ev nytillkomna invånare i staden mer än industribyggnader. Jobb betyder mycket, men inte allt, och blir det fördel byggnader och industrier tror jag många väljer att bosätta sig nån annanstans där boendet inte är så kostsamt, Töreboda exv.

Ta tillvara på Snapen-området istället och kanske snegla lite på de fina rastplatser/vandringsleder Skövde har på Billingen, som inspiration. Förstör inte Mariestad, förädla staden istället.

Kommunens bemötande

Kommunens bedömning är att grönstrukturer kan och ska arbetas in i tätortsutvidningsområdena samt att befintlig skog och vissa träd delvis kan arbetas in i de nya stadsstrukturerna, samtidigt behöver grönytor ofta bidra med fler funktioner i en växande stad och då är det inte alltid möjligt att bevara skog. Samtidigt är det oundvikligt att ta mark i anspråk när staden ska växa. Kommunens befolkningsmål och behov av mer industrimark står kvar. Texterna för tätortsutvidningsområdena har förtydligats med avseende på grönstruktur, tätortsutvidningsområde Norr har justerats för att bevara en något större yta längs med Kinnekullebanan och del av tätortsutvidningsområde Öst har tagits bort från förslaget.

Yttrande 37

Den drygt 150 år gamla leden mellan Krontorp och Snapen måste bevaras för framtiden.

Törnberga-Rörviksvägen har använts sedan 1800-talet som en viktig led för befolkningen i norra delen av staden med Krontorp och Högelid, för att nå ner till Snapen och sjön. Denna väg går i syd-nordlig riktning och längs Törnbergavägen är flertalet boställen byggda på tidigt 1900-tal, samt flera från senare halvan av 1800-talet med mycket vällagda stenmurar, från då marken bröts. Dessa boställen är väl bevarade, liksom stenmurarna vilka kommer bestå hundratals år in i framtiden.

- I 'Kulturmiljöutredningen' som finns med i 'Förslag till Översiktsplan Mariestad 2040' bedöms de kulturella värdena som måttliga till stora inom detta område, och konsekvenserna för föreslagen stadsdel 'Nordost' bedöms bli "Märkbara till stora negativa". "Befintliga torp- och småställen samt sammanbindande äldre vägnät försvinner till stor del" anges som påverkan.
Vidare framgår ... "Området finns inte upptaget i befintliga kunskapsunderlag för kulturmiljön."
"Fortsatt rekommenderas framtagande av en kulturmiljöinventering för 'Nordost' som beskriver historik och kulturvärden samt riktlinjer knutet till spår av områdets historiskt präglade markanvändning."
- Den befintliga biologiska mångfalden längs denna led är betydande, och består bl.a. av ek och tall från 1800-talet, samt sumpskog rik på högstubbar och lågor. Ett ansevärt antal fågelarter, rådjur, räv, skogsmård, hasselmus och fladdermöss, varav flertalet skyddade arter som ej får störas eller skadas, finns i området.

- Kommer avgränsningen av det föreslagna området 'Nordost' vara densamma i " FÖP Mariestad 2040", lyfts förslagsvis den bostadsbebyggelse med flerfamiljshus om 3-4 våningar samt stadsradhus ut, som nuvarande förslag visar, och det i planen föreslagna 'parkstråket' läggs längs Törnbergavägen på ömse sidor, med en väl tilltagen bredd, vars träd har en skyddande effekt för de förhärskande västliga vindar, som annars kommer kunna drabba bebyggelsen i den tänkta nya stadsdelen. Parkstråket kommer på detta sätt tydligt markera och välbehövligt vara avskiljande mellan stadsdelarna.
- Det stora antalet oskyddade trafikanter, som i dag syns längs denna väg, får därmed fortsatt passera längs det gröna parkstråket, liksom alla skolelever från närområdet, som nyttjar terrängen vid sina idrottsaktiviteter året runt. Sommartid frekventeras vägen dessutom högst märkbart av kommuninvånare på väg till badplatserna vid Vänern.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkter och information. Kommunen planerar för stor tillväxt vilket förväntas medföra att mark inom och i anslutning till staden kommer bli attraktiv för utveckling. Den fördjupade översiktsplanen redovisar endast översiktligt kommunens önskade utveckling och i kommande planering kommer ytterligare kunskapsinhämtning och utredningar göras inför framtagande av mer konkreta förslag till utveckling.

Yttrande 38

Ha kvar forsskogen! Jag har varit där mycket och skapat många bra minnen och planen att bygga där är kass.

Kommunens bemötande

Planförslaget ha ändrats och delar av Forsskogen omfattas inte längre av ny markanvändning.

Yttrande 39

1. Den sammanfattande inledning bör även redovisa viktiga komplementära och antagna dokument så som
 - Program för blå- och grönstruktur (KF 230925)
 - Tematiskt tillägg till översiktsplan - LIS-områden (KF ???) – i tillämpliga delar
 - Klimatanpassningsplan (KF 170130)
 - Riksintresse för kulturmiljövard Mariestad [R17] (Gamla Stan)
2. Mariestads attraktionskraft ligger inte i hur många bostäder som kan erbjudas. Attraktionskraften för främst yrkesarbetande barnfamiljer torde ligga i
 - En förskole- och skolverksamhet med gott renommé
 - Primärvård med hög tillgänglighet
 - Goda möjligheter till lokal handel
 - Goda förutsättningar för fritids-, natur- och kulturaktiviteter

- Bra kollektivtrafik
- En grund för Mariestads tänkta expansion är att fler och fler betalar skatt i kommunen. Om inte ovanstående förutsättningar finns och balanserats kommer sannolikt kringliggande kommuner i stället att få del av nya invånarens skattekronor.
3. Redovisade grönen-/naturområden i eller mellan bebyggelse är generellt för små, vilket försvårar ett seriöst klimatanpassningsarbete. Ett resonemang om mikroskogar (se artikel i MT 231122 (sid 22-23) bör diskuteras mer seriöst i förslaget.

4. Varför har möjligheter till expansion i Leksberg utelämnats i förslaget till FÖP?
5. Även om kommuner har ”planmonopol” så påpekar jag vikten av att kommande olika detaljplanarbeten kommuniceras och diskuteras med berörda i respektive områden. Planprocessen bör alltså inte hanteras MOT medborgarna utan i stället i större utsträckning hanteras MED medborgarna. Detta kan förhoppningsvis leda till ökad samsyn och ökat förtroende för planprocessen. Vision 2040:s ”tillsammans” måste få praktisk tillämpning.
6. För att säkra formerna för en för invånarna och staden god expansion bör inom något år såväl en stadsarkitekt som en kommunekolog anställas. Vision 2040:s ”drömläge” behöver säkras på ett kompetens sätt.

Kommunens bemötande

Kommunen bedömer att sammanfattningen omfattar lämpliga huvuddrag och beskriver den fördjupade översiktsplanen på ett tillräckligt omfattande vis.

Den fördjupade översiktsplanen bedöms inte utgöra ett hinder för att utveckla kommunens övriga verksamheter i syfte att skapa en attraktiv kommun samt att planen ger möjlighet att utveckla offentliga platser som kan ge goda förutsättningar för fritids-, natur- och kulturaktiviteter. Kommunen eftersträvar en god dialog och strategisk planering av utformning av gator som ger Västtrafik möjlighet att försörja invånarna med en god kollektivtrafik.

Kommunen har inte bearbetat förslaget med i hänseende till mikroskogar men detta hindrar inte ett fortsatt arbete med strategisk utveckling av grönstruktur ur fler perspektiv.

Den redovisade utvecklingen av närområdet till Leksberg bedöms som lämplig i omfattning för detta skede i planeringen. Kommunen bedömer att den fördjupade översiktsplanen inte hindrar ett arbetsätt där dialog förs med berörda medborgare. Kommunen noterar synpunkten att en stadsarkitekt och en kommunekolog bör anställas, detta är dock inte lämpligt att styra i den fördjupade översiktsplanen.

Yttrande 40

Synpunkter som lämnas in efter utsatt datum för synpunkter på Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040. Hoppas ni tar dessa synpunkter i beaktande ändå.

Bakgrund/historiebeskrivning

Det stycket slutar med hur man på mitten av 1960 hur kommunen snabbt planerade och det byggdes bostäder i Lockerud och Bråtenområdet. Det saknas hur det blev med den snabba planeringen och genomförandet av att bygga bostäder för Electrolux och Katrinefors snabba utveckling.

Arbetskraftsinvandring. Det blev inte som planerat, vilken lärdom drog kommunen av det. Under flera år flera tomma lägenheter - jfr "spökområde. Samhället fick bära kostnaderna och finna andra användningsområden, stödboende och numera köper norska medborgare bostäder. Ett område blev ett stort bostadsrättsområde. Detta belastade skattekollektivet. Planer för att förebygga sig att historien upprepar sig.

Bostäder

Hur ta hand om gamla bebyggelsen. Visst fastighetsägarnas ansvar men kommunen skulle kunna arbeta tillsammans med dem. Mariehus kommunalt bolag som måste ta ansvar för våra gamla hus. Mariestad är den lilla staden. Mariestad ska inte härma (behöver inte) kvartersstaden och stenstadens ideal. Mariestad har egen identitet med lägre stadsbebyggelse med insprängd grönska och mindre torg. Behålla det unika med småstaden!

Grönområden

Nyttja de befintliga grönområdena och där det finns träd inne i staden. Det tar lång tid för att bygga ny grönstruktur. Tillgångsmått: 300m är bortre gräns för att medborgaren ska ta sig till ett grönområde till vardags. För barn gäller 100 m eller att man kan se grönområden /parker för att man ska nyttja dessa.

Använd modellen 3, 30 300 för tillgång på träd i tätort för folkhälsa, lindra klimatförändringar och förbättra lokalklimat. Behöver beskrivas bättre eftersom modellen nämns i översiktsplanen.

Kringresurser

Förskolor, Skolor, sjukvård mm. Kostnader för resp verksamheter? Möjligt

utveckla befintliga resurser, förskolor och skolor och vad händer med sjukvården, möjligt utveckla och använda det tidigare sjukhuset?

Avlopp

Bilaga bör vara med i fördjupade översiktsplanen 2040 över avloppssystemet som är gammalt i centrala Mariestad. Klarar detta 40 000 invånare?

Samarbete

Samarbete med Töreboda Gullspång, Skövde, Skara o Götene beträffande bostäder. Det är pendlingsavstånd mellan dessa kommuner. Kommunikationer - buss och tåget mellan Hallsberg - Göteborg, vägar, hur ser gator och transporter ut i i staden. Hur planeras för att kommunikationerna anpassas till olika målgrupper.

Social gemenskap

Social gemenskap underlättas i den lilla staden om utveckling och utbyggnad sker utifrån mänsklig skala. Hur blir det för barn och äldre i denna tätort med bostäder och handel? Det krävs torg, lekparkar av olika slag med träd och andra mötesplatser för alla åldrar. Analys av konsekvenserna av digitalisering och sociala medier för olika personer.

Hållbarhet

Leder planen till förbättring av ekologisk och ekonomisk hållbarhet? Hur tar planen hänsyn till risker som klimatförändringar och höjda normalvattennivåer? Kommer befintliga VA-system klara eventuell utbyggnad? Kommer man klara miljö kvalitetsnormer för utsläpp it ex Väneren med tänkt bebyggelse? Risk o konsekvensanalys saknas. Vad säger en barnkonsekvensanalys om förslaget?

Allmänt

Språket i planen svårt att förstå för en vanlig medborgare. Inför samråd borde upprättas en utgåva på ett enkelt sätt och uttryckt så medborgarna förstår det i praktiken.

Remisstiden är kort. 8 nov - 4 december.

Vad blir konsultkostnaden och vilka förutsättningar har givits till konsulten.

Kommunens bemötande

Kommunen noterar synpunkterna. Den fördjupade översiktsplanen är fokuserad på ny markanvändning, kommunen bedömer det inte som lämpligt att denna typ av dokument anger hur befintlig bebyggelse ska skötas. Bedömningen är att kapitlet Historisk tillbakablick är lagom omfattande för dokumentets syfte. Kommunen har bearbetat texterna som berör grönområden men tillgodoser inte alla delar i detta yttrande. Bedömningen är att texten är lagom omfattande för översiktsplanens syfte. Den fördjupade översiktsplanen beskriver att ett flertal offentliga verksamheter samt teknisk infrastruktur behöver utvecklas i takt med att antal invånare ökar, specifika strategier och bedömningar kring hur dessa verksamheter ska växa bedömer kommunen inte som ett nödvändigt underlag för den fördjupade översiktsplanen. Kommunen bedömer att det finns goda möjligheter att arbeta vidare i senare skeden med offentliga miljöer som påverkar barn och äldre positivt. Kommunen bedömer att det inte är relevant att bedöma konsekvenser av digitalisering och sociala medier för olika personer som en del av den fördjupade översiktsplanen. Det bedöms att det finns goda möjligheter att hantera kommunikationer/pendlingsmöjligheter i regionen i andra typer av utredningar/ arbeten än den fördjupade översiktsplanen som är geografisk avgränsad till Mariestads tätort, till exempel i en mobilitetsutredning. Kommunen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen samt planhandlingen omfattar relevanta miljöfrågor och hållbarhetsfrågor. Kommunen noterar att språket är svårt att förstå, delar av texterna har bearbetats språkligt. Kommunen har inte möjlighet att skapa ett separat dokument med förenklat språk. Det noteras att samrådstiden anses vara kort, samrådstiden har varit dimensionerad efter tidplanen för framtagande av planen.

Kommunen har upphandlat konsulter inom de områden som kommunen bedömt nödvändiga för framtagande av fördjupad översiktsplan inom bland annat områdena miljökonsekvensbeskrivning, kulturmiljö, riskbedömning, grafisk design/ layout med mera. Den totala budgeten för konsulttjänster är 1 400 000 och finansieras inom planenhetens budgetram. Förutsättningarna för respektive konsult och uppdrag är angivna i uppdragsbeskrivningar och antal.

Skövde kommun

Mot bakgrund av den kraftiga tillväxten som redovisas i planen så vill Skövde kommun lyfta fram vikten av ett utvecklat samarbete inom regionen. Det nuvarande samarbetet har redan visat sig vara framgångsrikt och Skövde ser fram emot att fortsätta och fördjupa detta samarbete för att gemensamt främja regionens välfärd och utveckling.

Kommunens bemötande

Yttrandet noteras och kommunen delar vikten av samarbete kommuner emellan inom regionen.

Lidköpings kommun

Det är glädjande att man har tagit ett samlat grepp om stadens utvecklingsfrågor då en attraktiv och hållbar stadsutveckling stärker hela vår delregion. Det är en spännande och utmanande framtid vi går till mötes och vikten av samarbete mellan Skaraborgskommunerna blir än större. Lidköping förutsätter fortsatt goda samverkansformer i den gemensamma planeringen av Skaraborgs gröna omställning och tillväxt.

Kommunens bemötande

Yttrandet noteras och Mariestads kommun emotser också fortsatt samverkan inom Skaraborgs kommuner.

Karlsborg kommun

Karlsborgs kommun tackar för informationen avseende fördjupad översiktsplan för Mariestad samt inbjudan till samråd. Karlsborgs kommun har inga synpunkter avseende planförslaget.

Kommunens bemötande

Noteras.